

»DOSYA KONUSU: DİJİTAL KÜLTÜR

Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ

İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak

Cavit YANTAÇ

Akıllı Nesneler ve Dijital Dönüşümle

Önem Kazanan Yetkinlikler

Esin Burcu İLİŞ

Aynı Dili mi Konuşuyoruz?

Hatice BİLDİRİCİ

Millî Eğitim Bakanlığı Dijital Eğitim Çalışmaları

Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR

Dijital Oyun Tasarımı

Soruşturma

Zeynep Tuba ÖTER, Hatice BİLDİRİCİ,

G. Senem TOSUN, Şeyma Nur DÜNDAR,

Oya BAYRAK, Esra BALLIM, Hayrullah KOLAN

»KÜLTÜR-SANAT

Hacer YILDIZ

Dijital Sinema

Doğuhan Murat YÜCEL

Dijital Çağda Bilgi Otoritesi Olmak

KÜLTÜREL HAFIZAMIZ

Hülya SEZEN

Kültürel Hafızamızın Eşiğinde

G. Senem TOSUN

Sınırları Aşan Kültürümüz- 2

Şule Öznur KÖŞKER

Türk Halk Oyunları

»PORTRİ

Hacer YILDIZ

Bozkırın Tezenesi: Neşet ERTAŞ

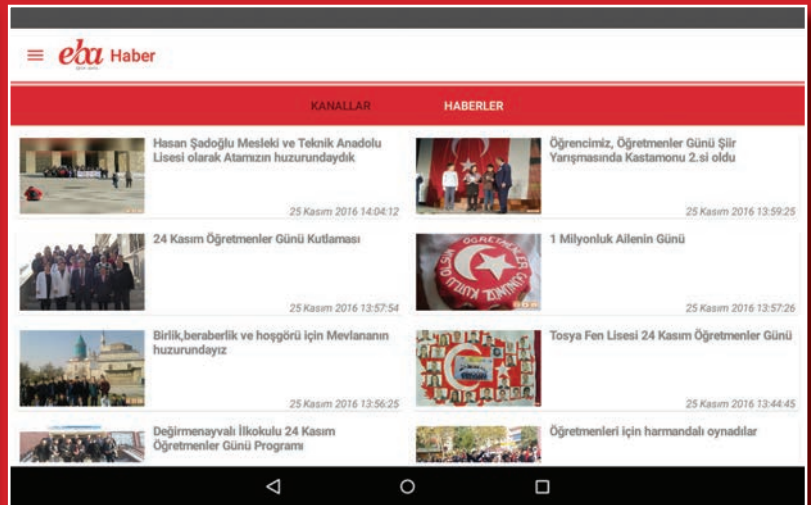
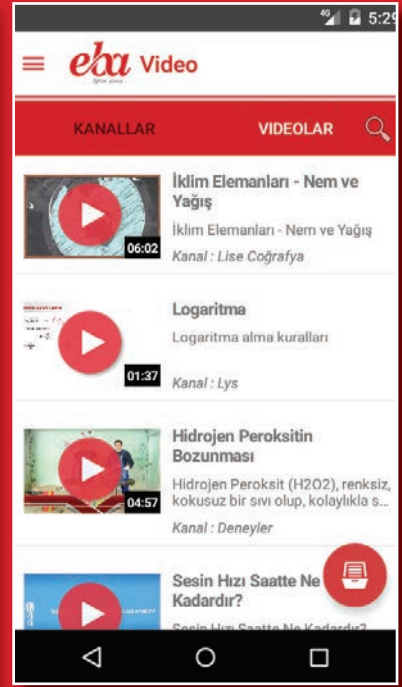
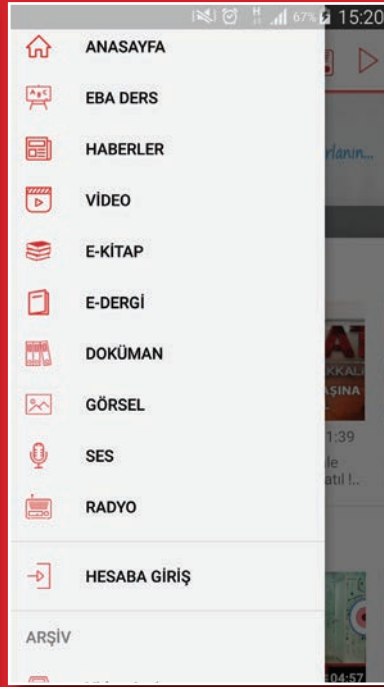
»YEĞİTEK HABER

EBA Yarışmaları Ödülleri sahiplerini buldu

“Dijital Kültür”

Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ ile
Röportaj / Zeynep Tuba ÖTER

EDİTÖRDEN

Merhaba...

Ebabil dergisinin 2. sayısıyla sizlerle yeniden birlikte olmanın gururu içerisindeyiz. Ekip arkadaşlarımla beraber severek okuyacağımız birçok yazıyı sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızın dosya konusu **“Dijital Kültür”**.

Dijitalleşmeden kaçamayacağımız aşikâr. Peki, o zaman hayatımızın her alanına nüfuz eden dijitalleşme bizi nasıl etkiliyor? Dijital dönüşümün neresindeyiz? Birey olarak dijitalleşmeden faydalanırken zarar gördüğümüz yanları nasıl bertaraf edebiliriz? Bilinçli bir dijital kullanıcı nasıl olunur? Dergimizde bu sorulara cevap bulmaya çalıştık. Dijital Kültür ana başlığı altında ele aldığımız birçok başlık bulunuyor. Bunlar arasında; “İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak”, “Akıllı Nesnelere ve Dijital Dönüşümle Önem Kazanan Yetkinlikler”, “Aynı Dili mi Konuşuyoruz?”, “Yeni İletişim Teknolojileri Kullanımında Kuşakları Anlamak”, “Dijital Kültür ve Eğitim Denklemi”, “Milli Eğitim Bakanlığı Dijital Eğitim Çalışmaları”, “Dijital Oyun Tasarımı”, “Görünmeyen Tehlike: Subliminal Mesajlar”, “Edebiyatın Dijital Kültürle İmtihani”, “Dijital Yayıncılık”, “Göğe Bakalım”, “Bir Kuş Resmi Uçmayı Temsil Etmeye Başladığında”, “Siber Ortamda Çocukları Bekleyen Tehlikeler” ve “Dijital Sanat” başlıklarını sayabiliriz. Ayrıca Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ ile “İnternet Çağında Aşk ve İstirap SANAL AŞK” kitabı üzerine yapılan bir röportajı keyifle okuyabilirsiniz.

Kültür-Sanat bölümümüzde; Thomas LEITCH’in dijital çağda bilgi otoritesi olmayı sorguladığı “Dijital Çağda Bilgi Otorite ve Liberal Eğitim” adlı kitabı üzerine yazılan bir değerlendirme, Sinema bölümünde ise “Dijital Sinema” üzerine derinlikli bir araştırma sizleri bekliyor.

Portre bölümümüzde; türkülerinde sevgiyi, saygıyı, kardeşliği ve barışı anlatan halk ozanımız Neşet ERTAŞ’ı daha yakından tanıyabilirsiniz.

YEĞİTEK Haber ve Basından Seçtiklerimiz bölümlerinde; kurumumuzda yapılan faaliyetlerle ilgili birçok haberi okuyup son gelişmelerden haberdar olabilirsiniz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle hoşçakalın...

Esra BALLIM

KÜNYE

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri
Genel Müdürlüğü Dergisi

Yıl: 1 Sayı: 2 Ay: Haziran 2017

Üç Ayda Bir Yayımlanır.

Yayın Türü: Yerel Süreli

ISSN-0103327

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Adına
Sahibi:
Bilal TIRNAKÇI
Genel Müdür

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Muhammed Sadık ARSLAN
İletişim Daire Başkanı

Editör
Esra BALLIM

Yayın Kurulu
Hatice BİLDİRİCİ
Hülya SEZEN
Zeynep Tuba ÖTER
G. Senem TOSUN
Oya BAYRAK

Grafik-Tasarım
Tanzer ÖZDER

Fotoğraf
www.123rf.com

Web Yayın
Ertan KOCABAŞ
Hayrullah KOLAN

Yayın İdare Merkezi Adresi:
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
Konya Yolu Üzeri, Gazi Hastanesi Karşısı
06500 Teknikokullar / ANKARA
Tel: 0 (312) 296 94 00
Fax: 0 (312) 223 87 36

İnternet Adresi: yegitek.meb.gov.tr

EBABİL dergisi basın meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder. Yazıların yayımlanmasına yayın kurulu karar verir. Yayımlanan yazılara telif ücreti ödenmez. Yazıların sorumluluğu yazara aittir. Yazı ve fotoğraflar, EBABİL ismi belirtilerek alıntı yapılabilir.

Basım Yeri:
Matus Basımevi Reklam Yayın Ticaret Ltd. Şti. İvedik
Matbaacılar Sitesi 1514 Sk. No:2 Yenimahalle / Ankara
metin@matus.com.tr / Tel: 0 312 395 95 96

İÇİNDEKİLER

08

İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak

Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ

12

Akıllı Nesnelere ve Dijital Dönüşümle Önem Kazanan Yetkinlikler

Cavit YANTAÇ

22

Dijital Kültür ve Eğitim Denklemleri

Doç. Dr. İ. Bakır ARABACI
Yrd. Doç. Dr. Murat POLAT

24

Bir Kuş Resmi Uçmayı Temsil Etmeye Başladığında

Atanur MEMİŞ

48

Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ ile RÖPORTAJ

Zeynep Tuba ÖTER

54

Dijital Çağda Bilgi Otoritesi Olmak

Doğuhan Murat YÜCEL

56

Dijital Sinema

Hacer YILDIZ

81

EBA Yarışmaları Ödülleri sahiplerini buldu

YEĞİTEK HABER

“İstedığımız birçok bilgiye tek tuşla ulaşabiliyoruz” Millî Eğitim Bakanı İsmet YILMAZ	6
“FATİH Projesi”yle, geleceğin insanını bugünden yetiştirmeyi hedefliyoruz” Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Orhan ERDEM	7
“Eğitimde teknoloji ahlakının tartışılması gerektiğini düşünüyorum” MEB Müsteşarı Doç. Dr. Yusuf TEKİN	7

DOSYA KONUSU: DİJİTAL KÜLTÜR

İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak / Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ	8
Dijital Dünyanın Kültürümüzle Buluşması / Murat DAĞITMAÇ	10
Akıllı Nesnelere ve Dijital Dönüşümle Önem Kazanan Yetkinlikler / Cavit YANTAÇ	12
Aynı Dili mi Konuşuyoruz? / Esin Burcu İLİŞ	14
Yeni İletişim Teknolojileri Kullanımında Kuşakları Anlamak / Prof. Dr. Mutlu BİNARK - Şule KARATAŞ	18
Göge Bakalım / Hatice BİLDİRİCİ	20
Dijital Kültür ve Eğitim Denklemi / Doç. Dr. İ. Bakır ARABACI - Yrd. Doç. Dr. Murat POLAT	22
Bir Kuş Resmi Uçmayı Temsil Etmeye Başladığında / Atanur MEMİŞ	24
Millî Eğitim Bakanlığı Dijital Eğitim Çalışmaları / Seher KURT	26
Dijital Oyun Tasarımı / Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR	28
Görünmeyen Tehlike: Subliminal Mesajlar / Sefer DARICI	30
Edebiyatın Dijital Kültürle İmtihani/ Kabil DEMİRKIRAN	32
Dijital Yayıncılık / Sezen AYTAÇ	34
Siber Ortamda Çocukları Bekleyen Tehlikeler/ Prof. Dr. Özgür ERDUR-BAKER	36
Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürü / Dr. Serap AKÇAOĞLU SAYDIM	38
Dijital Sanat / Doç. Dr. Zühal ÖZEL SAĞLAMTİMUR	40
Soruşturma / Zeynep Tuba ÖTER, Hatice BİLDİRİCİ, G. Senem TOSUN, Pınar USTA, Şeyma Nur DÜNDAR, Oya BAYRAK, Esra BALLIM, Hayrullah KOLAN	44
Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ ile RÖPORTAJ / Zeynep Tuba ÖTER	48

KÜLTÜR- SANAT

Kitap İncelemesi / Dijital Çağda Bilgi Otoritesi Olmak / Doğuhan Murat YÜCEL	54
Sinema / Dijital Sinema / Hacer YILDIZ	56

KÜLTÜREL HAFIZAMIZ

Kültürel Hafızamızın Eşiğinde / Hülya SEZEN	58
Sınırları Aşan Kültürümüz- 2 / G. Senem TOSUN	60
Türk Halk Oyunları / Şule Öznur KÖŞKER	64
Kültürel Hafızamız Bağlamında Oya ve Kilim Desenlerinin Taşındığı Anlamlar/ Özge TEMUÇİN	66
Özensiz Dil Kullanımı / Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜRLEK	68

PORTRE

Bozkırın Tezenesi: Neşet ERTAŞ / Hacer YILDIZ	70
---	----

YEĞİTEK HABER

Bosna Hersek Sivil İşler Bakanından, YEĞİTEK' e ziyaret	72
MEB'den Brüksel'deki Geleceğin Sınıfı Laboratuvarına ziyaret	72
Cibuti Eğitim Bakanı MAHAMOUD, FATİH Projesi'ne hayran kaldı	73
FATİH Projesi, Mobile World Congress Barselona Fuarı'nda tanıtıldı	74
FATİH Projesi ve EBA, HANNOVER CeBIT Fuarı'nda tanıtıldı	75
“Hedefimiz, çocuklarımızı geleceğin dünyasına hazırlamak”	75
“Bilgi güvenliği her aşamada önem taşımaktadır”	76
“STEM’le yetişen çocuklar bugünkü imkânları daha ileriye götürecek ufka sahip olacaklar”	76
EBA Mobil Uygulaması artık IOS'ta	77
EBA Dükkân'daki oyunlar Google Play Store'da	77
FATİH Projesi ve EBA, GESS Mexico Fuarı'nda tanıtıldı	78
YEĞİTEK, 22. İzmir Kitap Fuarı'na katıldı	79
MEB, Kilis 7 Aralık Üniversitesi ile işbirliği protokolü imzaladı	79
TIRNAKÇI, TRT Radyo 1'de FATİH Projesi ve EBA'yı anlattı	80
EBA Yarışmaları Ödüllerini sahiplerini buldu	81

“İstedığımız birçok bilgiye tek tuşla ulaşabiliyoruz”

Millî Eğitim Bakanı İsmet YILMAZ:

“Hızla değişen dünyada yeni teknolojiler geliştirildi. 100 yıl önce kablosuz olarak istediğimiz kişi ile görüşebileceğimizi hayal bile edemezken bugün akıllı cihazlarla görüntülü görüşmeler yapabiliyoruz. İsteddiğimiz birçok bilgiye tek tuşla ulaşabiliyoruz. Teknolojide en büyük gelişim, robot alanında gerçekleşmektedir. Bu alanda dün hayal denilen şeyler bugün birer birer gerçekleşiyor. Bu alandaki gelişmelere bir sınır koyabilmek de mümkün değildir. Önce hayal sonra icat... Her öğrencimizin bu alanda bir icat çıkarmasını, icatların da birbiriyle yarışmasını istiyoruz. Bu etkinlikten de görüleceği üzere gerek ülkemizde gerek dünyada güzel bir gelecek için hayal kuran birçok gencimiz var. Einstein; “Mantık bizi A noktasından B noktasına götürür, hayal gücü ise her yere.” diyor. Onun için hayal etmeyi hiçbir zaman bırakmayacağız. Hayal edeceğiz ki hayalimiz bir gün gerçek olsun ve hayat bulsun. Başarı için öncelikle hayal gücümüzün ve başarıma azmimizin önündeki engelleri kaldırmalıyız.”

“11. Uluslararası MEB Robot Yarışması”, Konya

“FATİH Projesi’yle, geleceğin insanını bugünden yetiştirmeyi hedefliyoruz”

Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Orhan ERDEM:

“Eğitimde FATİH Projesi’yle, her öğrenciye küresel rekabette sahip olmaları gereken 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması ve geleceğin insanının bugünden yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Dersliklerle sınırlı kalmayan; sanatla, kültürle ve bilimle yoğrulmuş, öğrencilerimize düş ve düşünce gücü aşıl原因 bir eğitim sistemi, hepimizin biricik ve ortak sevdası olan Türkiye Cumhuriyeti’ni 21. yüzyıl dünyasına taşıyabilir.”

EBA Yarışmaları ödül töreni, Ankara

“Eğitimde teknoloji ahlakının tartışılması gerektiğini düşünüyorum”

MEB Müsteşarı Doç. Dr. Yusuf TEKİN:

“Teknolojinin günlük hayatta yoğun bir şekilde yer alması birtakım problemler oluşturabilir. Eğitimde teknolojik gelişmeleri ve teknolojinin yaygınlaşmasını tartışırken beraberinde mutlaka üzerinde çalışılması gereken teknoloji etiği, teknoloji ahlakı gibi bir kavramı da şimdiden düşünmemiz ve eğitimde bu referansı önemsememiz gerektiğine inanıyorum.”

“Eğitimde FATİH Projesi 2. Eğitim Teknolojileri Zirvesi (ETZ)”, Ankara

İletişimde Teknolojinin Etiğini Oluşturmak

• Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ
MEB Müsteşar Yardımcısı

“Teknolojik gelişmelerin sosyal hayatımızı bir ölçüde şekillendirdiğini hepimiz biliyoruz. Bunun artılarının da eksilerinin de olması doğaldır. Önemli olan; teknolojinin kullanımında geliştireceğimiz kendi kültürel kodlarımıza uygun iç düzenlemeler yapabilmektir.”

İnsan, ateşi keşfettiğinde tabiatı dönüştürmeye başlamıştı. Baltayı icat ettiğinde de *olmayanlara* karşı bir üstünlük elde etmişti. Ama bu üstünlük ve dönüşüm, doğal tekniklerden ibaretti. Teknoloji ilerledikçe dönüştürme de üstünlük de doğal olandan gittikçe uzaklaştı. “Hayatın devamlılığı teknoloji içindir.” türünden absürt bir yanılgı/algı oluştu. Bilindiği üzere günümüzde teknolojik imkânları kullanma giderek yaygınlaşıyor. Bu yaygınlaşmaya itirazımız yok, olsa da bir hedefi olamaz zaten. Ancak bunun hayatı *denetleyen* bir güç değil *iyileştirici ve kolaylaştırıcı* boyutunun ön planda olması gerekiyor. Bir de hem yazılım boyutunun hem de kullanıcı tarafının etik açıdan kollanması yarar var. Kullanıcıların da kendi refleksleri ile bu alanda aktif olmaları elzem görünüyor. Aksi takdirde bugünün sosyal medyası, büyük ölçüde var olduğu üzere ölçsüz, denetimsiz ve görgsüz mesajlarla kaynamaya devam edecek. Bu, aynı zamanda ciddi bir ahlâk sorununu da beraberinde getirecek.

Buradan stratejik bir unsur olan teknolojinin iletişim boyutuna gelelim. Ünlü iletişimci *McLuhan*'ın yaklaşımına göre, insan hayatı ile ilgili geliştirilen her teknoloji; işlevsel olarak bir uzvumuzun uzantısıdır.

Örneğin; “kılıç” elimizin, “gözlük” gözüümüzün bisiklet veya “araba” ayağımızın uzantısıdır. Bu doğrultuda uzantısı üretilmemiş internet vs. ortamların tümünü *McLuhan*'ı yıllar önce ülkemize tanıtan *Nabi Avcı Hoca*'dan aktararak

“beynimizin uzantısı” olarak görebiliriz. (Üsküdar Kültür Sanat ve Medeniyet Dergisi, Sayı: 2, 2016)

Teknolojik gelişmelerin sosyal hayatımızı bir ölçüde şekillendirdiğini hepimiz biliyoruz. Bunun artılarının da eksilerinin de olması doğaldır. Önemli olan; teknolojinin kullanımında geliştireceğimiz kendi kültürel kodlarımıza uygun iç düzenlemeler yapabilmektir. Sosyal medya kullanımı başlı başına bir konudur şüphesiz. Biz bu yazıda *WhatsApp*, *Bip* ve *Wirofon* türünden uygulamaların grup kullanımı ile ilgili hususlarını dile getireceğiz. Burada işin yazılım kısmı önemli şüphesiz ama kullanımı düzenlemek *olabilirliği* açısından daha rasyonel görünüyor.

Öncelikle ifade edelim: Bu uygulamaların iş, meslek, arkadaşlık, akrabalık, sosyal ilgi, STK yönetimi ve iletişim gibi bütün alanlarda doğru kullanıldığı takdirde müthiş kolaylıklar/avantajlar sağladığı bilinen bir husustur. Ancak her birimiz; işimiz, mesleğimiz, sosyal ve ilgi alanlarımıza göre çok farklı gruplara üye olmak durumundayız. Sözlü iletişimin dışında akıllı telefonlardaki bütün uygulamaları da dikkate aldığımızda korkunç bir yoğunluk ortaya çıkmaktadır. İşte bu yoğunluğun iyi yönetilebilmesi için bu tür gruplarla ilgili etik ve dikkat edilmesi gereken kurallar devreye girmektedir. Tabi ki her kural her grupta geçerli olmaz. Fakat kuralsız grup da olmamalıdır.

Şimdi, bir deneme mahiyetinde ve *yaşanmışlıklardan* hareketle oluşan aşağıdaki noktalara dikkat etmekte grup ve kişi yararı olduğuna inanıyoruz. Bir anlamda buna işin adabımuâşeretini de diyebiliriz.

İşleyişe Dair Pratik Öneriler

• Her şeyden önce grup yöneticisi, işinin sadece grubu kurmak olmadığını, asıl görevinin *yönetmek* olduğunu bilmeli ve grubun *neden* oluşturulduğunu,

hedefini ve kurallarını ilan etmelidir. Zaman zaman da gerekli gördüğü durumlarda uyarılar yapmalıdır. "Ben grubu kurdum işleyişi beni ilgilendirmez." dememelidir. Grubun başarısı, üyelerin katılımı ve devamlılığı bir ölçüde buna bağlıdır.

- Sözcüseli; grup üyelerinden birinin yakını vefat ettiğinde gruptan biri bunu üyelere duyurur. Defin işlemlerine ilişkin bilgiler verir. Fakat bütün üyeler cenaze sahibine taziyelerini buradan ayrı ayrı bildirmemelidir. Bir anda grup sayısı kadar taziyeye mesajı taziyeye sahibini de üyeleri de rahatsız eder. Bu tür durumlarda grup yöneticisi tüm grup adına bir taziyeye yayımlar ve böylece mesele kapanmış olur. Kişisel taziyeye bildirmek isteyenler ise ya doğrudan ya da başka şekilde taziyelerini bildirirler. Bir başka husus; cuma mesajları yayımlama işidir. Yine cuma günleri her üyenin cuma mesajı yayımlaması yerine yöneticinin -eğer gerekli görüyorsa- bir mesaj yayımlaması ile karmaşa giderilmiş olur. Herkes de bu mesajı karşılık vermemelidir.
- Grup ismi mümkün olduğunca kısa olmalıdır. Zira her mesaj geldiğinde grup ismi de görüldüğü için ortamda bir kirlilik oluşmaktadır.
- Grup yöneticisi paylaşımlarda günlük zaman konusuna ilişkin bir kuralı varsa -filan saatten sonra mesaj göndermeyin türünden- bunu ilan etmelidir.
- Paylaşılan bilgilerin sadece grup üyeleri arasında kalmayabileceği bilinmeli ve bu yüzden de dikkat edilmelidir.
- Sosyal ağlarda var olan bilgilerin yerli yersiz ve tek-raren paylaşılması grup üyeleri arasında rahatsızlık oluşturabilir.
- Bazen olayları anında veya zamansız öğrenmenin mutsuzluğu tetikleyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Paylaşım metinlerinde *dedikodunun* ağır basması,

grubu bu boyuta kaydırabilir.

- İzin almadan *davet etmek*, kabul mekanizması olmadan kişilerin kendini grup içinde bulması, hatır için grupta kalınması kişiyi "kerhen" üye konumuna sokar, bu da verimi düşürür.
- Grubun bir amacı olmalı ve paylaşımlar bu amaç çerçevesinde yapılmalıdır.
- Metinde sadece büyük harf kullanılmaması, normal yazışma kurallarına riayet edilmesi gerekir.
- Yazılan her mesaj mutlaka tekrar okunmalı ve ondan sonra gönder butonuna basılmalıdır. Bilindiği gibi çok hatalı kelimeler ortaya çıkmakta ve sonrasında "tashih" gönderilmektedir.
- Mesajlara başlarken "*önce selam sonra kelam*" düsturuyla hareket edilmeli, mesajlar kısa ve öz bir şekilde yazılmalı. Kurulan cümleler mutlaka anlaşılır olmalıdır.
- Çok sayıda kişiye hitap edildiği için mesajlar gide-rek özel hâle gelmişse işin devamı şahsi hesaplardan sürdürülmelidir. Yani karşılıklı diyalog, grubu ilgilendir-meyen bir duruma gelmiş olabilir.
- Bir arkadaşınız sizi bir gruba dâhil etmiş olabilir, grupta kalmak istemiyorsanız mümkünse gerekçeli bir *nezaket cümlesi* yazarak ayrılmanızda yarar vardır. Evet, bu ve benzeri kurallara ne kadar riayet edilirse teknolojinin bu türden kazanımlarını o kadar sağlıklı yürütürüz. Sonuçta teknolojik kazanımları kullanma-ma gibi bir lüksümüz yok. Gündelik hayatımızı doğ-rudan etkileyen ve ortalama üç saat vakit ayırdığımız bu alanı iyi yönetmek durumundayız. Nihayetinde hepimiz için geçerli olan husus: "Üslûb-u beyan, ayniy-le insandır." Aksi takdirde Nabi Hoca'nın yıllar önce yazdığı "*Enformatik Cehalet*" kitabına "*Enformatik Zır Cehalet*" isimli bir ek yapması farz hâline gelecek. ●

Dijital Dünyanın Kültürümüzle Buluşması

• Murat DAĞITMAÇ

Günümüzde iletişim teknolojilerindeki hızlı ilerlemeler dijital kültür, yeni medya, internet, sosyal medya, sosyal ağlar, sanal âlem gibi pek çok yeni kavramın hayatımıza girmesini sağlamıştır. Bu yeni oluşumlar sosyolojik, kültürel ve ekonomik alanda da değişim ve dönüşümleri beraberinde getirmiştir. Lev Manovich, iletişim teknolojilerindeki değişimlerin, toplumsal ve ekonomik süreçlerle paralel ilerlemesini toplumsal değişimle ilişkilendirirken Dan Schiller ise yeni medyanın getirdiği yeni düzeni “dijital kapitalizm” kavramıyla açıklamaktadır.

İnternet ve bilgi iletişim teknolojilerinin insan yaşamına hızlı girişi ve mevcut yapıyı değiştirmeye başlaması, bilgi toplumunun meydana getirdiği bir süreçtir. Bu süreç ise önünde “e” harfi olan farklı yaklaşımları ortaya çıkarmaktadır. “E-egitim, e-sağlık, e-ticaret, e-bankacılık, e-kültürdeki gibi ‘e’ eki internetin modern toplumun birçok alanına sızmış olduğunun açık bir göstergesidir.”

Dijital kültür, günümüzde kullandığımız teknolojinin hayatımıza yansımından kaynaklanan değişimler silsilesidir. Rothenberg o nedenle “Teknoloji, çevremizdeki dünya ile ilişkilerimizi şekillendirerek ihtiyaçlarımız ve arzularımıza itaat edecek şekilde kullanılıp manipüle edilebilecek bir şey hâline getirir.” demiştir. Asıl önemli konu ise bu teknolojik gelişimlere adapte olduğumuz zaman, bizim kültürümüze etkilerini yönetebilecek bir hazırlığımızın olup olmadığıdır?

Dijital kültürün genişlemesiyle birlikte, ticaretten, bürokrasiye, eğlenceden bankacılık sektörüne kadar birçok alanda yenilikler oldu. Ticarete e-ticaret kavramının devreye girmesiyle genç neslin daha fazla ticaretin içinde olması öne çıktı. Önceden insanlar bir ürün alırken “ürüne dokunup, hissedip” öyle alıyorlardı fakat yeni nesil internetten gördüğü resimle bu alışverişi yapabiliyor. Özellikle elektronik ürünlerin pazarlamasında internet satışları ciddi bir büyüme gerçekleştirdi.

Akıllı Nesnelere ve Dijital Dönüşümle Önem Kazanan Yetkinlikler

• Cavit YANTAÇ / Microsoft Türkiye Yazılım Geliştirme Teknolojileri Genel Müdür Yardımcısı

Yirminci yüzyıl, nasıl otomotiv ve petrol sektörlerinin etrafında şekillendiyse yirmi birinci yüzyıl da bilişim ve veri etrafında şekilleniyor. Yirminci yüzyılda petrol, dünya ekonomisi, siyaseti ve uluslararası ilişkilerini nasıl şekillendirdiyse yirmi birinci yüzyılın başlarında aynı etkiyi veriden bekliyoruz. Araştırma kuruluşu IDC'nin geçtiğimiz sene yaptığı araştırmaya göre veriyi iyi yöneten kurumlar, önümüzdeki dört senede 1.6 trilyon USD'lik bir ekonomi oluşturacaklar. Peki, Türkiye olarak biz bu yeni ekonominin neresindeyiz ve burada etkin şekilde yer almak için çocuklarımızı ve gençlerimize hangi yetkinlikleri kazandırmamız gerekiyor?

Nesnelerin İnterneti

1970'li yıllardan itibaren kurumların kullanımına giren devasa bilgisayar sistemleri, önce küçülerek kişisel bilgisayarlara (PC) sonra akıllı telefonlara dönüştü. Günümüzde de hayatın her noktasında akıllanan sistemler, sensörlerden gelen verileri kullanarak çok daha yüksek miktarda veri üretebilir ve tüketebilir hâle geldiler. Bu ekonomiye kısaca "nesnelerin interneti" deniyor. Peki nesnelerin interneti, günlük hayata nasıl giriyor, mevcut örnekleri nelerdir?

Akıllı saatler: Attığımız adımları ölçen, kalori hesabı yapan ve GPS üzerinden koşu rotamızı çıkartan saatler, aynı zamanda e-postalarımızı okumak veya müzik dinlemek için de kullanılabilirler.

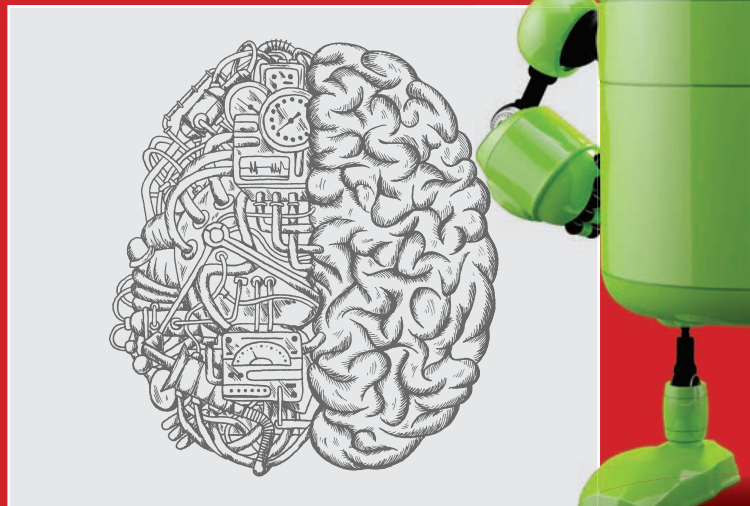
Akıllı evler: Akıllı hırsız alarmları, bebeklerimizin veya yaşlarımızın durumunu bize haber

veren sensörler, uzaktan sıcaklık yönetimi yapmamızı sağlayan akıllı kombi yönetim sistemleri, nesnelerin internetinin gayet somut örnekleri.

Akıllı çöp kutuları ve çöp toplama araçları: Çöp kutularına yerleştirilen sensörlerle onların doluluk oranını ölçen, böylece boş çöp kutularının önünde çöp arabasının durmasını gereksiz kılan, bu sayede de karbondioksit tüketimini önemli miktarda azaltan sistemler, artık Türkiye'de pek çok belediyenin kullanmaya başladığı çözümler arasında.

Yapay Zekâ

Hazır akıllı nesnelere bahsederken bunların akıllı olmasına imkân sağlayan en önemli teknolojiden, "yapay zekâ"dan da bahsedelim. Yapay zekâ teknoloji olarak çok yeni olmamakla beraber (1960'lardan beri bu konu üzerine çok miktarda çalışma yapılıyor), özellikle 2010 yılı sonrasında "bulut bilişim" imkânlarının kullanılmasıyla büyük bir tırmanışa geçti ve pek çok alanda kendine kullanım alanı buldu. Örneğin görüntü tanıma sistemleri, bilgisayarların yakaladığı imajları daha iyi tanımasını sağladı (böylece, örneğin otonom araçlar, kamera, radar ve sensörlerden gelen bilgileri yorumlamak için kullanıldılar). Cortana ve Siri benzeri sistemler ise bilgisayarlarla klavye üzerinden değil, sesli konuşma için yepyeni imkânlar sağladı. Bugün dil çeviri sistemlerinden güvenlik sistemlerine pek çok noktada yapay zekâ hayatımıza girdi ve gittikçe de daha fazla gireceği benziyor.

“Tüm bu gelişmeler önümüzdeki dönemde dünyamızın ve tabii buna bağlı olarak mesleklerin ciddi bir dönüşüm geçireceğini gösteriyor. Pek çok bilim adamı, bugün varolan mesleklerin %50'sinden fazlasının 10 sene sonra yer almayacağını belirtiyor.”

Makinaların Karar Verebildiği Bir Dünyada İnsanlara Ne Düşüyor?

Tüm bu gelişmeler, önümüzdeki dönemde dünyamızın ve tabii buna bağlı olarak mesleklerin ciddi bir dönüşüm geçireceğini gösteriyor. Pek çok bilim adamı, bugün varolan mesleklerin %50'sinden fazlasının 10 sene sonra yer almayacağını belirtiyor. Peki bu durumda çocuklarımızı yetiştirirken eğitimciler olarak nelere dikkat etmemiz ve ülke olarak hangi adımları atmamız gerekiyor?

Birincisi, bu yeni dünyada her kurum bir yazılım evine dönüşüyor. Otomotiv, beyaz eşya, tarım gibi pek çok sektörün bu kadar akıllı algoritmayı yazabilmek için binlerce yazılımcıya ihtiyacı var ve bu ihtiyaç gittikçe kabarıyor. Bu nedenle, Türkiye'nin de kuvvetli bir yazılımcı ekosistemi geliştirmesi gerekiyor. Yazılımcı demek; merak eden, merakını analitik yöntemlerle gideren, teknolojiye meraklı kişi demektir. İlkokul sıralarından başlayarak matematiği, geometriyi, fizik ve mekaniği ezberle değil, merakla öğrenen ve kodlayan beyin demektir.

İkincisi, bu yeni dünyada bilgisayara iyi hükmedebilen yazılımcılar olmak yetmiyor. Her türlü tüketicinin nabzını iyi okuyan, görsel yanı kuvvetli, tasarıma sadece son ürün olarak değil, bir süreç olarak bakan nesillerin yetişmesi gerekiyor. Kısacası bu dünyanın, yepyeni Mimar Sinan'lara ihtiyacı var. Matematik ve fiziğin sınırlarını zorlayan, aynı anda da estetikte çığır açan yepyeni beyinlere...

Üçüncüsü, Mimar Sinan döneminden farklı olarak bu dünyada bilgiye erişilebilen neredeyse sınırsız kaynaklar olduğuna göre yalnızca kendi konusunda uzman olmak yeterli olmuyor. “Çok disiplinli” düşünebilmek, takım oyunu oynayabilmek, yirminci yüzyılın büyük kurumlarında görmeye alışık olduğumuz silolarda düşünmeyip kurum içinde ve dışında kıvrak manevralar yapabilmek gerekiyor.

Dördüncüsü, gençlerimizin çok dilli ve çok kültürlü bir dünyaya açık olması, korumacı dürtülerden uzaklaşarak rakiplerini çok iyi tanınması gerekiyor. Rekabet dünyanın herhangi bir noktasından gelebiliyor. Bu nedenle gençlerimizin, tüm dünyaya; Çin, Kore, Estonya, Finlandiya veya Şili gibi Güney Amerika ülkelerinde yaşamaya veya o ülkelerle çalışmaya hazırlıklı olmaları gerekiyor.

Ütopya mı, Distopya mı?

Genelde akıllı nesnelere ve ne yapmak istediğimizi anlayabilen uygulama ve servislerin, bizi bilim kurgu romanlarındaki ütopyik dünyaya hazırlayacağını düşünüyoruz. Daha sağlıklı bireyler, daha rahat seyahat, daha güvenli işyerleri, evler, okullar... Ütopya hazırlanırken distopik bir dünyadan (veya en azından ülkeden) uzak kalmanın en önemli yolu da yukarıda saydığımız çözüm önerilerinin (ve belki de daha nicelerinin) beraber değerlendirilmesinden geçiyor. Türkiye; coğrafi konumu, genç nüfusu, önemli bir üretim merkezi hâline gelmiş olan ekonomisi vb. nedenlerle ilginç bir konumda. Bugünün eğitimcilerine ve teknologlarına düşen, Türkiye'nin bu fırsatlardan yararlanabilmesini sağlamak için doğru insan profilini yetiştirmek. Sonrası son derece kolay olacak zaten... ●

Aynı Dili mi Konuşuyoruz?

- **Esin Burcu İliş**
FATİH Projesi Şişli Koordinatörü

Teknolojinin yaşamımıza girmesiyle dilimize de yeni yeni kavramlar yerleşmeye başladı. Dilimizde yer edinen bu kavramların bazılarını tam anlamıyla biliyorken bazılarına dair bir fikrimiz var ya da yalnızca kullanabileceğimiz yeri biliyoruz. Teknolojinin bizlere kattığı bu kavramların bazılarını birlikte göz atalım. Acaba bu kavramlar gerçekten duyduğumuz kadar anlaşılabilir şeyler mi?

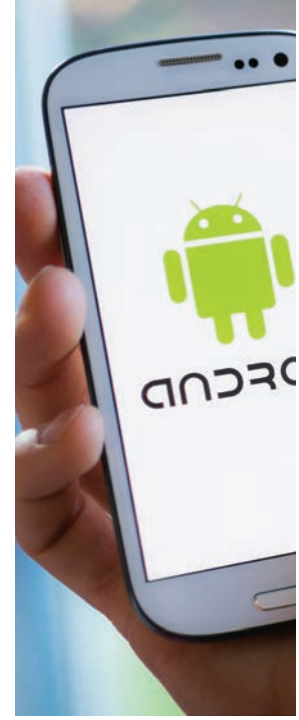

“Android yazılımların eğlenceli bir yanı da sürümlerinin şekerleme isimleri ile adlandırılıyor olmasıdır.”

Açık Kaynak (Open Source)

Kullanmakta olduğumuz programları (uygulamalar, yazılımlar vb.) biliyoruz. Bu programların tümü, birileri tarafından kodları yazılarak üretiliyor. Bizler kullanırken bu kodları görmüyoruz bununla birlikte bu programları bize sundukları kullanıcı arayüzleri ile (programı kullanırken gördüğümüz ekran) kullanıyoruz. Açık kaynak kodlu programlar ise arka planda çalışan kodlarıyla birlikte paylaşım ya da kullanıma açılan yazılımları ifade ediyor. Programın bu şekilde yayımının pek çok nedeni olabilir. Örneğin; programdaki olası hataların kullanıcılar tarafından tespit edilmesini sağlamak, daha büyük çaplı bir programın satışına yönelik pazar oluşturmak, programın gelişimine yönelik kullanıcı geri bildirimleri edinmek gibi. Belki de program gönüllü kişiler tarafından yapılarak kullanıma açılmış da olabilir. Bir programın açık kaynak olmasının bizlere sağladığı bir başka fırsat da kodları üzerinde ekleme/çıkarma yaparak kendi sürümümüzü yazabilme şansıdır.

Android

Android; mobil cihazlar için Google tarafından geliştirilmiş ve geliştirilmekte olan Linux (Windows gibi ama açık kaynak kodlu bir işletim sistemi) tabanlı, özgür ve ücretsiz bir işletim sistemidir. Özgür ve ücretsiz olmasının yanı sıra küçük ama önemli bazı kodları Google tarafından kapalı tutularak paylaşılmamaktadır. Android, daha fazla kullanıcıya ulaşabilmek ve android aracılığıyla kullanılan diğer uygulamalar (telefonunuza, tabletinize, vb. yüklediğiniz uygulama, oyun, vb.) ve reklamlar aracılığıyla gelir elde etmek amacıyla ücretsiz olarak kullanıma açıktır. Android yazılımların eğlenceli bir yanı da sürümlerinin şekerleme isimleri ile adlandırılıyor olmasıdır.

“Ayaklarınıza çamur bulaşmışken yürüdüğünüzü düşünün... Dijital dünyada da özellikle internette iken klavyeden basmakta olduğunuz her tuş ve yaptığınız her işlem çamurlu ayaklarınızın ardınızda bıraktığı gibi izler bırakmakta.”

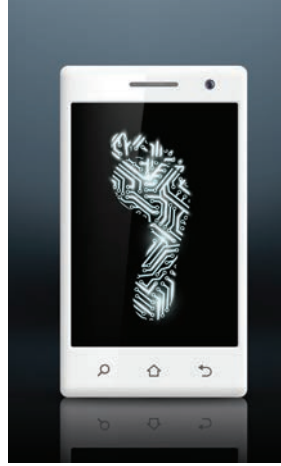
Bulut Teknolojisi

En basit hâliyle aynı göğün altında gökyüzüne bakıp aynı bulutları görüyor olmak diyebiliriz. Yapısal anlamda baktığımızda ise bir çeşit ortak kullanım alanını ifade ediyor bize bulut teknolojileri. Örneğin; bir okulun kütüphanesinde yer alan kitapları düşünelim. Okulu bütünsel düşünürsek kütüphane-deki kitaplar tüm öğrencilerin ve öğretmenlerin kullanımına açık olduğundan tüm kitaplar aynı zamanda herkese ait gibidir. Bulut teknolojisi de benzer şekilde tüm kullanıcıların (öğrenci ve öğretmenler) internet üzerinden erişerek kullanabilecekleri kaynakların (kitaplar) paylaşımına açıldığı bir merkezdir. Genel bir paylaşımından söz ettiğimiz gibi bireysel kullanımdan da söz edebiliriz ki bu da evrak çantamızı elimize almadan bilgisayar ve internet olan her yere taşımamızı ve her yerden erişebilmemizi ifade ediyor. Bize kurulum, vb. bir işlem gerektirmeden geniş bir depolama olanağı da sağlayan bir teknoloji aynı zamanda. Örneğin; çantama beş kitap koyabiliyorum ama okula gittiğimde bütün kütüphane benim olduğundan çantamda beş kitapla onlarca kitabın sahibi oluyorum... Şaşırtıcı değil mi?

Bilişim

Bilgiye erişimin kolaylaştığı zamanları yaşamaktayız. Ayrıca iletişim araçları yaşamımızda önemli bir yer tutmakta. Yıllardır sıklıkla duyduğumuz bilişim sözcüğü ise bilgi ve iletişim araçlarının birlikte kullanımıyla bilgiye erişimi ve iletişim araçları ile yayılımını ifade ediyor. Bilişim kavramı, teknolojiye dair yaşamımızda büyük yer tutan araçları ve kullanımlarını bizlere birlikte sunuyor.

Dijital İz

Ayaklarınıza çamur bulaşmışken yürüdüğünüzü düşünün... Dijital dünyada da özellikle internette iken klavyeden basmakta olduğunuz her tuş ve yaptığınız her işlem çamurlu ayaklarınızın ardınızda bıraktığı gibi izler bırakmakta. Bu izleri dijital iz olarak tanımlıyoruz. Herhangi bir işleminizi geri alsanız da veya bir paylaşımınızı silseniz de yapılmış bir eylem olarak dijital anlamda kaydediliyor. Bu yalnızca sizin yaptıklarınızla olmayabilir de. Örneğin; bir tanıdığınız sizi bir etkinlikte, görselde etiketlediği zaman bu da sizin isminizi ve etiketinizi içerdiği için dijital iziniz (ayak iziniz) olarak kaydediliyor. İnternet ağındaki paylaşımlarınızı, profillerinizi, vb silerek ve kişisel ayarlarınızı özel ve kapalı konuma getirerek dijital izinizi azaltabilirsiniz. Ama evin etrafı çamurluysa her çıkışınızda (bu durumu internete bağlanıyor olmak şeklinde de düşünebilirsiniz) eve geldiğiniz zaman çamurlu ayak izleriniz kalacaktır...

Dijital Kimlik

Son zamanlarda iş ve işlemlerin pek çoğunun dijital ortama taşınması ile birlikte bunların güvenlikleriyle ilgili de dijital önlemler alınmaya başlandı. Dijital kimlik, kişiler arasında aktarılan bir belgenin sizin tarafınızdan gönderildiğini kesinleştirmek adına oluşturulan, dijital şifreleme teknikleri ile yapılmış bir çeşit imzadır. Bazı yerlerde sertifika olarak da karşımıza çıkar. >>

“Bir başka ülkede yer alan ünlü bir müze, kütüphane, vb. sanal gerçeklik yazılımları ile ziyarete imkân veriyor. Bu süreçte kimi zaman yalnızca bilgisayar kullanılıyorken kimi zaman da gözlük, eldiven, vb. aparatlar kullanılıyor.”

e-Ticaret

Gündelik yaşantınızda farklı mekân ve ürünler üzerinden gerçekleştirdiğiniz alışverişinizin elektronik ortamda yapılmasına e-ticaret adı verilir. Gündelik alışverişinizden farklı olarak havale, EFT gibi yollarla ödemenizi gerçekleştirebileceğiniz gibi ürün tesliminde nakit ödeme de yapabilirsiniz. Burada özellikle dikkatli olmanız gereken nokta ödemenizi kart aracılığıyla yapıyorsanız kartınızın güvenliği ve alışverişinizi yapmakta olduğunuz sitenin e-ticaret konusundaki sertifikasyonu yani size sunduğu güvenlik hizmeti. Bazı bankalar e-ticaret işlemlerinizi için sanal kart kullanım imkânları da sunar.

Sanal Kart

Özellikle internet ortamından gerçekleştirilen alışverişlerde güvenliğin güçlendirilebilmesi amacıyla bankalar tarafından geliştirilen kredi kartları ya da kredili kartlardır. Limitlerini anlık kontrol edebiliyor olmanız alışverişinizi daha da güvenli yapabilmeyi sağlar. İsminin başındaki sözcükten de anlayacağınız gibi fiziksel olarak bulunmak zorunda değildir, bununla birlikte mevcut kredi kartınızın bilgi ve limit gibi tüm özelliklerine sahiptir.

Hacker

Hacker ifadesi için bilgisayar korsanı da diyebiliriz. Herhangi bir kişi ya da kuruma ait dijital alanların (bu e-posta, web sayfası, profil gibi.) girişini ve kullanımını sağlayan güvenlik bilgileri, şifre, vb. bilgileri çeşitli yöntemlerle çözümlenerek bu ortamlara müdahale eden ya da ortamların kontrolünü ele geçiren kişilerdir. Kişisel ya da kurumsal bilgileri ele geçiriyor olmaları açısından suç işlemektedirler. Pek çok büyük firma kendi sitelerine saldıran hackerları işe alıp belli bir pay ile kuruma paydaş yapmaktadır. Sistemlerindeki güvenlik açığı buluyor olması hacker için bu olanakları sağlamaktadır. Bu sebeple de özellikle gençler hacker olabilmenin hayalini bir süreliğine de olsa kurmuşlardır...

Sanal Gerçeklik

Sanal gerçeklik de bir çeşit yazılımdır. “San” kökünden gelen sanal sözcüğü, olmayan bir şeyi varmış gibi deneyimlemek anlamına geliyor. Son zamanlarda sürücülük eğitimlerinde de kullanılan bu teknik daha önce pilot eğitimlerinde de kullanılıyordu. Bu da bize riskli öğrenme ortamları ya da normal şartlarda bulunulamayacak yerlerin çeşitli aparatların desteğiyle canlandırma ile neredeyse gerçek şekilde deneyimleme imkânı veriyor. Örneğin; bir başka ülkede yer alan ünlü bir müze, kütüphane, vb. sanal gerçeklik yazılımları ile ziyarete imkân veriyor. Bu süreçte kimi zaman yalnızca bilgisayar kullanılıyorken kimi zaman da gözlük, eldiven, vb. aparatlar kullanılıyor.

“Türkiye’de özellikle ebeveynler çocuklarına internet kullanımı konusunda yol gösterici/eğitici bilgi birikimine sahip olmadığı için çocuklarını çevrim içi risklerden çoğunlukla kısıtlayıcı ve yasaklayıcı önlemlerle korumaya çalışmaktadırlar.”

Big Data

Teknolojik araçlarla yaptığımız her işlemin, girdiğimiz her bilginin, hatta bastığımız her tuşun kaydedildiğinden söz etmiştik ve buna dijital ayak izimiz demiştik. Tüm bu işlemler bir veri/bilgi/data olarak tanımlanıyor ve bilgisayarın anlayabildiği dil olan sayısal diziler hâlinde kaydediliyor. İşte tüm bu bilgi deposu big data/büyük veri olarak adlandırılıyor. Doğru, yanlış, gerçek, yalan... tüm bu verilerin doğruluğuna dair kesin bir kanıt olmamakla birlikte bu veri kimi zaman da doğruya erişimi sağlayan büyük bir kaynak oluyor. Bu açıdan bakınca muazzam bir hazineden söz ediyoruz.

Nesnelerin İnterneti

Teknolojiden söz ederken sürekli teknolojik araçlardan söz ediyoruz ya hani... Bir de şöyle düşünün etrafımızda gördüğümüz tüm nesnelerin birer teknolojik araç olduğunu ve internet aracılığıyla birbirleriyle bağlantı kurup iletişimde olduğunu... İşte nesnelerin interneti olarak da adlandırılan şey bu. Her nesnenin internet aracılığıyla bir-biriyle iletişime geçebilmesi ve gerektiğinde çalışıp gerektiğinde de durabilmesi. Mesela tatile gittiğinizde evinizdeki nesneler evin nem oranını ölçüp belirli bir oranın altına düştüğünde kendiliğinden çiçeklerinizi sulayacak, evin sıcaklığını sabitleyecek ve bunun için havalandırmayı sıcak/soğuk çalıştıracak. Akıllı ev sistemleri olarak da dilimizde dolanan kavramın yaşamımızın her anında olduğu bir ortamdan bahsediyoruz.

Kodlama

Bizler konuşuruz ve konuşmayı öğreniriz. Aklımızdan geçenleri aktarma ve yaşama geçirme yolumuz konuşma dilidir. Bilgisayarın ise 0 ve 1 rakamlarından oluşan bir dili vardır ve bazı aracı diller ile bilgisayarla yapmak istediklerimizi ona anlatabiliriz. İşte aklımızdan geçenleri bilgisayarın anlayacağı dilde yazma işlemine kodlama deriz. Programlama dillerinde kodlar kullanılır ve programlama dili yazma işlemine kodlama denir. Buluşların ihtiyaçtan çıktığı bilgisini de düşünürsek kodlama sözcüğünün derinlerinde problem çözme becerisi, analitik ve algoritmik düşünme becerileri, strateji geliştirme becerisi, sistematik düşünme becerisi, ilişkilendirme becerisi gibi pek çok becerinin gizlendiğini fark edebiliriz. Herkes kodlama yapabilir hatta pek çoğumuz yapıyoruz da. Mesela yapılacak işlere dair yönergeler veriyoruz ya, bu da bir tür kodlamadır.

Yapay Zekâ

Beynimizde yer alan sinirler birbirleriyle bağlar kurarak öğrenmemizi, bilgiler arası ilişkiler kurmamızı sağlar, bu da bizim zeki varlıklar olmamızı sağlar. Bir bilgisayarın ya da bilgisayar tarafından kontrol edilen cihazların zeki canlılar gibi davranabilme becerisine yapay zekâ denir. Yapay zekâ karşımıza “AI/Ai” olarak da çıkabilir. İnsanın düşünme yapısının incelenerek benzer sistemlerin kodlanması suretiyle gerçekleştirilen bir programlamadır. Yapay zekâ yazılımları zamanla ilişkiler kurma ve karar verme (elbette seçenekler arasından) gibi becerilerde de gelişmekte. Tüm bunlara karşın hepsi bir insan kullanıcı tarafından programlanarak yapılıyor. ●

• **Prof. Dr. Mutlu BİNARK**
Hacettepe Üniversitesi
İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

• **Şule KARATAŞ**
Hacettepe Üniversitesi
İletişim Fakültesi Araştırma Görevlisi

Yeni İletişim Teknolojileri Kullanımında Kuşakları Anlamak

Yeni iletişim teknolojileri bugün çocuklardan, ergenlere, yetişkinlere ve yaşlılara değin her yaştan bireyin gündelik hayatının bir parçası hâline gelmiş durumdadır. Akıllı telefonlardan tabletlere oyun konsollarından dijital müzik çarlarlara kadar pek çok yeni teknoloji aracı hızla ve kolaylıkla hayatımızın bir parçası hâline gelirken bizlerin de gündelik alışkanlıklarını bir şekilde değiştirip dönüştürmektedir. Üstelik bu değişim dönüşüm akışkan yaşamın içine gömülü ve süregiden bir olgudur. Ancak bu olgu kimi yaş kuşakları için doğal görünürken kimi yaş kuşakları için bir tür *nostalji arayışına veyahut söylemine* yol açmakta kimi zaman da gündelik yaşamın alışlageldik rutinlerinin bozulmasına yol açtığı kaygısıyla *bir felaket* gibi de algılanmaktadır. Görüleceği üzere, bu değişim ve dönüşüm kuşaklar arasında bazı farkların algılanmasına ve oluşmasına neden olabilmektedir. Marc Prensky (2001) yeni iletişim teknolojileri kullanımında kuşaklar arasında var olan farkları tanımlayabilmek için iki farklı kavramı, "dijital yerli" ve "dijital göçmen" kavramlarını kullanmaktadır. Prensky (2001) bu iki kavram arasında şöyle bir farkın bulunduğunu dile getirmektedir: Dijital yerliler; bilgisayarların, video oyunlarının ve internetin dijital dilini konuşabilen yerli konuşmacılardır. Oysaki dijital göçmenler bu teknolojilere daha sonradan adapte olmuşlardır ve bu dijital dil onların ana dilleri değildir. Dijital göçmenler 1980 öncesinde doğan kuşağı kapsarken dijital yerliler 1980 ve sonrasında dünyaya gelen bireyleri içermektedir.

Prensky'nin 2000'li yılların başında ortaya attığı bu kavramlar, daha sonra iletişim bilimlerindeki diğer çalışmalar tarafından sorgulanmıştır. Bu çalışmalardan biri Eszter Hargittai (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Hargittai'ye göre dijital medya becerileri kuşaktan ziyade eğitime, erkek olmaya, beyaz ırktan olmaya bağlı olarak değişmektedir. ABD özelinde gerçekleştirdiği çalışmada Hargittai, genç yetişkinlerden oluşan bir grup içerisinde sosyoekonomik statüye bağlı olarak teknoloji kullanımının değişiklik gösterdiğini tespit etmiştir. Ayrıcalıklı bir sosyoekonomik statüye sahip genç bireylerin yeni medya ortamlarını kullanarak daha fazla bilgiye ve etkinliğe ulaşması kolaylaşmaktadır. Bunun sonucunda da aynı kuşak içinde yer alan bireyler arasında dijital beceri

farkının ve dijital eşitsizliklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Hatta Hargittai bu olgu karşısında, dijital yerli olarak tanımlanan kuşağın aslında "dijital naifler" olduğunu, çünkü onların kültürel ve ekonomik sermaye temelli eşitsizlik ilişkilerinin ve konumlandırmaların dahi farkında olmadığını belirtir. Danah Boyd'da ABD'de farklı eyaletlerde farklı ırklardan ve farklı kültürel, ekonomik sermayeye sahip ergenlerle yaptığı saha çalışmasında, ergenlerin dijital becerileri arasındaki farkları gözlemlemiştir (2014) ve Boyd da Hargittai'nin "dijital naifler" eleştirisine katılır.

Prensky'nin dijital yerli kavramını eleştiren bir diğer çalışma da Ellen Johanna Helsper ve Rebecca Eynon (2010) tarafından yapılmıştır. İngiltere'de gerçekleştirdikleri çalışmalarında Helsper ve Eynon, internet ile kurulan etkileşimde kuşağın tek belirleyen olmadığını dile getirmektedir. Kullanım sıklığı, deneyim, cinsiyet ve eğitim seviyesinin önemli belirleyenlerden olduğunu ve hatta bazı durumlarda kuşaklararası farklardan daha fazla etkiye sahip olduklarını ifade ederler. Helsper ve Eynon'a göre, dijital göçmen olarak sayılan yetişkinlerin dijital yerli olması mümkündür. Özellikle, bilgi ve iletişim teknolojileriyle etkileşim hâlinde bulunarak gerekli beceriler kazanılabilir ve bu da kuşak farkını pekâlâ ortadan kaldırılabılır.

Onlara göre bireyin internet kullanım deneyimi ve genişliği dijital yerli olup olmadığının en iyi göstergeleridir.

“Türkiye’de özellikle ebeveynler çocuklarına internet kullanımı konusunda yol gösterici/ eğitici bilgi birikimine sahip olmadığı için çocuklarını çevrim içi risklerden çoğunlukla kısıtlayıcı ve yasaklayıcı önlemlerle korumaya çalışmaktadırlar.”

Dijital Beceri Eşitsizliği

Yapılan bu ve benzeri araştırmalar ışığında şunu söyleyebiliriz ki bugün yeni iletişim teknolojilerinin kullanımı bağlamında dijital göçmen ve dijital yerli kavramlarını tartışmak artık bir anlam ifade etmemektedir. Üstünde durulması gereken asıl nokta, kuşaklar arasında ve kuşak içerisinde görülen dijital beceri eşitsizliğidir. Özellikle yeni medya ortamlarında çeşitli ve çoklu dijital bilgi ve beceriden yoksun olan ebeveynler çocukların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadırlar. Avrupa Çevrim İçi Çocuklar (EU Kids Online) Projesi’nin 2010 yılı final raporu Türkiye’de çocukların internet kullanımı hakkında ve ebeveyn farkındalığı konusunda değerli bulgular sunmaktadır. “İnterneti sadece kullanmaya yetecek kadar bilgiye sahip olan ebeveynler, çocuklarının teknoloji kullanımı sırasında elde edeceği olanakları anlamamakta, karşılaşılabilecekleri risklerin farkına varamamakta ve internette olanları rahatsız edecek durumlarla başa çıkmalarını sağlayacak yardımı da sağlayamamaktadırlar.” (Rapordan akt. Kaşıkçı vd., 2014: 239). Proje raporunun sunduğu bulgular temelinde şu söylenebilir: Türkiye’de ebeveynler, çocuklarının İnternetle olan ilişkilerine rehberlik edebilecek yeterli bilgi birikimsel donanım ve beceri düzeyine sahip değildir.

Avrupa Çevrim İçi Çocuklar Projesi’nden Kasım 2015 tarihinde yayımlanan bir makalede Türkiye’de çocukların çevrim içi etkinliklerinin ve deneyimlerinin ebeveynler tarafından kısıtlandığı vurgusu yapılmaktadır. Makaleyi kaleme alan Sonia Livingstone ve arkadaşlarına göre, ebeveynlerin bu “kısıtlayıcı aracılık pratikleri” varolan çevrim içi riskleri bir nebze ortadan kaldırırken diğer taraftan da çocukların çevrim içi fırsatları ıskalamasına, diğer bir deyişle kaçırmasına yol açmaktadır (2015: 8).

Avrupa Çevrim İçi Çocuklar

Projesi’nin 2010 raporuyla bu 2015 bulguları birlikte değerlendirildiğinde şunu söylemek yerinde olacaktır: Türkiye’de özellikle ebeveynler çocuklarına internet kullanımı konusunda yol gösterici/eğitici bilgi birikimine sahip olmadığı için çocuklarını çevrim içi risklerden çoğunlukla kısıtlayıcı ve yasaklayıcı önlemlerle korumaya çalışmaktadırlar.

Neden Kuşakları Kapsayacak Yeni Medya Okuryazarlığı?

Avrupa Çevrim İçi Çocuklar Projesi kapsamında yayımlanan raporlar göstermektedir ki yeni bir medya ekosistemi içerisinde yaşadığımız günümüzde her yaş kuşağı için dijital bilgi donanımı ve çeşitli dijital becerilerin temin edilmesi önem taşımaktadır. Bu noktada ülkemizde yaşam boyu yeni medya okuryazarlığının geliştirilmesi için teknolojik-politik elzemdir. Yeni Medya Çalışmaları II. Ulusal Kongresi’nin (2015) sonunda yayımlanan sonuç bildirgesinde de dikkat çekildiği üzere “İnternetin siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda gitgide artan yaygınlığı ve önemi ile birlikte ‘yeni medya okuryazarlığı’ kilit kavramlardan biri hâline gelmiştir. Günümüzde göz önüne alınması gereken bir olgu da internet ve yeni medya ortamlarına erişimin ve bu ortamlarda var olmanın yurttaşın temel haklarından biri olduğudur. Yeni medya okuryazarlığı; yeni medya kullanımına ilişkin bilgi ve beceri sahibi olmayı, yeni medyanın potansiyelleri ile olası tehditlerine karşı farkındalık kazanmayı, yeni medyayı etik ve hak temelli kullanmak üzere tutum ve davranış geliştirmeyi içerir.” ●

Kaynakça

- Alternatif Bilişim Derneği (2015). Yeni Medya Çalışmaları İkinci Ulusal Kongre Sonuç Bildirgesi, <https://yenimedya.wordpress.com/2015/03/02/yeni-medya-calismalari-ikinci-ulusal-kongresi-sonuc-bildirgesi/>
- Binark, M. (2016). “Akıllı Telefonlarla Bağlantılı Olma Hâli ve Yeni Kültür/İneme ve Deneyim/İlerimiz...”, HECE AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ, YIL: 20 SAYI:234-235-236, ss. 131-137.
- Boyd, D. (2014) It’s Complicated: The Social Lives of Networked Teens, New Haven: Yale University Press.
- Hargittai, E. (2010). “Digital Na(t)ives? Variation in Internet Skills and Uses Among Members of the ‘Net Generation’”, Sociological Inquiry, 80: ss.92-113.
- Helsper, E. J., ve Eynon, R. (2010). “Digital Natives: Where Is The Evidence?”, British Educational Research Journal 36(3): 503-520.
- Karakuş, T., Çağiltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E., ve Ogan, C. (2014). “Türkiye ve Avrupa’daki Çocukların İnternet Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı”, Eğitim ve Bilim, 39(171):230-243.
- Livingstone, S., Mascheroni, G., ve Staksrud, E. (2015). “Developing A Framework For Researching Children’s Online Risks and Opportunities in Europe”, LSE, London: UK, EU Kids Online.
- Prensky, M. (2001). “Digital Natives, Digital Immigrants”, On The Horizon, 9(59): 1-6.

Göge Bakalım

• Hatice BİLDİRİCİ

*“İkimiz birden sevinebiliriz
göge bakalım” Turgut UYAR*

Sabah uyandığımız da –çoğunlukla- güneşe, buluta, kuş seslerine ve sabahın serinliğine değil; telefona, tablete, televizyona açıyoruz gözlerimizi. Telefonun alarmı ile uyandıktan kısa bir süre sonra mesajları ve haberleri kontrol ediyoruz. Gece yatmadan önce Facebook, Twitter, Instagram’da paylaşımımız varsa beğenileri, paylaşımları, yorumları gözden geçirmek sabahın ilk işlerinden oluyor. Kahvaltıyı televizyonun karşısında ya da radyonun eşliğinde yapıp yine telefon alarmı ile ilacımızı içtikten sonra bineceğimiz otobüsün geliş saatine telefonumuzdan bakıp evden ona göre çıkıyoruz.

Duraktaki ekran da otobüsün yerini bize haber veriyor zaten. Süper. Otobüste yine telefonumuz ve biz varız. Eh biraz da başkaları var sanki. Onların da telefonları var tabii. Durakları haber veren dijital kadın sesi de var bu arada. “Şunun sesi arada bir değişse” diyoruz. Daha şefkatli ve müsekkin bir tonda konuşsa mesela. Müsekkin? Hemen Google anaya soruyoruz: teskin edici, sakinleştirici diyor. İyi, o zaman. Her şeyi bilebildiğimizi görüyor ve kadının müşfik sesine gerek kalmadan sakinleşiyoruz. Müşfik? Hemen Google anaya...

Metroysa ulaşım aracımız, durum biraz daha dijital zaten. Arabamızla işe gideceksek neler mi oluyor? Yeni bir arabaysa bu, uzaktan kumandayla açtığımız arabanın içinde bizi çeşit çeşit ses ve görüntülerle yeni bir âlem bekliyor. Kapı açık, kemer, hız limiti gibi dit dit, bip bip susmayan ve navigasyondaki laftan anlamaz ruhsuz sesler iliklerimize işliyor. Trafikte bizi saniyelerle yarıştıran ışıklar, hız sınırı göstergeleri ve elimizdeki kartın bir türlü yetişmediği otopark giriş okutucusunda derin bir nefes alıp devam etme gücümüzü toparlamazsak park sensörlerine tahammül edemeyebiliriz. Burundan derin bir nefes şart.

İş yerimize turnikenin geçişimizi onaylayan sesi ile kabul edildikten sonra kafamızı kaldırıp yukarıdaki dijital saatten mesaiye kaçta başlamış olduğumuzu kontrol edip asansörün üstündeki dijital göstergeye diktik gözlerimizi. Vee ekranda “0” yazdı. Do notası ile kapı açıldı, bindik; makine olmadığını hatırlatan dost selamlaşmalar, yine do notası ile kapı açıldı indik. Odamızdaki bilgisayarımızın karşısına oturduk. Klimanın uzaktan kumandası bir yanda, internete bağlı ekranı olan analog bir telefon diğer yanda, hemen çıkarıp oracığa ilıştirdiğimiz cep telefonumuz onun yanında; yazıcıyı, tarayıcıyı saymaya gerek var mı? Posta kutumuzu kontrolden sonra banka işlemlerimizi sıra beklemeden halledip işe koyulduğumuzda, kapıdan giren hamile arkadaşımızın bebeğinin o gün kulağının oluştuğunu öğreniverdiğimizde hiç de şaşırıyoruz. Çünkü biliyoruz mobil gebe uygulaması, oluşmakta olan kulaktan da doksan üç gün sonra doğacak bebekten de ilgili herkesi haberdar etmektedir. O sırada ekranın sol ucunda beliren mesaj; pizzacıdaki indirimden, ilkokul arkadaşımızın doğum gününden ve Silopi’deki şehitten bizi peş peşe haberdar ettikten hemen sonra WhatsApp’tan dayımızın cuma mesajını görünce... dikkatimizi toplamaya niyet ettiğimizde... Onaylamamız gereken evrakı açıp da elektronik imzamızın yerinde takılı olmadığını görüp evdeki dizüstü bilgisayarda bizimle alay edercesine undaki zincirin sallanıp duruşunu tahayyül ediverince, işte tam o an...

Geçmiş olsun; olan olmuş, giden gitmiştir: Kuşlar, çiçekler, ikinci vakti çekirgenin sesi, yıldızlı gök, kurşun dökmele, el öpmeler, kandilde ırmık helvası, düğün okuntusu, mevlit şekeri külahının en üstündeki fıstıklı lokum, beş taşımız, yakan topumuz... Geçmiş olsun, göğe bakalım... ●

• **Doç. Dr. İ. Bakır ARABACI**
Fırat Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
arabacibaki@gmail.com

• **Yrd. Doç. Dr. Murat POLAT**
Muş Alparslan Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi
m.polat@alparslan.edu.tr

Dijital Kültür ve Eğitim Denklemi

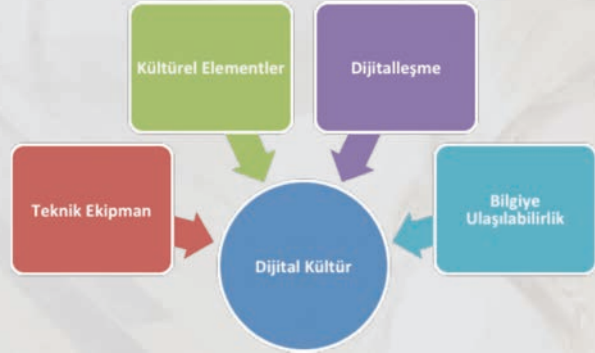
Gündelik yaşamımızın her alanına dâhil olan internetin yaygın kullanımını ve beraberinde ortaya çıkan dijitalleşme olgusuyla birlikte klasik kültür tanımından ayrı olarak daha yeni bir kültür tanımına ihtiyaç olduğu muhakkaktır. Bu tanım, içerisinde yoğun bir şekilde; görsel, işitsel, iletişimsel, sosyal, eğitsel, yeni medya aygıtlarını barındırması nedeniyle dijital bir temel üzerine inşa edilmiş olan “dijital kültür”dür. Kültürü etkileyen etmenlerin başında teknoloji gelmektedir. Önceleri bilgi işlem aracı olarak geliştirilen bilgisayarların internet vasıtasıyla cesetten ruha eriştiğini söyleyebiliriz. Sanal ağlardan oluşan siber sistem, beraberinde dijital bir kültürü geliştirdi. Bu kültür; toplumsal yaşamı, toplumun dilini ve değerlerini etkiledi. İnternet, mail, elektronik, klima gibi dilimizin kurallarına uygun olmayan çok sayıda kelime; DVD, PC, GSM gibi çok sayıda kısaltma günlük dilimize yerleşti. Dildeki değişim doğrudan düşünme biçimimize yansdı. Teknoloji, değerler sistemini de etkiledi. Ezan okuyan saatler, cep telefonları, lazer ışınları ile gökyüzüne çizilen Noel babalar, din içerikli internet siteleri gibi ibadeti destekleyen teknolojiler günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır (Akkurt, 2008).

Dijital kültür, çağımızın yeni bir yaşam alanıdır. Bu yaşam alanı, dijital kültür ürünlerinin ve içeriklerinin bütünü kapsayan türden teknolojik cihazların oluşturduğu dijital platformlardaki kültürel uygulamalar setine karşılık gelir. Yani, gelişen teknolojik olaylar hayatımızı dijitalleştirmiş ve internetin ortaya çıkmasıyla iletişim ve medya kullanımında insanlar için kültürel yaşam alanlarında önemli değişiklikler meydana getirmiştir (Zedeli, 2016). Bir aracı disiplin alanı olan ve kültürü aktarma görevi bulunan eğitimin de bu gelişmelerden etkilenmesi ve toplumları etkilemesi kaçınılmazdır. Aynı zamanda eğitim, dijital kültürün bir yaşam alanıdır.

Dijital Kültür’ün Temel Öğeleri

Rab’a (2007: 4) göre kendi içinde oldukça karmaşık bir yapı barındıran dijital kültürün temel öğeleri Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1’de gösterilen öğeler içerisinde belki de en temel öge dijital kültüre erişim için elzem olan “teknik ekipman” ögesidir. Yani bilgisayarlar, mobil (android) telefonlar, dijital televizyonlar ve kameralar

Şekil 1: Dijital kültür’ün temel öğeleri

gibi. Kültürel elementlerin ise tümüyle dijital platformlarda veya dijital olarak oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca kültürel elementlerin dijital tasarımı, çevrim içi içerikler ve kullanıcılar, dijitalleşme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Güzel, 2016). Özetle dijital kültür modern toplumlar için bilgiye ulaşılabilirliği ve sosyal ağlar yardımı ile de sanal etkileşim düzeyini maksimum seviyeye çıkarmaktadır. Sosyal medya, sınır kavramını ortadan kaldırmakta bir çığ gibi ülkeleri ve insanları etkilemektedir. Dijital kültür ile günümüzde fiziki yapılar, örgüt işleyişine egemen olan bürokratik yapı ve kurallar, bilgiye ulaşılabilirliğin önündeki etmenler ortadan kalkmaktadır.

Bilgiye ulaşılabilirlik sürecinde dijital kültüre yardımcı en önemli alan ise eğitimidir. Dolayısıyla 21. yüzyılda öncelikle eğitim sistemleri ve teknolojilerinin dijital kültüre entegre olabilecek hâle getirilmesi öncelikli olarak gerçekleştirilmelidir. Bu kültür içerisinde öğrencilerin her birinin birer dijital yerli oldukları unutulmamalıdır. Yazılı kültürün dijital kültürle etkileşimi sağlanmalıdır. Bugünün öğretmenleri ve eğitimcileri, dijital kültürün içine doğmuş ve kolaylıkla ona uyum sağlayabilen yeni bir kuşakla karşı karşıyadırlar.

Dijital Kültür Bağlamında Dijital Yerlilerin Eğitimi

21. yüzyılda eğitimin öncelikli hedeflerinden biri dijital yerlilerin dijital kültüre uyumlarının yanı sıra onların sahip oldukları kabul edilen

“Dijital kültür modern toplumlar için bilgiye ulaşılabilirliği ve sosyal ağlar yardımı ile sanal etkileşim düzeyini maksimum seviyeye çıkarmaktadır.”

Şekil 2: Dijital yerlilerin dijital kültüre özgü yetenekleri (Kaynak: Prensky, 2001)

Dijital yerliler yeni bir kültürün içine doğarlar. Zaten doğdukları ortamda dijitallik hâkim olduğu için onlar, yeni dili kolayca öğrenebilecekleri bu kültürün yerlileridir.

Dijital yerliler, teknolojiyi bir ihtiyaç olarak görürler. Onlar teknolojinin içine doğan ve dijital cihazlar ile sürekli internet ortamıyla bağlantılı olan öğrenenlerdir.

Dijital yerliler, aynı anda birçok işi yapmayı severler. Metinlerdense grafikleri tercih ederler. Bilgiyi hemen almaya alışkınlarıdır.

Dijital yerliler, sık sık ödüllendirilmekten memnun olurlar. Ciddi işler yapmak yerine oyunları tercih ederler.

dijital kültüre özgü yeteneklerinin de daha ileri düzeye taşınmasına yardımcı olmaktadır. Peki, dijital yerlilerin sahip oldukları bu yetenekler nelerdir? Bu yeteneklerin öne çıkanları Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2’de verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere günümüz dijital yerli öğrencileri, çocukları, öğrenenleri vs. herhangi bir zaman ya da mekân gözetmeksizin kendi kendine öğrenme ve öğretme mekanizmalarını rahatlıkla işe koşabilmektedirler (Arabacı & Polat, 2013). Burada önemli olan dijital kültürü gözetici eğitim ortamlarının tasarımı ve etkin şekilde kullanımının sağlanmasıdır.

Dijital çağ akıllı öğrenme merkezleri oluşturmakta, öğrenme hızı ve etkililiği sağlamakta ancak dijital teknoloji dersliklerde istenmeyen öğrenci davranışlarına sebep olmaktadır. Dijital teknoloji bu çağın yaşam gerçeğidir. Bu meyanda öğretmenlerin dijital eğitimsel yaşantılarında dersin amaç ve hedefleri ile öğrenci beklentilerini karşılayabilecek yönetim yaklaşımlarını sergileyebilecek yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Sonuç

Günümüzde dijital kültürün dinamik etkilerini göz önünde tutarak, ulusal kültürün korunması ve gelişimi ile ilgili önlemlerin alınması gerekmektedir. Aslında yerel kültürlerin yaşaması, insanlığın yaşaması ile

eşdeğerdir. Evrensel kültürün olumsuz etkileri tabii ki olacaktır. Ancak Güngör’ün (2003) belirttiği gibi bizi biz yapan kültürel değerleri koruyarak, evrensel kültürü sahiplenmemiz gerekmektedir. Bu doğrultuda resmî ve sivil toplum örgütleri işbirliği içerisinde hareket etmelidirler. Bu amaçla politikalar geliştirilmeli, bireylerin kişiliklerinin gelişim dönemlerinde bilgi verici, yol gösterici danışmanlık hizmetlerinden yararlanılmalıdır. Kültürün aktarımı ve gelişimi görevini üstlenen eğitim örgütlerinin eğitsel programlarının açık ve örtük hedeflerinde, eğitsel uygulamalarında öz kültürü koruma konusunda farkındalık içerisinde, evrensel akıldan bir adım önde olunmalıdır. Eğitsel performansın değerlendirilmesinde bilgi ve beceri gelişiminin yanında duyuşsal ve ahlaki gelişimin de dikkate alınması önem taşımaktadır.

Özellikle eğitim alanındaki güncel dijital gelişmeler yakından takip edilmeli, bu gelişmeler eğitsel yaşantılara uyarlanmalıdır. Bu bağlamda etkin millî politikalar geliştirilmeli ve bu konuda araştırma-geliştirme faaliyetleri yapılmalı, dijital yerli öğrenenlerin daha nitelikli eğitim almaları sağlanmalıdır. Teknolojinin uygulayıcısı konumunda bulunan eğitimcilerin eğitimine de ayrı bir önem verilmelidir. Çünkü dijital kültürün eğitim ortamlarında yaygın hâle getirilmesinde en sağlıklı yol öncelikli olarak eğitimcilerin eğitilmesine ve onların sınıf eğitimsel lider olma özelliklerine dikkat çekmekle olur. Eğitimciler dijital yerlilere rol model olmalıdırlar. Ülkemizin daha iyi yarınlara erişmesi için dijital kültürün bilinçli bir şekilde tüm paydaşlarca paylaşılması, ailelerin ve toplumun üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir. •

Kaynaklar

- Akkurt, D. (2008). Teknolojinin kültür üzerindeki etkisi. PERFODA Kurumsal Hizmetler. [http://www.ak-kurt.com/Kultur ve Teknoloji.html](http://www.ak-kurt.com/Kultur%20ve%20Teknoloji.html). (Erişim Tarihi: 10.04.2017).
- Arabacı, I. B. & Polat, M. (2013). Dijital yerliler, dijital göçmenler ve sınıf yönetimi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(47), 11-20.
- Güngör, E. (2003). Kültür değişimleri ve milliyetçilik. Hisar kültür gönüllüleri. www.hisar-gazetesi.com. (Erişim Tarihi: 10.04.2017).
- Güzel, E. (2016). Dijital kültür ve çevrimiçi sosyal ağlarda rekabetin aktörü: "Dijital Habitus". Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 4(1), 82-103.
- Rab, Á. (2007). Digital culture - Digitalised culture and culture created on a digital platform information coursebook, Budapest: Gondolat, http://www.itk.hu/netis/doc/ISCB_eng/11_Rab_final.pdf (Erişim Tarihi: 30.03.2017)
- Zedeli, A. R. (2016). Bir dijital kültür ögesi olarak e-yanıncılık. 5. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, 239-250.

Bir Kuş Resmi Uçmayı Temsil Etmeye Başladığında

• Atanur MEMİŞ / İstanbul Bilgi Üniversitesi Türk Dili Birimi

İletişim
ağındaki ge-
lişmeler, tekno-
lojiyle iç içe büyüyen
X, Y ve Z kuşaklarının yaşam
algıları üzerinde bile büyük deği-
şimlere yol açmış; internet ve sosyal
medya araçları, haberleşme ve değiş to-
kuşta mekân ve zaman kavramını tam anlamıyla
bir yapıbozuma uğratmıştır. Günlük yaşam, duygu ve
düşünceler; Facebook, Twitter, Instagram, WhatsApp, Watt-
pad, Blogger, Swarm vb. sosyal medya platformları sayesinde, sıkı bir
denetimden geçmeden ötekilere açık hâle gelmiştir.

Yazılı bir kaya, bir kil tablet ya da deri, parşömen, kâğıt gibi taşınabilir bir
yazı yüzeyinin yazandan okuyana ulaşımı; olay, zaman ve mekânda bir
kırılm olmaksızın mümkün değildir. Diğer yandan, matbaa ve son ola-
rak internetin iletişim ağına yaptığı etkinin, olayın geçtiği ânı dile aktarımı ile ileti alıcısının
tepkimeye dâhil olma sürecini kısalttığını söyleyebiliriz. Matbaa, günlük gazetelere kadar ileti
ağını güncel tutarken olayların duyurulmasında, fikirlerin yayılmasında ve metinlerin daha
çok insanın hayatında saklanabilir hâle gelmesinde önemli bir pay sahibi olmuştur. Yir-
minci yüzyıl; çeşitli edebî türlerin, bilimsel metinlerin, fikir yazılarının, dergilerin, afişlerin
yanında sinema ve televizyon ile hareketli görüntülerin de yüzyıldır. İnternetin de bu ağa
katılımı, görsel ve yazınsal iletişimi hızlandırmış; olay, zaman ve mekân kırılmalarını
günlük hayatımızın her ânında bir seyre, birlikte oynanan bir oyuna dönüştürmüştür.

İnternet; sadece Aristoteles'in olay, zaman ve mekân birlikteliğinin yapıbo-
zuma uğramış bir formu olarak düşünülemez çünkü o aynı zamanda
kendi bütünlüğünü de değişime/genişlemeye açık tutan bir biliş
evrenidir. "İmgeler" in mekâna egemen olmak yerine
ona uyum sağlamayı denedikleri, başka bir deyişle
eşyanın tabiatını kavradıkları tezinden yola çıktığımızda edebiyatın da tek-
nolojinin (internet) getirdiği gelişmelere, "öykünme" aracılığıyla uyum
sağlamaya çalıştığını görürüz. Edebiyatın içine çekildiği bu yeni zemi-
ne göre farklı temsil biçimlerini var etmesi, mekânın doku ve koşul-
larıyla kendini ve malzemelerini yeniden değerlendirmesi kaçını-
lmaz olmuştur. Sonuçta, edebiyat interneti temsil etmekten
çok onun yapısına dokunuşunu hissettirmektedir.

Edebiyatın sosyal medya araçları ile in-
ternet ortamına aktarılma-
sına özellikle "Wattpad" ve
"Twitter" üzerinden bakıldığında
"mekân ve öykünme" ilişkisi örnek-
lerini bulmuş olur. Wattpad uygulaması kulla-
nıcıların konu, yazım kuralları, eğitim düzeyi, yaş
gibi kısıtlamalara maruz kalmadan günlük konuşma dilinden
ürettikleri metinlerden şiir, hikâye ve romana kadar geniş bir yelpazede
ürün vermelerini sağlar. Burada metin, kendini var eden yazardan bağımsız olarak okuyucusuyla
"tıklanma, takip edilme ve okunma oranı" gibi olgularla da bağ kurar. Okuyucu da yazar
da "sanal görünürlük"ten türeyen ama üretim sürecinde ikisini de etkin kılan bir
haz duygusunu paylaşır. Metnin o an yazılıyor olması ve istendiğin-
de geriye dönüp silinebilmesi,

değiştirilebilmesi (bir yandan da silinmiş, değiştirilmiş hafızayı depolayabilmesi) onu "bakış"ın ve "inceleme"nin kusur arayan otoriter etkisinden kurtararak yerine "takip etme/edilme"nin gizemini yerleştirir. Bu gizemin, öznenin (yazarın) kendi kimliğinden vazgeçiş ya da oluşturduğu hazza ait yeni bir kimlik olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. Ancak kaybedilen ya da var edilen kimliğin aynı zamanda görünürlük ile görünmezlik arasındaki mesafede eş zamanlı bir varlık ispatına doğru gösterdiği çaba incelenmeye değerdir. Bu platformda üretilen birçok eser yayınevlerinin de dikkatini çekerek kitap olarak yayımlanmış, filme çekilmiş ve en çok okunanlar listelerinde yerini almıştır. İnternetin dikkat dağınıklığına yol açtığı iddiasıyla zaman ve ilgi isteyen (geleneksel) romanın kuyusunu kazdığını iddia edenlerin de olduğunu belirtelim.

Yüz Kırk Karakterde Bir Evren

Edebiyatın internet ortamında temsil edildiği bir diğer sosyal medya aracı ise 2006'da kurulan "Twitter"dır. Katılımcıların kısa ifadeler ile düşüncelerini paylaştıkları, bireysel ya da toplumsal olaylardan haberdar oldukları bu ağ, aynı zamanda öznenin belleğini oluşturur. Tweet yazılırken karşılaşılan "Neler oluyor?" ifadesi, "şimdi ve burada"yı da kapsar. "Yazının genel tarihi"ne bakıldığında yazının ihtiyaç ve mesafeden doğduğu, yazı çağının ise toplumun görünmezlik, işitilmezlik ve hatırlanmazlık gibi "namevcudiyet" hissiyi yaşadığı anda başladığı düşüncesine varılır. İlk yazı denemeleri imgelerin basit çizimleridir. Fakat *bir kuşu çizmek*, kuşu değil de "uçmak" eylemini temsil etmeye başladığında, yazmak ve kazımak anlamına gelen ideografik yazı ortaya çıkar. 21. yüzyılda bu kuş, Fransa ve Kanada'da "twitterature" (twittedebiyat) olarak edebî faaliyetlerini resmî bir şekilde sürdüren enstitülerin ("Karşılaştırmalı Twittedebiyat Enstitüsü/L'Institut de Twittérature comparée") deyiimi ile "140 karakterde bir evren" içinde uçmaya başlamıştır.

Mikro- kurgunun bir alt dalı ve bir nano-edebiyat ürünü olarak değerlendirilen Twitterature, "haiku"lara özenir ve bu türün devamı olarak "twaiku" türünde eserler de verir. Twiterature, tefrika romanlara, sürrealistlerin "müstesna kadavra"sına ve "Oulipo" adıyla anılan uluslararası edebiyat grubuna benzerliğiyle dikkat çeker. Sınırlı alanda oluşan hikâyelerin yayımlandığı "Thaumatrope" adında ilk Twitter kurgu dergisinin yazarlarından Nathan E. Lilly, Hemingway'in "Satılık: Bebek ayakkabıları. Hiç giyilmemiş" kısa hikâyesini harika bir Twitter kurgu örneği olarak göstermektedir. Hemingway'in de bunun kendisinin en iyi hikâyesi olduğunu söylediğini hatırlatalım. ●

Kaynaklar

Jacques Derrida - Platon'un Eczanesi, Gramatoloji
Jean Baudrillard - Neden her Şey Hâlâ Yok Olup Gitmedi
Zeynep Sayın - İmgenin Pornografisi
Doğanay Eryılmaz - Edebiyat ve Teknoloji İlişkisi

"Zamandan söz ettiğim sırada onun varlığını hissedemiyorum.
Bir yerden söz ettiğim sırada o yer ortadan kaybolup gitmiş oluyor.
Bir insandan söz ettiğim sırada o insan ölmüş oluyor.
Zamandan söz ettiğim sırada akıp geçmiş oluyor.
Bu durumda insanın ortadan kaybolup gittiği bir dünyadan söz edebiliriz."

Neden Her Şey Hâlâ Yok Olup Gitmedi - Jean Baudrillard

Millî Eğitim Bakanlığı Dijital Eğitim Çalışmaları

• Seher KURT

Bireyin sahip olması gereken bilgi ve beceriler ile donanabileceği bir eğitim sisteminin inşasında teknoloji ile eğitimin birbirinin ayrılmaz parçası olduğu karşı konulamaz bir gerçektir. Küreselleşmenin ve dijital dönüşümün her alanda etkili olduğu; bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsatların yanında risklerin de arttığı 21. yüzyılda eğitim; yeniliklerin uygulamaya geçirilmesi gereken, geleceği inşa eden ilk alanlardan biridir. Millî Eğitim Bakanlığının, eğitimde teknoloji kullanımından sorumlu Genel Müdürlüğü olan YEĞİTEK, bu ülkede yaşayan ve eğitim almakta olan herkesin eğitim teknolojilerinin imkânlarından üst düzeyde ve eşit bir şekilde faydalanmasını sağlamanın sorumluluğunu imkânlar doğrultusunda yerine getirmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının eğitimin dijitalleşmesiyle ilgili yaptığı çalışmalar ana başlıklar hâlinde şöyledir:

Eğitimde FATİH Projesi

Türkiye'nin en büyük projelerinden olan "Eğitimde FATİH Projesi" eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili dünyada uygulamaya konulan en kapsamlı eğitim hareketlerinden biridir.

Proje, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için başlatılmıştır. Bu prensiplerden yola çıkarak çözümü oluştururken başarı faktörleri 5 temel esasa dayandırılmıştır. Bunlar: erişilebilirlik, verimlilik, fırsat eşitliği, ölçülebilirlik ve kalitedir. Eğitimde FATİH Projesi ile öğrencinin sadece dersteki başarısıyla değil; ilgi alanları, aktiviteleri ve eğilimleriyle değerlendirilebilmesi ve bu yolla, öğrencilerin tüm öğrencilik hayatlarına ait verinin analizinin yapılmasının önemi de ortaya çıkmaktadır. Burada söz konusu olan sadece toplanan verilerle istatistik oluşturulması değildir. Bu proje ile öğrencinin eğitimi sürecinde oluşan her türlü bilginin tek bir kimlik yönetimi sisteminde tutulması ve bir veri havuzu ile analizlerin anında yapılabileceği bir altyapı oluşturulması amaçlanmaktadır.

Eğitimde FATİH Projesi'yle sınıf yönetimi kullanılarak öğretmen-öğrenci etkileşimli tahta-tablet etkileşimi sağlanacak, bilgi edinme/öğ-

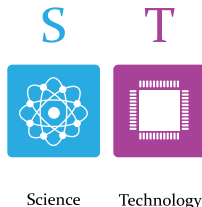
renme süreçleri daha etkin kullanılacak, sınıf yönetimi ile öğretmen; sınıf içi üretilen materyalleri öğrencileri ile paylaşabilecek, ödev gönderebilecek, öğrencilerinin sınıf içerisinde öğrenme düzeylerini daha kontrollü olarak ölçebilecektir.

Bu sistemin sınıflarda etkin kullanımı için okullarımıza yüksek hızlı ve güvenli internet (VPN) sağlanmaktadır. Okul bilgi sistemi ile okullara kurulan sistemler ve okullara ait donanım değişiklikleri izlenebilmektedir. Ayrıca öğrenci okul dışında da öğrenme sürecine devam edebilecek ya da pekiştirebilecektir. Öğrenci, bulunduğu ortamdaki bağımsız olarak ders notlarına, ders içi projelere ve öğretmen tarafından verilen ödevlere ulaşabilmekte, ürettiği bilgileri öğretmeni ve diğer arkadaşları ile paylaşabilmektedir.

EBA

Eğitimde FATİH Projesi'yle eğitime entegre edilen teknoloji bir bilgi kaynağı ile beslenmek zorundaydı. Bu amaçla bir sosyal eğitim platformu olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kuruldu. Proje'nin donanımlar dışındaki en önemli ayağı olan EBA, öğrenci ve öğretmenlere internetin bulunduğu her yerde ve her zamanda 7/24 hizmet sunan, öğrenme ortamını derslik ve okulların dışına taşıyan, güvenli bir internet portalidir. 12 milyondan fazla kayıtlı kullanıcıya sahip olan EBA; 16 binden fazla haber, 65 bin görsel, 20 binden fazla video, 6 bin ses kaydı, 2 bin dergi, 20 bin çeşitli ders dokümanı ve 781 kaynak kitapla aktif bir biçimde hizmet vermektedir.

EBA Ders modülünde öğretmenler; oluşturdukları veya takip ettikleri gruplar içinde eğitsel tartışmalara katılabilir, eğitsel paylaşımlar yapabilir, öğrencilerine çalışmalar gönderebilir, kişiye özel takvim planına göre gönderilen çalışmaları ve yaklaşan etkinlikleri takip edebilirler. Öğrenciler ise bu modülde, sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle birlikte çalışabilir, iletişim kurabilir ve paylaşımında bulunabilir. Ayrıca öğrencilerimiz, öğretmenlerinin gönderdiği ödev ve alıştırmaları takviminden anlık takip ederek çalışmalarını zamanında yapabilir, dilediği zaman dilediği konuya çalışabilir. Okulunda paylaşımlar yaparak, oylama ve etkinliklere katılarak hem okulda hem de okul dışında öğrenmeye devam edebilirler.

Science

Technology

Ayrıca test yayına başlamış bulunan EBA Radyo'da ders içerikleri, çocuk programları, romanlar, masallar, şairler, şarkılar, arşiv programları hizmete sunulmaktadır.

EBA, sürekli yenilenen ve genişleyen içeriği ile ülkenin her yerinden kullanıcılara çok yönlü biçimde hizmet vermektedir.

STEM

STEM Eğitimi; teorik bilginin uygulamaya, ürüne ve yenilikçi buluşlara dönüştürülmesini amaçlayan, öğrencilerin fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik derslerinde öğrendikleri bilgileri bir bütünün parçaları olarak görmelerini sağlayan dünyada birçok ülkenin öğretim programlarına dâhil ettiği bir eğitim yaklaşımı olma özelliğini taşıyor. Gelişmiş ülkeler sanayi devrimiyle ortaya çıkan eğitim sisteminden vazgeçip, eğitim sistemlerini STEM eğitimine dayandırmayı hedeflemektedirler. STEM çalışmalarına başlayan YEĞİTEK Genel Müdürlüğü 2016 yılının Ekim ayında "STEM Eğitimi Raporu" yayımladı. Bu rapor, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde görev yapmakta olan ve STEM Eğitimi'ne yönelik akademik geçmişleri bulunan, alanında uzman bir ekip tarafından mevcut kaynaklar taranarak ve konu uzmanlarının, akademisyenlerin ve öğretmenlerin görüşleri alınarak Türkçe ve İngilizce olarak hazırlandı. Aynı ekip tarafından ulus çapında kademeli bir biçimde gerçekleştirilen uygulamalarla STEM eğitiminin yaygınlaşması için çalışmalar devam etmektedir.

Kodlama

Günümüz öğrencilerinden beklenen 21. yy becerilerinden birisi de bilgi ve iletişim teknolojileri okur-yazarlığıdır. Eğitim teknolojilerindeki hızlı gelişim "kodlama" kavramının önemini artırmıştır. Algoritma ve kodlamanın eğitim sistemimiz içerisinde yer alması elzem hâle gelmiştir. Çünkü algoritma ya da kod yazabilen öğrenciler yetiştirmek çağın gereklerinden biridir. Kodlama öğrenmek insana; sistematik düşünme, problem çözebilme, olaylar arasındaki ilişkileri görebilme ve yaratıcı düşünebilme gibi yetiler de kazandırmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı, 2012-2013 Öğretim Yılı'ndan itibaren 5 ve 6. sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmak üzere "Bilişim Teknolojileri ve Yazılım" dersini programlara eklemiş ve bu ders içinde kodlama öğretilmeye başlanmıştır. 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren de liselerde "Bilgisayar Bilimleri" seçmeli dersi içinde robotik ve kodlama eğitimi verilmeye başlanmıştır.

Eğitim Teknolojileri Zirvesi

Türkiye'nin en kapsamlı eğitim teknolojileri faaliyetlerinden biri olan "Eğitimde FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Zirvesi" YEĞİTEK tarafından düzenlenmektedir. Üçüncüsü 2017 Kasım ayında Ankara'da gerçekleştirilecek olan zirve, eğitim teknolojileri üzerinde çalışan yerli ve yabancı akademisyenleri, karar vericileri, uzmanları, öğretmenleri, her seviyeden ilgili öğrencileri, sivil toplum temsilcileri ile özel sektörü bir araya getirerek teorik ve pratik bilgilerin tartışıldığı ve paylaşıldığı bir ortam oluşturmaktadır.

İki gün süren zirvede 2 binden fazla katılımcı, yerli ve yabancı 150'den fazla konuşmacı yer alırken yaklaşık 30 oturum ve 30 atölye çalışması ve paneller gerçekleştirilmektedir. Türkiye'deki eğitim teknolojileri çalışmaları adına önemli fikir alışverişlerinin ve işbirliklerinin yapıldığı bu çalışma hem dünyada olup bitenler hakkında bilgi edinilmesi hem de Türkiye'deki eğitim faaliyetlerinin tanınması bağlamında önemli bir işleve sahiptir.

FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Laboratuvarı

Güncel teknolojik yöntem ve cihazların mevcut sınıf ortamlarında kullanımına dair birçok çalışma yürütülmektedir. Bu çalışmaların tek bir çatı altında toplanması, gelecekte doğru eğitim teknolojilerinin seçilebilmesi ve muhtemel yatırım kararlarının etkili bir şekilde alınabilmesi için sağlıklı ve güvenilir veri sağlanması ve FATİH Projesi unsurlarının pedagojik boyutunun güçlendirilmesi amaçlarıyla YEĞİTEK Genel Müdürlüğü bünyesinde FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Laboratuvarı'nın kurulması çalışmaları başladı. Bu yolla eğitim teknolojilerindeki her türlü yeniliğin; ilk elden uzmanlarının kontrolünde deneyimlenmesi, ölçülmesi, uygulanabilirliğinin test edilmesi sağlanmış olacaktır. FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Laboratuvarı'nın da dâhil olduğu bütün öğrenme laboratuvarları genellikle Brüksel'de Avrupa Okul Ağı tarafından kurulan orijinal Geleceğin Sınıfı Laboratuvarı tarafından ilham edilen bağımsız girişimlerdir. FATİH Projesi Eğitim Teknolojileri Laboratuvarı da Avrupa'daki benzerleri gibi altı farklı öğrenme alanından oluşacaktır. Her bir alan, belirli öğrenim ve öğretim alanlarını vurgular ve farklı noktaların yeniden düşünülmesine yardımcı olur. Bu alanlar fiziksel alan, kaynaklar, öğretmen ve öğrenci rollerinin değiştirilmesi ve farklı öğrenme stillerinin nasıl destekleneceği üzerinedir. Esnek bir öğrenme alanı oluşturan bu laboratuvar; yenilikçi bir öğrenme modeli uygulanacaktır. Çeşitli etkinliklere yer verilirken farklı paydaşlarla bir araya gelme ortamı da sağlanacaktır. Bunların yanında Avrupa'da yürütülmekte olan iTEC, eTwinning ve Scientix aktivitelerinin Türkiye ayağında çalışmalar YEĞİTEK tarafından sürdürülmektedir. ●

Engineering Mathematics

Dijital Oyun Tasarımı

• Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR / Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü

Küçükken bize “Ya bu oynadığımız Super Mario oyunu var ya, onu artık kendimiz de yapabiliyormuşuz!” deselerdi herhâlde inanmazdık. Ama artık doğru. Hem de o kadar çok programlama becerisine gerek olmadan bu gibi oyunları tasarlamak ve öğrencilere tasarlatmak mümkün. Peki, öğrenci oyun tasarlayacak da ne olacak? diye düşünüyorsanız eğer, şimdi sizlerle paylaşacağım verilere dikkat etmenizi öneriyorum. Öyle bir sektör düşünün ki elde edilecek gelir yıl sonuna kadar 100 milyar doları aşıyor. Öyle bir ülke düşünün ki oyunlardan elde ettiği gelir sadece 2011 yılında 350 milyon dolar iken geçen sene bu gelir 3.6 milyar dolara çıkıyor ve bu ülkede 2700’den fazla insan 270’den fazla şirkette aylık 4-5 bin dolara çalışıyor. Nokia’nın Snake oyunu ile başlayan süreçte, Angry Birds, Clash of Clans, Hill Climb Racing gibi oyunları ile hemen herkese bir şekilde dokunan Finlandiya, dijital oyun sektöründe gerçekten örnek alınabilecek işlere imza atıyor. Bu sahada lider olan Çin, yılda yaklaşık 25 milyar dolar, onu takip eden ABD ise 24 milyar dolar gelir elde ediyor. Bu rakamlar size sektörün büyüklüğü ile ilgili en azından fikir verebilir. Bu sektörde Türkiye olarak biz de yer alabilir ve önemli bir pay sahibi olabiliriz. Bunun için yapmamız gereken en önemli şey oyunları tüketmekten ziyade üretme aşamasına geçmektir. Çocuklarımızı “O oyunu herkes oynar, sen kendi oyununu tasarlayabilir misin?” diyerek motive etmek, “Acaba bu oyunu sen yapsaydın, farklı olarak ne yapardın?” diye sorular sormak ve onları kendi oyunlarını tasarlamaları için yönlendirmek. Bunun için internet, telefon, tablet ve bilgisayarlarda birçok yazılım ve program mevcut. En basitten en karmaşığa doğru sıralarsak şekilde de belirttiğim gibi Draw Your Game (Oyununu Çiz), Gamestar Mechanic, Floors, Microsoft Kodu gibi araçlar daha az kodlama içeren ancak daha çok oyun tasarımına odaklanabildiğiniz araçlardır. Scratch gibi herkesin bildiği araçlar ise orta düzeyde kodlamaya ihtiyaç duyulan ancak Unity, Unreal Engine ve Adobe Flash gibi araçlar da daha çok kodlama becerisi gerektiren araçlardır.

Peki, iyi bir oyun tasarımcısı olabilmek için ne gibi beceriler veya özellikler gerekir?

- İyi bir oyun tasarımcısı oyun oynamayı sever ama oynadığı çoğu oyunu beğenmez.
- Oyunlarla ilgili yaratıcı bir şekilde düşünür.
- Oyun geliştirebilmek için bir takım ile çalışacağından dolayı takım çalışmasına yatkındır.
- Oyun tasarım süreçlerini iyi bilir.
- Sorun çözmede, adım adım düşünebilmede, algoritma oluşturmada iyidir.
- Nasıl eğlenileceğini bilir ve bunu oyunun içine entegre edebilir.
- Sıkı ve disiplinli bir çalışma içerisine girebilir.
- İyi oyunlar üretmede istekli ve tutkudur.
- Tasarım odaklı düşünebilir, tasarım odaklı mı, bir dakika o da ne?

Tasarım odaklı düşünme empati kurma süreci ile başlar yani oyunu kimin için tasarlıyorsanız onun gibi ona göre düşünmenizi ister. Oyun fikrinizi iyi tanımlamanızı, daha sonra bu fikri beyin fırtınalarıyla geliştirmenizi ve son olarak oyununuzun prototipini oluşturmanızla oyunun son hâline gelene kadar bu döngünün devam etmesini öngören bir tasarım sürecidir. Bu süreçte elbette oyunu tasarlarken almanız gereken bazı kararlar olacaktır. Oyununuzun amacı, kim için tasarladığınız, nerede hangi platformda oynanacağı, hikâyesinin ne olduğu, oyunun temel ve yan mekaniklerinin ne olduğu (ki bence en önemli noktalardan

“İyi bir oyun tasarımcısı Sorun çözmeye, adım adım düşünebilmede, algoritma oluşturmada iyidir. Tasarım odaklı düşünebilir. Tasarım odaklı düşünme empati kurma süreci ile başlar yani oyunu kimin için tasarlıyorsanız onun gibi ona göre düşünmenizi ister.”

biridir), nasıl oynandığı, geri bildirim sisteminin nasıl olduğu, oyunun nasıl zorlaştığı, grafik anlamında neye benzeyeceği, oyunun nasıl biteceği ve son olarak eğlenceli olup olmadığı gibi soruları detaylı bir şekilde cevaplandırarak oyununuzu şimdiden tasarlamaya başlayabilirsiniz (Samur, 2016). Öğretmenler ise sınıf içinde derslerine ve kazanımlarına yönelik fiziksel ve hatta dijital eğitsel oyunları tasarlayabilirler. Bu anlamda ben öğretmenlerden daha uzman olabilecek başka birini tanımlıyorum, dolayısıyla değerli öğretmen meslektaşlarıma da nazikane şunları söyleyebilirim: Sizden daha iyi eğitsel oyun tasarlayabilecek başka biri yok! Bunu unutmayın. Derslerinizde oyunlardan yararlanarak oyun temelli öğrenme etkinlikleri yapabilir ve öğrencilerin öğrenirken aynı zamanda eğlenmelerini de sağlayabilirsiniz. Yararlanabileceğiniz birçok dijital olan ve olmayan eğitsel oyun var. Bunun yanında dilerse, oyunlarda yer alan oyun elementlerini derslerinize entegre etmeye çalışarak derslerinizi oyunlaştırabilirsiniz (Arkün Kocadere ve Samur, 2016). Bu noktada da özellikle dersin ölçme-değerlendirme kısmında kısa tekrar amaçlı testler yapmada birçok araç kullanılıyor. Bunların yanında özellikle ortaokul ve lise öğrencileri için daha uygun olabilecek araçlar da var, bunları deneyebilirsiniz ve deneyimlerinizi iyisiyle kötüsüyle diğer öğretmen arkadaşlarınızla da paylaşabilirsiniz. Öğrencilere ödev verirken onlardan kâğıt üstünde bile olsa elleriyle çizip getirselere dahi, eğitsel oyunlar tasarlamalarını isteyin, öğrencilerin hem büyük bir motivasyonla bu tarz ödevleri yaptıklarını hem de daha çok öğrendiklerini deneyimleyeceksiniz. Unutmayın, oyun tasarlamak hayal gücünü kullanabilmeyi, yaratıcılığı (Bulut ve Samur, 2015), tasarlama becerilerini ve adım adım düşünebilme becerilerini geliştirir. Bunlar bu yüzyılda öğrencilerden beklediğimiz en önemli beceriler arasında yer almaktadır. ●

Kaynaklar

- Arkün Kocadere, S. & Samur, Y. (2016). Oyundan Oyunlaştırmaya, Eğitim Teknolojileri Okumaları, A. İşman, H. F. Odabaşı, B. Akkoyunlu (Editör), (s. 397-416), TOJET Sakarya Üniversitesi. ISBN: 978-605-318-448-5
- Bulut, D. & Samur, Y. (2015, September). Oyun tasarlama sürecinin öğrencilerin yaratıcılıklarına etkisi. Paper presented at the 3rd Instructional Technology and Teacher Education Symposium (ITTES), Trabzon, KTU University, Turkey.
- Samur, Y. (2016). Dijital Oyun Tasarımı. İstanbul: Pusula Yayıncılık.

Görünmeyen Tehlike: Subliminal Mesajlar

• **Sefer DARICI** / Cumhuriyet Üniversitesi / Akademisyen-Yazar / Adli Bilimciler Derneği /
Algı Araştırmaları Merkezi (ALARM) Müdürü / seferdarici@gmail.com

Subliminal uyarın/mesaj; farkında olmadan algı, bilinç dışı algı gibi farklı isimlendirmeler olmasına rağmen literatürde kişinin bilinçli olarak fark edemediği/seçemediği uyarınlar olarak kabul görmüştür. Subliminal uyarınlar, duyu organlarının fark eşik değerlerinin altında verilen ve kişilerin bilinçli olarak fark edemediği uyarınlar ile fark eşik değerlerinin üstünde verilmekle birlikte bilinçli dikkatin odaklanmadığı uyarınlar olarak tanımlanabilir.

Fark eşik değerlerinin üzerinde verilen ve bilinçli dikkatin odaklanmadığı uyarınlar özellikle pazarlama alanında bilinçaltının sürekli tekrara olan duyarlılığı baz alınarak kullanılmaktadır.

Literatürde subliminal mesajlarla ilgili değişik deneysel süreçlerden elde edilen veriler, bunların insanların duyu, tutum, karar ve davranışları üzerinde etkili olduğunu işaret eder. Subliminal süreçlerin insan üzerindeki etkileri, tıbbi teknolojilerin gelişmesi ve fMRI gibi beyin görüntüleme cihazlarının deneylerde kullanılmasıyla birlikte bilimsel önyargılardan kurtularak artık yaygın bir şekilde kabul edilmektedir.

Beş duyu organına yönelik olarak verilebilen bu uyarınların, özellikle medya mesajları düşünüldüğünde beyin görme ve öğrenme konusundaki işlevselliği/etkililiği nedeniyle görme duyusuna yönelik daha fazla kullanıldığı söylenebilir. Kısa süreli aralıklarla verilen bilinçaltına yönelik ipuçlarının insanın görsel dikkatini o yöne doğru çektiği bilinmektedir.

Yüz ifadelerinin evrenselliği ve insan beyinde yüz ifadelerine ilişkin özelleşmiş hücre grupları özellikle amygdala (beynin duygusal hafıza ve duygusal tepkilerin oluşmasında rolü olan bölgesi)'da olduğu ve bu hücrelerin özellikle korku ile ilişkili ifadelerle yanıt verdiği, yüzü tanıma ve hatırlamada önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Hatta infant (süt çocuğu)larda dahi emosyonel(duygusal, dokunaklı, duyarlı) yüz ifadelerinin bilinçli ve bilinçsiz süreçlerde veya sosyal ipuçlarının ayırımında etkili olduğu bilinmektedir. Amigdala'da görsel bir uyarın sadece bilinçli farkındalık düzeyinde sunulduğunda değil subliminal olarak verildiğinde de aktive olmaktadır.

Bilişsel süreçte bilinçaltı uyarınların farklı beyin bölgelerinde aktive olduğu değişik çalışmalar ile gösterilmiştir. Nörogörüntüleme teknikleri kullanılarak yapılan araştırmalarda beyin farklı subliminal uyarınlara farklı yanıtlar verdiği ve değişik beyin alanlarının bu uyarınlardan etkilendiği bulunmuştur.

Maskelenmiş subliminal uyarın olarak verilen kelimeler veya değişik yüz ifadelerinin beyin, davranışın gerçekleşmesi ve otomatik alınması ile ilgili kısımlarında etkisi olduğu ve fMRI taramasında amygdala, hippocampus, anterior cingulate, primary visual cortex, ventral prefrontal cortex vb. alanlarda aktivasyon gözleendiği, kişiler farkında olmasa dahi zihnin bi-

linç düzeyinde gerçekleşmeyen yanıtlarının olduğu gösterilmiştir. Yine EEG, tDCS kullanılarak yapılan bir çalışmada da subliminal süreçlerin insan beyinin semantik süreçlerinde de etkili olabileceği gösterilmiştir.

Subliminal Uyarınlar ve Çocuklar

Araştırmaların çoğu maruz kalınan bu medya mesajlarının olumsuz etkilerinin olduğunu, özellikle çocukları ve gençleri psikolojik ve fiziksel açıdan etkilediklerini ortaya koymaktadır. Gün içerisinde sayısız kez medya mesajlarına/uyarınlara maruz kalan çocuklar için bir diğer tehlike ise bilinçaltına yönelik uyarınlardır.

Ağırlıklı olarak medya aracılığı ile ve beş duyu organına yönelik olarak verilen bu uyarınlar, çocukları ve gençleri dış dünyaya karşı savunmasız kılmaktadır.

Çalışmalardan elde edilen veriler ışığında şu bilgiler ortaya çıkmıştır: Bilişsel süreçleri henüz gelişmemiş ve özellikle şiddet içerikli subliminal uyarınlara maruz kalan çocuklar, yetişkinlere oranla bu uyarınlardan daha yüksek hasar almaktadır ve bu durumun çocukların yetişkin olduklarında da sürebileceği tahmin edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Çin'de 12 Mayıs 2008 tarihinde meydana gelen Büyük Sichuan Depremi'ni yaşayan ve depremden bir şekilde zarar gören kişilerle yapılan çalışma oldukça ilginçtir.

Çalışma deprem olduğu tarihte ergenlik çağında olan ancak deney yapıldığı tarihte yetişkin olan bireylerle gerçekleştirilmiştir. Deprem ile ilgili imajların/fotoğrafların subliminal bir şekilde sunulduğu ve katılımcıların bilinçli olarak farkında olmadıkları uyarınların beyindeki etkisi fMRI ile incelenmiştir. Çalışma neticesinde depremi yaşayan kişilerin aradan yaklaşık 30 ay geçmesine rağmen depremi yaşamamış kontrol grubundaki katılımcılara nazaran maskelenmiş subliminal uyarınlara yanıt verdikleri ve beyinlerindeki amygdala ve prefrontal cortexin aktive olduğu görülmüştür.

Çocukların kontrolsüz bir şekilde maruz kaldıkları ve ebeveynlerinin farkında dahi olmadıkları bu uyarınlar sağlıklarını farklı açılardan da etkileyebilmektedir. Bazı çalışmalarda subliminal uyarına (katılımcıların bilinçli olarak fark edemediği maskelenmiş

“Dijital oyunlarda kullanılan subliminal uyarıların çocukların sanal dünya ile gerçek arasındaki algısal sınırı “gerçeklik eşiği” (threshold of reality)ni aşındırdığı ortaya konulmuştur.”

uyarınlar) maruz kalan kişilerin fobik korkularında (örümcek, agorafobi vb.), anksiyete düzeylerinde değişimler ve hatta verilen uyarının hatırlama düzeylerinde dahi değişikliklere yol açtığı görülmüştür. Ayrıca subliminal ipuçlarının öğrencilerin sezgisel olarak problem çözme, öğrenme performansını ve mantıksal çıkarımlarını etkilediği de gösterilmiştir. Hatta bilgisayar-insan etkileşimi açısından subliminal uyarıların bulunması etkileşimin etkisini ve memnuniyeti arttırmıştır. Dijital oyunlarda kullanılan subliminal uyarıların ise çocukların sanal dünya ile gerçek arasındaki algısal sınırı “gerçeklik eşiği” (threshold of reality)ni aşındırdığı ortaya konulmuştur.

Medya ve Subliminal Mesaj

Gün içerisinde maruz kaldığımız pek çok uyarana aynı bilinçli dikkati göstermemiz imkânsızdır. Bilinçaltı süreçler bilinçli dikkati sarf etmediğimiz anlarda da devrededir ve beynimiz bilinçli dikkatten kaçan bu verileri kategorize ederek işlemektedir. Bu veriler gelecekte karar verme, tutum veya davranış olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Medyada yer alan bilinçaltına yönelik mesajlarda yüz ifadelerinin ve özellikle kaygı ve korku durumlarını yükseltmek için kullanılan değişik yüz ifadelerinin sebebinin insan üzerindeki bu etkileri olduğu düşünülebilir. Hatta ilginç bir çalışmada, gülen ve üzgün yüz ifadeleri gibi subliminal bir şekilde verilen uyarıların sporcuların çabaya ve dayanıklılığa bağlı performanslarını ve karar verme durumlarını etkilediği dahi gösterilmiştir.

Medya içeriklerindeki uyarıların; cinsellik veya korku ilişkili imajlar veya yüz ifadeleri barındırmasında uyarıların etkisini ve bilinirliğini arttırmak, tüketicinin verilen mesaj ve kendisi arasında bir bağ kurmak amacının olduğunu yukarıda bahsedilen araştırmaların sonuçlarına dayanarak söyleyebiliriz. Bu tip uyarıların taşıyan medya mesajlarında yer alan ürün, hizmet, film, dizi vs. elde eden/ulaşan bir bireyin beynindeki ödüllendirme mekanizmasının aktive olduğu bilinçaltı bağımlılık ve tekrar isteme ile ilgili beyin alanlarının faaliyete geçtiği görülmektedir.

Subliminal uyarıların marka tercihinde ve genel olarak tüketici davranışlarında da etkileri olduğu farklı çalışmalar

ile gösterilmiştir. Ticari reklam çalışmalarında bilinçaltı mesajlar genellikle doğum ve ölüm arketiplerine gönderme yapılarak, cinsellik veya korku ilişkili imajlar içeren uyarılar şeklinde verilmektedir. Bu uyarılara katılımcıların değişik düzeylerde ve otomatik yanıtlar verdiğine ilişkin psikolojik ölçümlerin yapıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalarda maskelenmiş olarak verilen negatif veya pozitif subliminal uyarıların hedefin öznel olarak estetik veya güzel algılanmasını artırıcı etkisi olduğu gösterilmiştir.

Öneriler ve Sonuç

Eğitim sadece öğrencilik yıllarında değil, hayat boyunca da devam etmektedir. Eveveynlerin ve eğitimcilerin çocukların sağlığı üzerinde etkisi olan psikolojik unsurları iyi bilmesi, son bilimsel gelişmeleri takip etmesi çocuğun sağlık bütünlüğü ve genel toplum sağlığı açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca öğretmen-çocuk-aile etkileşimi açısından düşünüldüğünde çocuğun ve ailenin medyaya karşı tutum ve davranışlarının öğretmen tarafından iyi gözlemlenmesi, takibi sorunların daha doğmadan çözümünde etkili bir bilgi akışı sağlayacaktır. Medya mesajları ve özellikle bilinçaltına yönelik uyarıların birçok açıdan çocuk sağlığını etkileyebileceğinin, bilinçli ve denetimli bir yaklaşımın gerekliliğinin hemşire ve hekim tarafından iyi bilinmesi ve bunu etkileşimde bulunduğu taraflara aktarması gerekmektedir.

Şiddet, korku, cinsellik ve bu minvalde sunulan medya içeriklerinin çocukların ve ergenlerin fiziksel, ruhsal, davranışsal ve sosyolojik gelişimlerinde yaratacağı sorunlar ve bunların iyileşme süreçlerine etkisinin bütüncül bir yaklaşımla rol-model olarak alınan aile bireylerine izah edilmesi, çocuklarının gelecekte örnek alacakları davranışları benimsemeleri açısından da faydalı olacaktır.

Çocuğun maruz kaldığı medya mesajlarının içeriğinin tahlili, maruz kalma oranı ve sıklığının dışarıya yansıyan davranışsal süreçlerle ilişkilendirilerek raporlanması öğrenme performansını etkileyen unsurlar olarak geri dönecektir.

Subliminal uyarıların tedavi veya belli bir davranışı (el yıkama vb.) başlatma/sürdürme amaçlı kullanımı mümkündür. Ancak etik değerlerin çok hassas olduğu böyle bir konuda yakın gelecekte bizleri nelerin beklediğini tahmin etmek oldukça güçtür. İnsan üzerinde böyle etkisi olan bir gücün farklı amaçlarla kullanılabilme ihtimali her zaman vardır. İnsan refahının dışında herhangi bir ticari amaçla kullanımı etik ve ahlaki değerler açısından kabul edilemez. ●

Edebiyatın Dijital Kültürle İmtihanı

• Kabil DEMİRKIRAN / Boğaziçi Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörülüğü

Edebî metnin özerkleşmesi, yazarın mecâzi ölümü ve silik karakterler... Modernist edebiyat bu üç olguyu çağırıştırıyor bana. Dijital dünya, geçtiğimiz yüzyıla damgasını vuran ve günümüzde de etkisini hissettiğimiz bu olguları ne ölçüde dönüştürdü? Okurla metin arasındaki diyalog nasıl bir evrim geçirdi? Romantizmin göklere çıkardığı, ancak 20. yüzyılın başından itibaren itibar kaybeden yazar imajı, dijital çağda ne durumda? Anlatı karakterleri de etkilendi mi bu baş döndürücü devrimden?

E-kitapların işimizi kolaylaştırdığını, kitap taşıma külfetinden bizi kurtardığını yadsıyamayız herhâlde. Üstelik internette birçok gazete ve dergi yazısına, kitapların kütüphane ya da kitapçı vitrinlerinde karşılaşılabileceğimiz tam metinlerine ulaşmak bizleri mutlu ediyor. Kâğıda dokunmanın, sayfaları hızla çevirirken parmaklarımızda duyduğumuz o tatlı esintinin insanda yarattığı bir haz var kuşkusuz. Elektronik ortam bizi bu nostaljik tattardan mahrum edebiliyor. Ancak bir romanın yüzlerce sayfasını dizüstü bilgisayarın

mini ekranına sığdırabilen bir devrimden söz ediyoruz. Üstelik sosyal medyanın Facebook'u, Twitter'ıyla edebî metinleri ve dolayısıyla edebiyatçıları daha geniş kitlelerle buluşturabildiği bir çağda yaşıyoruz. Edebî metin hâlâ özerkliğini koruyor. Hâlâ bütün tarihsel, sosyolojik, politik hatta otobiyografik bağlamların dışında, okurun özgür iradesiyle şekillenen esnek bir dil yapısı olma özelliğine sahip. Yazar, biraz da dijital kültürün yarattığı bu popüler dünyanın asıl merak edilen figürü olarak bir zamanlar kurulduğu edebî metnin arka kapısından tekrar içeri girmeyi başarıyor. Yazar sanki metnin öncülü gibi. Hayatı ilgi çeken; dergi, gazete, radyo ve televizyon röportajlarına konu olan, sosyal medyada sürekli tartışılan ve magazinelle bir kimliğe bürünebilen, Facebook ve Twitter hesapları aracılığıyla eseri dışında da okuruyla temas kurabilen, edebî polemiklere giren bir figür. Kimi kez bloğunda yeni yazdığı romanının parçalarını okurlarıyla paylaşan, okur yorumlarına sıcaklığına yanıtlar veren ve ısrarla okur üzerindeki

Günümüz edebiyatı, hayli zamandır kuantum fiziğinin bir izdüşümü gibi değerlendirilebilir. Mikro evrenler, parçacıklar, kara delikler, kaos ve formüllere sığdıramayacak insan, yaşam ve kâinat algısı. Edebî metinler de gerek çizdikleri karakterler gerekse söylemleriyle hayal gücümüzü kışkırtan, bize birbiri ardınca yeni sorular sorduran, çoğu kez fantastik, absürd, tekinsiz ve tamamlanmamış bir dünyanın tasvirini yapıyor.

etkisini, edebiyat dünyasındaki sarsılmaz efsanesini sürdüren önemli bir kimliktir o.

Edebî metinlerin özneleri (şiiirdeki anlatıcı ses, hikâye, roman ve oyun karakterleri) dijital kültürün de bir parçası olduğu modern dünyanın özelliklerini taşıyorlar mı? Günümüz edebiyatı, hayli zamandır kuantum fiziğinin bir izdüşümü gibi değerlendirilebilir. Mikro evrenler, parçacıklar, kara delikler, kaos ve formüllere sığdırılmayacak insan, yaşam ve kâinat algısı. Edebî metinler de gerek çizdikleri karakterler gerekse söylemleriyle hayal gücümüzü kışkırtan, bize birbiri ardınca yeni sorular sorduran, çoğu kez fantastik, absürd, tekinsiz ve tamamlanmamış bir dünyanın tasvirini yapıyor. İçinde bulunduğumuz elektronik ortam, edebiyatın da yardımıyla bu tekinsizlik hâlini keyif verici bir serüvene dönüştürebilme imkânını sunuyor bizlere. Her an yeni bir buluşla şaşırabileceğimiz bir dünyada yaşıyoruz. Yararlanabileceğimiz araçların sayısı gün geç-

tikçe artıyor. İnternet ve cep telefonlarının sağladığı Skype, Messenger, Facebook, Twitter, WhatsApp, Instagram gibi uygulamalarla birbirimizin yaşamına daha çok müdahil oluyoruz. Edebî metinlerden aşırığımız dizeler ve cümleler de bu sayede daha çok dolaşıma giriyor.

Ancak bu baş döndürücü hızın ve tatmin edilemez paylaşma ihtiyacının belki de en büyük açmazı, edebiyat okurunun hızlı dönüşümünde ortaya çıkıyor. Hepimiz, edebiyatın çok anlamlılık ilkesi gereği bir metin karşısında anlam üretici pozisyonunda olmamız gerekirken hızla telaşlı tüketici konumuna indirgenmiş oluyoruz. Çabucak tüketen ve derhâl bir sonrakine geçmek isteyen bir okur tipi doğuyor. Hâlbuki sabırla okunması gereken çok katmanlı edebî metinlerin kullanmalık ve tüketilebilir nitelikte olmadığı da bir gerçek. Okursuz bir edebiyat olamayacağına göre edebiyatın dijital kültürle imtihanı üzerinde biraz daha düşünmemiz gerekiyor sanırım. ●

Dijital Yayıncılık

• Sezen AYTAÇ

E-Kitap

E-kitap dijital ortamda yayımlanan, bilgisayar ve diğer elektronik cihazlarda görüntülenerek okunabilen kitaplardır. E-kitap, matbu kitapların elektronik ortama aktarılması şeklinde olabileceği gibi sadece elektronik ortamda yayımlanmış hiç basılmayan kitaplar şeklinde de olabilmektedir.

Geleneksel ciltli kitaplara göre farklı bir okuma deneyimi sunan e-kitaplar, yayıncılık alanında da maliyetleri düşürüyor. Kâğıt, mürekkep ve diğer basım masrafları; aracı, taşıyıcı ve son satıcı masrafları da olmayınca direkt internet üzerinden satılabilen e-kitaplar hem yayıncılar hem de okuyucular için daha cazip bir hâl alıyor.

Bilgisayar, tablet, telefon gibi birçok cihaz e-kitap okumak için kullanılabilir. Ancak taşınabilirlik, okunabilirlik (özellikle güneş ışığı altında) ve pil ömrünün uzun olması gibi özellikleriyle sadece kitap okumak için tasarlanmış *e-kitap okuyucular*, içinde yüzlerce ya da binlerce kitabı saklayabilmektedir. Ayrıca bu cihazlar sesli okuma, yazı karakteri değiştirme, metin içi arama yapabilme, not alma, kitap ayrıci vb. eklentileri de içermeleriyle okurlar için cazip bir materyaldir.

E-Dergi

Metin, ses, görüntü, fotoğraf vb. her türlü enformasyonun elektronik ortama aktarılmasına imkân veren dijital yayıncılığın önemli türlerinden biri de e-dergidir.

Haftalık, on beş günlük, aylık veya yıllık düzenli aralıklarla çıkan, eskiden mecmua olarak adlandırılan, abone olduğumuz ya da bayiden satın alarak takip ettiğimiz dergilerin yanında artık çok sayıda e-dergi de mevcut. Pdf ya da flash formatında yayın yapabilen elektronik dergiler, tamamen bilgisayar teknolojisi temelinde çalışıyor.

E-dergiciliğin en önemli avantajı yayınların arşivlenmesi ve okurlarına zaman, mekân sınırlaması olmaksızın istedikleri an dergiye ulaşabilme kolaylığı sağlamasıdır.

Basılı, sözel ve görsel alanlarda yapılan yayınlar, ilgili kurumların arşiv merkezlerinde saklanır. Ayrıca bu yayınlardan herhangi birine erişim ancak ilgili arşivlere gidilerek hatta gerekli izinler alınarak sağlanır. Ancak yeni medya ortamında, ilgili kurum ve kuruluşlar çok daha küçük mekânlarda ve elektronik ortamda yayınlarını arşivleyebilmektedir. Bu da ekonomik anlamda getiriler sağlamaktadır.

“İçinde bulunduğumuz enformasyon çağında teknolojideki hızlı gelişim göz ardı edilemeyeceğine göre günümüz insanına düşen görev, bilinçli bir medya okuryazarı olmaktır.”

E-Gazete

Sürelî yayın dendiğinde akla ilk gelen tür olan gazetenin tarihi M.Ö. 59 yılına dayanır. 15. yüzyılda matbaanın keşfi ile hızla yayılan gazete; günlük, haftalık, yerel, ulusal, uluslararası gibi isimlerle sınırlandırılır.

Yıllardır günlük hayatımızın bir parçası olan gazeteler, artık dijital hayat alışkanlıklarına cevap verebilme amacıyla e-gazete formatında da çıkıyor.

İnternetin yaygınlaşması ile elektronik gazeteler, basılı gazetelerden daha fazla okunur hâle geldi. Resmî olmayan rakamlara göre uluslararası düzeyde yayın yapan elektronik gazete sayısı 20.000'e ulaştı. Bilgisayar ortamında okunabileceği gibi tablet ve telefonlarda uygulama olarak yer alabilen e-gazete, ülkemizde de hızla yayılmakta. Ayrıca ulusal ve uluslararası düzeyde meydana gelen olayları anında okuyuculara aktaran ana akım haber siteleri de bulunmaktadır.

Bilişim, iletişim ve telekomünikasyon teknolojilerinin bir ürünü olan “yeni medya” ya da “internet medyası” birçok avantaj ve dezavantajı da bünyesinde barındırıyor.

Gazetelerin toplam giderlerinin sadece %40'ı haber toplama, yazma ve kurgulamaya ayrılmaktadır. Geriye kalan basım, pazarlama ve dağıtıma gitmekte olan %60'lık pay ise çevrim içi gazetecilik ile ortadan kalktı. Bu da birçok kişi ve kuruluşun iş sahalarının daralmasına neden oldu.

Geçmiş dönemin yayıncılık anlayışında, enformasyonun yayın kurulları tarafından gözden geçirilerek okuyucuya veya izleyiciye aktarılması temel ilke olarak belirlenmişken günümüzde ilk önce duyurma ve en hızlı olma anlayışı içerisinde hareket ediliyor. Bu da eksik hatta çoğu zaman yanlış enformasyonun kamuoyuna aktarılmasına neden oluyor.

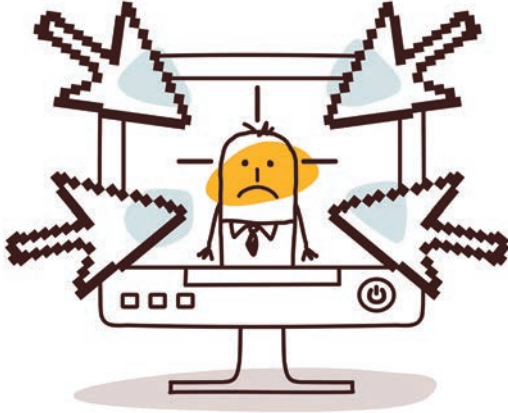
Önemli bir sorun da telif haklarının göz ardı edilmesi ya da kaynak gösterilmeden yayıncılık yapılmasıdır. Bunun sonucu olarak da özgün olmayan, internete bağımlı bir medya anlayışı gelişmeye başlamıştır.

İçinde bulunduğumuz enformasyon çağında teknolojideki hızlı gelişim göz ardı edilemeyeceğine göre günümüz insanına düşen görev, bilinçli bir medya okuryazarı olmaktır. ●

Siber Ortamda Çocukları Bekleyen Tehlikeler

• Prof. Dr. Özgür ERDUR-BAKER / ODTÜ Eğitim Bilimleri Bölümü

Bilgi ve iletişim teknolojileri yetişkinlerin olduğu kadar çocuk ve ergenlerin de vazgeçilmez. İnternet ortamı çok çekici, renkli ve eğlenceli. Filmler, müzikler, oyunlar, en güncel haberler, hopiler, arkadaşlar derken tüm dünya orada. Çocuk ve gençler siber ortamda istedikleri kişiliğe bürünüp istediklerini yapmakta özgürler. İnternet teknolojileri sayesinde ödev yapmak bile artık daha kolay ve eğlenceli. İki yaşındaki bebeklerin, tabletlerin başında eğlendikleri bir dönemdeyiz. Kısacası bilgi ve iletişim teknolojileri hayatın bir parçası hâline geldi ve artık internetsiz yaşamdan geri dönüşün olmadığı çok açık.

Öte yandan bilimsel çalışmaların ortaya koyduğu bulgular ve deneyimler internet teknolojilerinin sunduğu imkânlarla oranda birçok kaygıyı da gündeme getirdiğini belirtiyor. Bu kaygılar her yaşta bireylerin iyi oluşlarına dairken çocuk ve ergenlerle ilgili kaygılar çok daha yüksek. Çünkü çalışma bulgularına göre internet; çocukların fiziksel, psikolojik ve davranışsal sorunlar yaşamalarına neden olabiliyor. Obezite, diyabet gibi epidemic sorunların yanı sıra dikkat dağınıklığı, otizm, gelişimsel bozukluklar, öğrenme güçlükleri, anksiyete, depresyon, uyku bozuklukları gibi sorunlar aşırı internet kullanımı ile ilişkilendiriliyor. Sanal dünya çocukların hayal ile gerçek dünya arasındaki ayrımı yapmalarını da güçleştirmektedir (Okita, 2004). Artık internet bağımlılığı gibi yeni patolojik sorunlar tanımlanıyor.

İnternetin dozunda kullanımı ise siber ortamın içerdiği bazı tehlikeleri bertaraf etmiyor. Hızlı teknolojik gelişmelere rağmen internet güvenliği önemli sorun olmaya devam ediyor. Hatta internet teknolojileri bazı kötü niyetli insanların işle-

rini kolaylaştırıyor. Sahte kimlikler oluşturarak kurbanlara ulaşım ve manipülasyon artık çok daha kolay, yakalanma korkusu ise daha az. İnternet zaten çok önemli bir sorun olan şiddet, taciz ve zorbalık gibi sorunları daha da karmaşık hâle getirmiş durumda. İnternet teknolojileri nedeniyle çocuk ve gençler pornografik sayfalara, şiddet içeren oyunlara, cinsiyet/ırk ayrımcılığını körükleyen ve yücelten söylemlere her zamankinden daha fazla ve daha kolay maruz kalıyorlar.

Siber ortamdaki kötü niyetli kişiler, yetişkin olabildiği gibi çocukların kendi akranları hatta sınıf arkadaşları bile olabilir. Akran zorbalığının bir uzantısı olan siber zorbalık, her ülkede olduğu gibi ülkemizde de kaygı uyandıran bir sorun. Siber zorbalığa maruz kalan çocuklarda ne yazık ki intihara varan akademik, psikolojik, ailevi, sosyal ve somatik sorunlar gözleniyor. Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışma (Erdur-Baker ve Tanrıku, 2009) siber zorbalığa maruz kalan çocukların, kalmayanlara oranla daha fazla depresif belirtilerden şikâyetçi olduklarını raporluyor. Başka bir ülkede yapılan bir çalışmada (Price ve Dalglish, 2010) ise siber zorbalık mağdurlarının %78’i özgüvenlerinin sarsıldığını, %35’i akademik olarak olumsuz etkilendiklerini, %28’i okula devamlarının azaldığını, %19’u ise ailevi sorunlar yaşadığını dile getiriyor. Ayrıca bu çalışmada, katılımcıların %2’sinin kendine zarar verdiği, %3’ünün ise intihar etmeyi düşündükleri bulunmuş durumda.

“İnternette taciz, şiddet veya zorbalığa maruz kalan çocuklar, özellikle yetişkinlerden yardım istemiyorlar. Bunun en önemli nedeni de bilgisayarlarının veya akıllı telefonlarının ellerinden alınacağı korkusu”

Siber Zorbalar Gerçek Hayatta da Zorbalık Yapıyor

Üzücü olan nokta çocuk ve ergenlerin birbirlerine “şaka yapmak” için veya “eğlence” amaçlı siber zorbalık veya taciz olarak sınıflanan davranışlarda bulunmaları. Çevrim içi ortamda zorbalık yapanların aslında fiziksel ortamda zorbalık yapanlarla benzer özellikleri olması (Vandebosch ve Van Cleemput, 2009) ve hatta siber zorbaların gerçek hayatta da zorbalık yapması da ayrıca ilginçtir. Örneğin 276 ilköğretim ve lise öğrencisiyle yapılan bir çalışmada (Erdur-Baker, 2010) öğrencilerinin %32’sinin hem fiziksel hem de çevrim içi ortamda zorbalığa maruz kaldığı, %26’sının da her iki ortamda da zorbalık yaptıkları bulunmuş. Aynı çalışma, toplumsal cinsiyet farkı gözetmeksizin siber zorbalık yapmayla siber zorbalığa maruz kalma arasında da önemli bir ilişki olduğunu işaret etmektedir ki bu bulgu yabancı araştırmacılarca da ifade edilmiştir (örn., Kowalski and Limber, 2007; Ybarra and Mitchell, 2004). O hâlde siber zorbalar aynı zamanda siber kurban da olabileceği gibi bu çocuklar fiziksel ortamda da akran zorbalığının aktörleri (zorba ya da kurban) olabilirler. Son olarak da, internette taciz, şiddet veya zorbalığa maruz kalan çocuklar, özellikle yetişkinlerden yardım istemiyorlar. Bunun en önemli nedeni de bilgisayarlarının veya akıllı telefonlarının ellerinden alınacağı korkusu.

Peki, o hâlde ne yapmak gerek? Özellikle çocuklara yönelik internet aracılığıyla gerçekleştirilen şiddet ve taciz olaylarının önüne geçmek üzere yetişkinlere ve özellikle de eğitim-

cilere önemli sorumluluklar düşüyor. Fiziksel akran zorbalığından farklı olarak siber zorbalığa müdahaleyi zorlaştıran nokta, siber zorbalığın okul bahçesi dışında da yapılabilmesi ve devam ettirilebilmesi. Okul içinde ya da dışında olması fark etmeksizin her okulun siber zorbalık/tacize karşı bir politikası olmalı. Bu politikanın okulun bulunduğu çevrenin sosyolojik özelliklerine ve öğrenci profiline duyarlı olmasında fayda var. Ebeveyn ve öğretmenler kendilerinin de zaman zaman siber zorbalık mağduru olabileceklerini unutmamalılar. Çocukları siber zorbalığa maruz kalmadan bilinçlendirmek, yapılabilecek müdahaleler arasında en etkili ve ucuz olanıdır. Çocuk ve gençlere etik ve denetimli bilgisayar kullanımı alışkanlığını kazandırmak mücadelenin teknolojik boyuttaki ayağıdır. Fakat siber zorbalığı önlemek için sadece teknolojik alanda mücadele etmek işe yaramayacaktır. Uzmanlar siber ortamdaki kötü niyetli insanlara karşı güvenlik önlemleri geliştirmeye çalışsa da internet teknolojilerindeki baş döndürücü değişim zorbalara yeni kapılar aralamakta. O hâlde daha çok küçük yaşlardan itibaren bir yandan, sorumlu internet kullanımı/bilişim etiği çocuklara nasıl kazandırılmalı konusu üzerinde çalışılmalı bir yandan da çocuklara internetteki olumsuzluklarla nasıl başedebilecekleri öğretilmelidir. ●

Kaynakça:

- Erdur-Baker, Ö. (2010). Cyberbullying and its correlation to traditional bullying, gender and frequent and risky usage of internet-mediated communication tools. *New Media Society*, 12, 109-125.
- Erdur-Baker, Ö. ve Tanrıku, İ. (2009). Cyber bullying in Turkey: Its correlates and links to depressive symptoms. *Journal of eHealth Technology and Application*, 7, 16-23.
- Kowalski, R. M. ve Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health*, 41(6), 22-30.

Okita, S.Y. (2004). Effects of age on associating virtual and embodied toys. *CyberPsychology & Behavior*, 7 (4), 464-471.

Price, M., ve Dalgleish, J. (2010). Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29, 51-59.

Vandebosch, H. ve Van Cleemput, K. (2009). Cyberbullying among youngsters: Profiles of bullies and victims. *New Media & Society*, 11, 1349-1371.

Ybarra, M. L. ve Mitchell, K. J. (2004). Online aggressor/targets, aggressors, and targets: A comparison of associated youth characteristics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 45, 1308-1316.

Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürü

• Dr. Serap AKÇAOĞLU SAYDIM

Öğretmenlerin dijital okumayı gerek kişisel gerekse eğitim öğretim ortamlarında ne düzeyde kullandıklarını belirlemek amacıyla *Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürü* araştırmasını gerçekleştirdik.

Tarama modeline göre yapılan çalışmamızın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki resmî ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenler oluşturdu. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenleri hariç tutuldu. Veri toplama aracı, -internet ortamında- basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen evrenin %10'undan biraz fazlasına ulaştı. Örnekleme oluşturan 92. 525 öğretmen, Survey Monkey web sayfası üzerinden veri toplama araçlarına görüş bildirdi; veri toplama araçları, çoktan seçmeli, açık uçlu ve tutum ölçeğinde yer alan sorulardan oluştu ve elde edilen veriler SPSS programında çözümlendi. Araştırmamızda dijital cihaz olarak bilgisayar, tablet bilgisayar, akıllı telefon ve elektronik okuyucu sınırlaması tercih edildi. Araştırmanın elde edilen bulgularından bazıları aşağıdadır:

1.1 Öğretmenlerin Dijital Okuma Yaklaşımları

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,5'i okumak için dijital cihaz kullandıklarını, %41,5'i kullanmadıklarını ifade ettiler.

Okumak için dijital cihaz kullanmayan %41,5 oranındaki öğretmen, kâğıttan okumayı sevdiği için (%73,5); dijital cihazları sağlıklarına zarar verdiğini düşündükleri için (%26,2); belirli yerleri işaretlemenin, not almanın, satırların altını çizmenin dijital cihazlarda zor olduğunu gördükleri için (%25,7); dijital cihazlarda dikkatlerinin çabuk dağıldığını (%23,8) düşündükleri ve dijital bir cihazdan okuduklarını çok iyi anlamadıklarından (%10,3) okumak için dijital cihaz kullanmadıklarını ifade ettiler.*

Okumak için dijital cihaz kullanan %58,5 oranındaki öğretmen, dijital cihaz olarak % 84,4 oranında akıllı telefon; %32 oranında bilgisayar; % 31,3 oranında tablet bilgisayar ve %2,4 oranında elektronik kitap okuyucu kullandıklarını

belirttiler.*

Öğretmenler, dijital cihazda okuma yeterliliklerini % 46,7 oranında iyi; %31,2 oranında orta, % 15,6 oranında ise ileri olarak değerlendirmektedir.

Öğretmenler, dijital cihazlardan %85,2 oranında "branşları ile ilgili çalışmalar"; %82,3 oranında "internetten gazete/dergi"; %79 oranında ise "son dakika haberleri" okuduklarını belirtmişlerdir. Okumak için dijital cihaz kullanan öğretmenlerin %60,7'si, FATİH Projesi kapsamında geliştirilen EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Portalini kullanmaktadır.*

Öğretmenlerin %93,9'u "istediği verilere daha çabuk ulaştığı"; %60,9'u "sohbetlerini, postalarını/iletilerini takip ettiği"; %56'sı ise "kâğıt israfını önlediği" için dijital cihazı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.*

Öğretmenlerin %63,7'si dijital cihazlardan okuduklarını "eğlenceli", %55,7'si "önemli", %40,5'i ise "boş zaman aktivitesi" olarak değerlendirmektedir. Öğretmenlerin sadece %20,1'i okuduklarını "güvenilir" bulurken %18,2'si "güvenilir bulmamakta"dır.*

Öğretmenlerin %39,4'ünün dijital cihazların da internetin olmadığı durumlarda da okuyacakları elektronik cihazların dijital cihazlarında elektronik metin bulunmaması olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin %69,9'u düzenli bir e-yayını takip etmezken %30,1'i düzenli olarak bir e-yayını takip ettiğini belirtmiştir.

"Araştırmaya katılan öğretmenlerin %58,5'i okumak için dijital cihaz kullandıklarını, %41,5'i kullanmadıklarını ifade ettiler."

1.2 Öğretmenlerin Geleneksel (Kâğıttan) Okumaya Bakış Açıları

Dijital cihazlardan okuyan öğretmenlerden %78,1 geleneksel (kâğıttan) okumayı da tercih ederken %6'sı artık tercih etmediğini, %15,9'u ise bazen geleneksel okumaya ihtiyaç duyduğunu ifade etmiştir.

Öğretmenlerin dijital okumanın yanında geleneksel (kâğıttan) okumayı tercih etme nedenleri arasında "sağlık, duygusal, geleneksel, somut ve etki" temaları yer almaktadır:

Öncelik sıralamasına göre: Gözü daha az yorduğu, yorucu olmadığı, dinlendirici olduğu için daha sağlıklı; alışkanlık, zevkli, dost/samimi/yakın olduğu için duygusal anlamda huzurlu; kitap kokusu/kitap sevgisi, edebî, kültür, çocuklara örnek olmak kaygısından dolayı geleneksel; dokunma hissi, rahat, sanal olmadığı için, not almanın kolaylığından somut ve güvenilir, konsantrasyon/odaklanma,

akılda kalıcı olduğu için etkili gördüklerinden öğretmenler, dijital okumanın yanında geleneksel (kâğıttan) okumayı da tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Sadece dijital okuma ile yetinen öğretmenlerin geleneksel (kâğıttan) okumayı tercih etmeme nedenleri arasında

da "dijital cihazın teknolojik özelliklerinden dolayı önemi/avantajları ve basılı metne mesafeli kalış" yer almaktadır. Öğretmenlerin %83'ü kâğıttan okudukları metin ile dijital cihazdan okudukları metnin kendilerinde bıraktığı hissin aynı olmadığını ifade ederken %16,9'u aynı olduğunu düşünmektedir.

1.3 Öğretmenlerin Dijital Okuma Kültürüne İlişkin Tutumlarından Bazıları

Öğretmenler, kâğıtta ne okursa okusunlar her satırını ayrıntılı okumakta; kâğıttan okudukları metni daha kolay anlamakta; ekrandan okumanın anlamayı kolaylaştırmadığını belirtmekte; kendilerini ekrandan okuma açısından becerikli görmekte (sayfalar arası geçiş, linkler arası bağlantı, video veya resimden metne geçiş vb.); ekrandan okuduklarında kendilerini yorgun hissetmekte; kâğıttan okudukları zaman okuduklarının daha kalıcı olduğunu düşünmekte; kâğıttan okurken dikkatlerini daha kolay toplayabilmekte; dijital cihazdan okumayı eğlenceli bulmakta; basılı metinlerdeki bilgilerin daha güvenilir olduğunu düşünmekte ve zenginleştirilmiş metinleri (görseller, videolar, ses, animasyon vb. unsurlar ile hazırlanmış içerikler) beğenmekte ve kolaylıkla kullanabilmektedirler. Bu konuda kendileri için zor olan bir husus bulunmadığını düşünmektedirler.

Sonuç

Sonuç olarak diyebiliriz ki, öğretmenlerin büyük çoğunluğu okumak için dijital cihaz kullanmaya isteklidir. Ancak çocukluk ve yetişme dönemlerinde daha çok kitapla iç içe bulduklarından geleneksel okumaya her zaman öncelik vermekte, kâğıda güvenmekte ve okuduklarının daha kalıcı olduğunu düşünmektedirler. ●

* İşareti ile biten paragraflarda araştırmaya katılanlar, birden fazla görüş bildirmişlerdir.

Araştırmanın tam metnine, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden ulaşabilirsiniz.

Dijital Sanat

• Doç. Dr. Zühal ÖZEL SAĞLAMTİMUR / Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi / zuhal.ozel@ege.edu.tr

Dijital sanat, bilgisayarların gelişmesi ve grafik işleme yazılımlarının sonucunda doğmuş, kurallarını, ifade biçimlerini, karakteristik özelliklerini ve etik değerlerini diğer sanat dallarında olduğu gibi zamanla geliştirerek yerleştirmeye çalışan bir oluşum olarak dikkat çekmiştir. Bilgisayar teknolojisi, sadece baskı, resim, fotoğraf, video, müzik ve heykel gibi sanatın geleneksel formlarını dönüştürmekle kalmamış, internet sanatı, yazılım sanatı, piksel sanatı, dijital sergilemeler ve sanal gerçeklik gibi tüm yeni formların da sanatsal çalışmalar olarak kabul edilmesini sağlamıştır. Yenidünyanın sanatı olarak kabul edilen dijital sanat, genel anlamda dijital teknoloji ile üretilen sanal nesnelerin estetik değerlerle kurgulandığı sanat biçimine denmektedir. *Dijital Sanat ve Baskı Sözlüğü*'ne göre, dijital sanat, "Bir veya daha fazla dijital işlem ya da teknoloji ile yaratılan sanat." (Johnson ve Shaw, 2005: 10) olarak tanımlanmaktadır. Dijital sanat üretiminde, teknolojinin yanı sıra sanatın diğer alanlarında olduğu gibi; nokta, çizgi, ışık, form, doku, renk vb. temel sanat öğeleri kullanılmakta, düşünce sınırlarını aşan bir hayal gücü gerekmektedir.

Dijital sanat, bilgisayar destekli bir sanat formudur. Dijital sanatın uygulayıcısı olan sanatçılar, taranmış olan çeşitli tekniklerdeki resimleri bilgisayar programlarını kullanıp değiştirerek yeni ürünler ortaya koyabilirler (Keser, 2005: 101). Dijital sanat denildiğinde karşımıza çok geniş bir çalışma

alanı ve sürecini kapsayan bir kavram çıkmaktadır. Bilgisayar teknolojilerinin kullanıldığı ilk grafik düzenlemelerden, geleneksel sanat formlarının (fotoğraf, heykel, resim vb.) sınırlarının genişletilmesi, yeniden üretilmesi, kopyalanması, çoğaltımı ve arşivlenmesi için kullanılmasına; günümüz mühendislik inşası, etkileşimli gerçek/sanal ortamlara ya da yapay zekânın gelişim sürecini ve sonuçlarını ortaya koymaya yönelik projelere dek neredeyse bütün çalışmalar dijital sanat başlığı altında tanımlanmaktadır (Çuhacı, 2009). Bilgisayar, dijital sanat üretiminde geleneksel anlamda bir yardımcı araçtan vazgeçilmez bir ortak yaratıcı konumuna kadar uzanmaktadır.

Christiane Paul, dijital sanat örneklerinin ilk olarak "bilgisayar sanatı" olarak adlandırıldığını, daha sonra "çoklu medya (multimedya) sanatı" isminin kullanıldığını, bugün gelinen noktada ise tüm bu çalışmaların "yeni medya sanatı" olarak bilindiğini belirtmektedir (2008: 7). Dijital sanat, interneti, ağ bağlantılarını, özgün yazılımları, sanal gerçekliği, sanal ortamları, yapay yaşamı ve organizmaları, GPS teknolojilerini, veri tabanlarını, robotları, bedene takılan başlıkları, protezleri, makine uzantılarını kullanmakta; yapay zekâ, veri görüntüleme ve haritalama, hiper-metinsel (hypertextual) anlatılar ve oyunlar dijital sanat eseri olarak kabul edilmektedir.

"Laurence GartelConey
Island Baby, 1999."

Dijital Sanatın İlk Örnekleri

Dijital sanatın tarihi, teknoloji ve bilimin tarihi tarafından biçimlenmiş, dijital teknoloji ve sanat öğelerinin bir araya gelmesiyle ilk örnekler üretilmeye başlanmıştır. 1946 yılında silah ve nükleer hesaplamalar için elektronik veri işleme kapasitesine sahip ilk bilgisayar ENIAC (Elektronik Numerical Integrator and Computer), ABD'li bilim adamları tarafından geliştirilmiştir. Dijital sanatın ilk öncülerinden sayılan Amerikalı matematikçi ve sanatçı Ben Laposky, 1950'li yılların başında dalga formlarından elektronik görüntüler yaratmıştır. Soyut Geometrik Resim, Kübizm, Senkronizm ve Fütürizm'den esinlenmiş ve çalışmalarını ilişkilendirdiği sanat formları arasında Op Sanat'ı göstermiştir. Öncülerden kabul edilen bir başka sanatçı ve matematikçi Herbert W. Franke, 1956'da yaptığı ilk çalışmaları olan "Elektronik Soyutlamalar" Ben Laposky'nin çalışmaları ile büyük benzerlik göstermiştir. Daha sonra ise yönetmen olan John Whitney Sr'nin çalışmaları dikkat çekmiştir. Deneysel filmler üreten Whitney, sanatsal amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli teknolojik ve matematiksel yeteneklerini geliştirmiştir. En alışılmamış bilgisayar sanat üretimlerinden biri, bilgisayarları programlamak, 80'lerin başlarında ressamlık

kariyerini bırakan, başarılı bir İngiliz soyut ressam olan Harold Cohen'e aittir. Amacı, kendi çalışmasında kullandığı sanatsal kompozisyonun kurallarını bilgisayara "öğretmek"tir ve bu amaç, "AARON" isimli (Artificial Intelligence/Yapay Zekâ) bir programla sonuçlanmıştır. Başlangıçta, büyük bir buzdolabı boyutunda mini bilgisayarlar üzerinde çalışmış, 1983'te Londra'da Tate Galerisi'nde bu tarzda bir sergi düzenlenmiştir (King, 2002: 90). 1986'dan sonra Paint programları, programlama dili bilmeyen sanatçıların kullanımına uygun hale gelmiş, 1987'de ise dijital çalışan sanatçılar için oldukça kullanışlı olan Photoshop programı Thomas Knoll tarafından geliştirilmeye başlanmıştır. 1990'lı yılların sonuna doğru internetin ve görüntü işleme programlarının yaygınlaşmasıyla "dijital sanat" daha çok kişinin yaratıcı olmasını ve yaratıklarını paylaşmasını sağlamıştır. Bilgisayar teknolojisi denince gözardı edilmemesi gereken bir ülke olan Japonya'dan önemli eserler veren "Dijital Art" sanatçısı Yoshiyuki Abe dikkat çekmektedir.

Türkiye'den İlkler

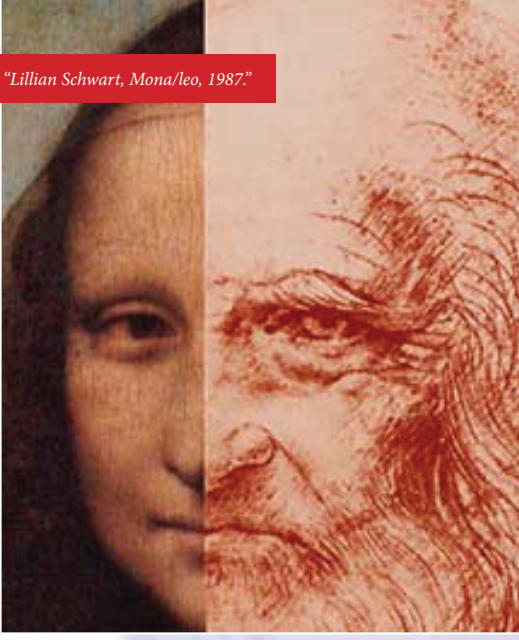
Ülkemizde sanat çevresini ilk kez "dijital sanat"la tanıştıran, Özcan Onur'dur. Güzel Sanatlar Akademisinden 1960'lı yıllarda mezun olduktan sonra resim ve heykel çalışmalarını sürdürürken dijital alemdeki gelişmeleri de izlemiş, Paris'te PC ortamında ilk grafik programlarını geliştiren ekibe dahil olmuştur (2007: 68). Özcan Onur, o günlerde ürettiği görüntü demetlerini bugünün dijital ortamındaki aktarım ve çıktı olanakları olmadığı için, ekrandan fotoğrafik yolla çekip basmış ve bunları İstanbul'da ve Paris'te 1986 yılında "Elektropentür" isimli sergisinde izleyicisine sunmuştur.

Dijital sanat alanında dikkat çeken ilk isimlerden biri de 1984 yılından beri sanatsal ve eğitsel çalışmalar yapan Hamdi Telli'dir. Telli, son çalışmalarında nesnelerin gözle görülen biçimlerinden yola çıkmış, bilgisayar grafiklerinden ve fotoğraflardan yararlanmıştır.

2000'li yıllardan sonra Türkiye'de dijital sanatın gelişmesi ve yayılması için vakıf ve grupların kurulduğu görülmektedir. Diğer disiplinlerin ışığında dijital sanat alanında yeni kalıplar üreten NOMAD, bağımsız bir oluşum olarak 2002 yılında sanatçılar arasında iş birliği sağlamayı hedefleyen teknik ve teorik bir altyapı üzerine kurulmuştur. NOMAD'ın, 2003 yılında gerçekleştirdiği "ctrl_alt_del", Türkiye'deki ilk işitsel sanat (sound art) festivali olma özelliğini taşımaktadır. »

"Hamdi Telli, Digital Art 08."

Dijital Görüntüleme: Fotoğraf ve Baskı

Dijital sanat konusunda sıkça düşülen yanılgılardan biri kavramın "dijital fotoğraf" ile karıştırılmasıdır. Dijital sanat ürün oluşturma, kendi başına bir uygulama alanıdır ve bu alanda fotoğraf kullanılabildiği gibi kullanılmadan da dijital sanat eseri üretilebilmektedir.

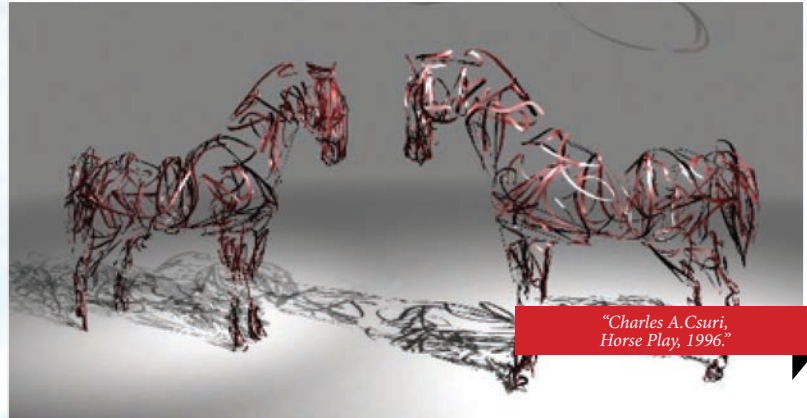
Gerçeküstü birleştirmeler ya da geleneksel görüntülerde değişiklik yapan sanatçılar, fotoğrafçılığın geleceğini belirleyen örnekler sunmaktadırlar. Bunlar arasında biçimsel değişimler yaratan Inez van Lamsweerde, resim ve fotoğrafı birleştirerek mitsel öyküler anlatan Alessandro Bavari, fotoğraf ve resmi bilgisayarda bir araya getiren Maggie Danon, fotoğraf üzerinde renksel oynamalar yapan Lütfü Özgünaydın, insanı ve çevresini sorgulayan Adnan Ataç, düşsel kurgular yapan Reha Bilir, geleneksel ve dijital teknolojiyi karıştıran ve düşünceyi ön plana alan Sadık Demiröz, disiplinlerarası yaklaşımı ağır basan Orhan Cem Çetin, fotoğraf tabanlı dijital görüntüler üreten İlke Veral Çoşkuner, fotoğraf ve karışık teknik kullanarak kavramsal çalışmalar üreten Tahir Ün, fantastik fotoğraflar üreten Mehmet Turgut sayılabilir.

Heykel

Heykel sanatı, canlıları veya eşyayı, maden, tahta gibi çeşitli malzemeyle üç boyutlu (yükseklik, genişlik, derinlik) biçim yaratarak temsil etme sanatıdır. Kesim, biçimleme, kalıplama, oyma, kabartma gibi özel tekniklerle hazırlan heykeller, 21. yüzyılda dijital teknolojilerin gelişmesi ile birlikte çok yönlü araştırmalara sahne olmuştur.

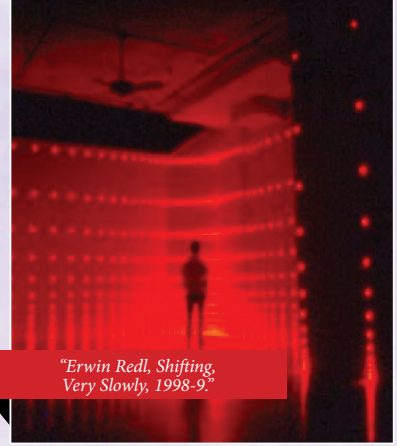
Bilgisayar günümüzün dijital heykel sanatçıları için CAD (Computer-aided design/ bilgisayar destekli tasarım) teknolojilerini kullanmaya başlamışlardır. Otcad, 3Ds Max, Alias Maya, Zbrush, Mudbox gibi yazılımlarda çizim ve modelleme yoluyla üretilen tasarımlardan istenilen malzemeye çıktı alabilen "otoinşa" gibi teknolojiler sanatsal amaçlarla kullanılmaktadır.

Heykel sanatçıları eserlerini dijital ortamda sayı veri tabanlarından oluşturmaktadır. Dijital teknolojileri kullanarak yaptığı işlerini "digital heykeller" olarak nitelendiren Ansel Atilla, yaptığı modellerden bronz döküm alabilen Ahmet Arif Eken, üç boyutlu çalışmalarlarıyla Seçkin Pirim gibi isimler dijital heykel alanında eser veren sanatçılar arasındadır.

Dijital Teknolojilerin Ortam Olarak Kullanılması

Enstalasyon (yerleştirme), film, video, animasyon, internet ve ağ sanatı, yazılım sanatı gibi yeni olan ya da geçmişte çok uzun olmayan sanat türleri, dijital teknolojileri sanat eserlerinin üretilmesinden sunumuna kadar dijital bir platform olarak görmektedir. Dijital formatta sunulan bu sanat türleri, etkileşimli, dinamik, kişiye özel olabilmekte ve genellikle katılımcı özellikleri ile ön plana çıkabilmektedirler.

"Dijital sanat üretiminde, teknolojinin yanı sıra sanatın diğer alanlarında olduğu gibi; nokta, çizgi, ı ışık, form, doku, renk vb. temel sanat öğeleri kullanılmakta, düşünce sınırlarını aşan bir hayal gücü gerekmektedir."

Film, Video ve Animasyon

Dijital sanat, bilgisayar yazılım ve donanımı kullanarak elektronik ortamda hareket eden görüntüler ve sinema filmleri yaratma konseptini genişletmiş ve hızlandırmıştır. Son yıllarda izlediğimiz birçok sinema filmi, animasyon, televizyon reklamı ve video eserinde dijital sanatların hayal gücünün sınırlarını zorlayan ve yeniden tanımlamaya yönelik önemli etkisi gözlenmektedir. 1980'lerin sonlarında geliştirilen bilgisayar ile videonun birleştirilmesi, projeksiyonda yeni teknolojik gelişmeler ile birlikte daha karmaşık video sanatının yaratılmasına yol açmıştır (Dempsey, 2002: 259). Sinemada izleyici filmle yalıtılmış bir ortamda baş başa kalırken, herhangi bir video yerleştirmesinde ya da oynatımında monitör, ekran ve televizyon gibi aletler ön plana çıkmaktadır. Dijital videolarda doğadan esinlenen

ve minimal bir estetik yaratmak için optik fenomenleri, simetri ve geometriyi kullanan Opy Zouni, artan kentsel homojenliği aksatan ve eleştirel katılıma düzlem sunan işlerin yanı sıra algı, yanıltma ve gözetleme temaları üzerine enstelasyon ve video yerleştirmeler üreten Rafael Lozano-Hemmer, çalışmalarında bilişim teknolojilerini yoğun biçimde kullanan Türkiye'de de etkileşimli video yerleştirmesi sergilenen İngiliz sanatçı ve akademisyen Paul Sermon video sanatı alanında önemli isimler arasında yer almaktadır. Türkiye'de ise yeni arayışlar arayan Nancy Atakan, sürreal hayal gücünü, doğa ve teknoloji arasındaki kavramsal keşiflerini yansıtan Haluk Akakçe, farklı disiplinleri içeren video yerleştirmeleriyle Hüseyin Çağlayan, resim, performans ve video çalışmaları ile Güçlü Öztekin, çağın sorunlarıyla ilgilenen Erinç Seymen sayılabilmektedir.

Ses ve Müzik Sanatı

Besteci, geleneksel yöntemlerle yapabildiği pek çok editing işlemini bilgisayarda çok daha zahmetsizce yapabilmektedir. Kesme, kopyalama ve yapılandırma işlemlerini basit bir ses kartı ile gerçekleştirmek günümüzde mümkün hâle gelmektedir. Ayrıca, güçlülük elde edilebilen ses efektleri, yankı ve koro etkileri dijitalleşen dönem sonrasında çok daha ulaşılabilir olmuştur. Sanatçıların, müzik ve ses sanatı eserlerini oluşturmaya duydukları ilgi performans, enstelasyon gibi diğer dijital sanat türleriyle etkileşimin artmasına neden olmuştur. Bu alanın önde gelen isimleri arasında ses ve müzik yaparken bedeninin ince hareketlerini temel alan David Rokeby, eşzamanlı görüntü ve ses performanslarıyla Golan Levin, ses ve görüntü arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşan Toshio Iwai, elektronik müzik tasarımcısı Tolga Tüzün, elektronik müzik bestecisi İlhan Mimaroglu gibi isimler sayılabilmektedir.

Dijital sanat yeni gelişen bir sanatsal anlatım biçimi olarak görülmesine rağmen, temelde geleneksel sanatın teorik altyapısı ve kuramları üzerine temellenmekte, heykel, resim, grafik gibi hem geleneksel hem de yeni dijital anlatım biçimleri bir arada harmanlanabilmektedir. Bununla birlikte dijital sanat,

bir araç ve ortam olarak kullanılan dijital teknolojiler vasıtasıyla simülasyon, yapay yaşam, manipülasyon, etkileşim gibi farklı anlatımsal içeriklerle kendini zenginleştirerek farklılaştırmaktadır. Dijital sanat ve eserlerini daha iyi kavrayabilmek için, dijital teknoloji ve çağdaş sanat ilişkisini, eserlerin nasıl ve hangi teknolojilerle üretildiğini, dijital sanatçının iç dünyasını ve anlatım tarzını irdelemek gerekmektedir. ●

"Antonio Muntadas, On Translation: Social Networks, 2006."

Kaynakça

- Çizgen, Gültekin (2007). Sanat Köprüsü Sırat Köprüsü. Arkeoloji Sanat Yayınları: İstanbul.
- Çuhacı, Gülizar (2009). "Dijital Sanat ve Beden". http://gulizarcuhaci.com/marmara_full.html (erişim tarihi 15 Temmuz 2009).
- Dempsey, Amy (2002). Art in the Modern Era. Thomas and Hudson Ltd.: London.
- Johnson, Harald ve Shaw, John S. vd. (2005). "Glossary of Digital Art and Printmaking", <http://www.dpandi.com/DAPPTF/glossary.html> (erişim tarihi 21 Haziran 2009).
- Keser, N. (2005). Sanat Sözlüğü. Ütopya Yayınevi: Ankara.
- King, Mike (2002). "Computers and Modern Art: Digital Art Museum", Creativity and Cognition. Eds: Ernest Edmonds, Linda Candy, Terence Kavanagh, Tom Hewett, Loughborough University, ACM Press: New York.
- Paul, Christiane (2008). Digital Art. Thames and Hudson: London.
- Telli, Hamdi (2006). http://www.alpmansanat.com/ggc/alpman/show_cat.php?cat_id=67&lan_id=4&menu=devam_alpman (erişim tarihi 10 Haziran 2009).
- Wands, Bruce (2006). Dijital Çağın Sanatı. Çev. Osman Akınhay, Akbank Kültür Sanat Yayınları: İstanbul.

Hazırlayanlar:

Zeynep Tuba ÖTER
Hatice BİLDİRİCİ
G. Senem TOSUN
Pınar USTA
Şeyma Nur DÜNDAR
Oya BAYRAK
Esra BALLIM
Hayrullah KOLAN

SORUŞTURMA

Dijital dönüşüm
hayatınızı ne kadar veya
nasıl etkiledi?

Dr. Senai DEMİRCİ

Yazar, Radyo-TV Programları Yapımcı ve Sunucusu

Dijital dönüşüm bilgi kaynaklarına ulaşmamı olağanüstü biçimde hızlandırdı ve çeşitlendirdi. En az yirmi yıldır, gözlerim kitap sayfalarından çok bilgisayar ekranına dokunuyor. Ne var ki kitap okuma zevkimin, kitap başında vakit geçirme kararlılığımın darbe gördüğü kanaatindeyim. Hızlandık fakat derinleşmeyi unuttuk gibi geliyor bana. Çok obur olduk ama lezzet derinliğini yitirdik sanki...

Işık ÖĞÜTÇÜ

Yazar (Orhan Kemal'in oğlu)

21. yüzyılda teknolojinin yenilikleri ve sürekli değişimi insanlığı etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Edebiyat dünyasında olduğum için bunu yayımlanan kitapların kapak tasarımları ve içeriklerinde görebiliyorum. Ayrıca yazarların pek çok bilgiye daha kolay ulaşmasında dijital ortamın sağladığı kolaylıklar var. Bu durum yazarların verimini arttırmakta. En azından zaman kazanımını sağlayan dijital değişiklikler, yazarın hayal gücünü de etkileyen önemli bir unsur olarak duruyor. Bundan sonra da her dijital yenilik ve dönüşüm tüm insanlığı etkilediği gibi edebiyat dünyasında da yeni yaratıcılıkları gündeme getirecektir.

Mehmed PAKSU
Araştırmacı-Yazar

Gelişmiş ülkelere göre epeyce bir geç kalmış olsak da ucundan biz de girdik bu yeni açılıma. Kitaplar, kütüphaneler, raflardan cebimize inmeli ki gerilerde kalmayalım. Bir yazar olarak kitaplarının tamamının dijitallerinin yapılmış ve istifadeye sunulmuş olmasının sevincini yaşamak beni bahtiyar ediyor. İngiltere’de bütün kütüphanelere bir tık ile ulaşırken bizim kütüphanelerimizin hâlen yerinde saymasının da hüznünü yaşıyorum.

Bayram KARAÇOR
Yazar

Her yenilikte, her hareketlilikte ve her değişimde dönüşmek zorunda olduğumu hissetmek doğru bir tavır mıdır? Değişimlerde dönüşüm çok kolay olmaz. Onun için herkes şikâyet eder, hiç kimse memnun değildir ama kimse de özveride bulunarak önceyi ve sonrayı tartışmak istemez. Direterek, inat ederek ve baskı kurarak çözüm üretilemeyeceğini biliyoruz. Farklı olanın yolunu açarak ve ikna ederek değişime zemin hazırlamak daha doğru bir yöntemdir. Değişimin anlamını, verdikleriyle aldıklarının muhasebesini yapabilmek için bu zemin gereklidir. Batı toplumu, asırlardır hedefe götüren araçların doğru olup olmadıklarını sorgulamak istememiştir. Machiavelli’den beri yöntemin ve araçların kirliliğine aldırış etmemiştir. Oysa biz araçların ve yöntemin doğru olmasını, doğru hedeflere yönelmesini savunuruz. Araç ve yöntem kirliliğinin amacın doğru olması savunulamaz. Dijital dönüşüm sorumsuz ellerde zaman öldürmeye ve değerlerimizi yıpratmaya neden oluyor. Bu anlamda ben araçların beni yönetmesine şimdilik direniyorum. Buna teğet geçiyor da diyebiliriz. Ama çevremdeki birçok kişi zaman öldürmekten ve hayırlı işlere aracılık etmemesinden dolayı serzenişte bulunuyor. Zamanı daha değerli kılabilmek, söz ve davranışlarımıza bir anlam yükleyebilmek ve topluma güzel ve doğru işler sunabilmek adına araçların iyi kullanılması için çaba sarf etmeliyiz.

Rukiye KARAKÖSE
Psikoterapist, Eğitimiçi-Yazar

Dijital dönüşüm sayesinde son 20 yılda hayatımız çok ciddi bir ivmeyle değişti. İnsanlık tarihinin herhangi bir 2000 yıllık kesitindeki gelişim hızından belki de daha hızlı ve yoğun oldu bu durum. Bir teknolojik dönüşüm olduğunda buna ait kültür de ona paralel olarak toplumu etkiler. Ve o toplumda yaşayan herkes direkt ya da dolaylı olarak bundan etkilenir. Şahsen bu dönüşümün artık geri döndürülemez bir noktada olduğunu görerek buna direnmek gerektiğini düşünüyorum. Bilhassa yetişkinler, gençlerin ve çocukların dilini yakalayabilmek için bu dönüşüme direnmeden entegre olmaya çalışmalı. İşimle ilgili olarak ve sosyal hayatımda dijital mecraları sıkça kullanıyorum. Bu meselede kişinin zaman yönetimini başarabilmesini ve bu mecraları etkin kullanabilmesini önemsiyorum. Hayatımıza adapte ederek ve dirençlerimizi kırarak verimliliği artırmak için kullanmakta sakınca görmüyorum. Sosyal ilişkileri zayıflattığına katılmıyorum, niteliğini ve paylaşımın şeklini değiştiriyor. Elbette kendi kültürünü de getiriyor. Yazlaşmadan, değerlerimizi kaybetmeden verimliliğimizi artırmak ve sosyal ilişkileri desteklemek için hassasiyetle kullanmak en makul yol gibi görünüyor.

Prof. Dr. Mutlu BİNARK
Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi

İnternet kullanımıyla 1992’lerde tanıştığım dan bu yana, ağıın kullanımı ve ağıın içinde, ağıın etrafında akan yaşamımızın artık günlük rutininin bir parçası haline geldiğini gözlemledim. 1990’ların ortasında öğrenciliğim ve 2000’li yılların başında doktora sonrası araştırmalarım nedeniyle farklı ülkelerde yaşarken ağı; özellikle uzağı yakın kılma, farklı insanlarla iletişim kurma, etkileşim maliyetini de üstlenerek kimlik egzersizi yapma alanı idi. Oysa 2000’li yılların ortasından itibaren web 2.0 ortamlarının yaşamımıza hızla dâhil olması ile ağıın deneyimleme biçimi değişti. Sanal uzam-gerçek yaşam ayrımının ortadan kalktığını, gündelik yaşamımızda ağıın melez mekân olduğunu ve melez mekândan sürekli gerçek yaşama geçişlerin, gerçek dediğimiz fiziksel mekândan da bu melez mekâna geçişlerin olduğunu düşünüyorum. Ara yüzeyin veyahut akıllı telefonların ekranları bizim için dijital sokaklar, caddeler, köşe başları... Tüm bu deneyim geçişleri/aktarımları artık kanıksanmış bir doğallık ve hız içermekte. Böylesine geçişler bireylerle, toplumla, siyasetle ilişkilenmelerimizi hatta “gerçeğin” algılanması ile ilgili deneyimlerimizi değiştirmekte. Özellikle sosyal medya ortamlarının ve arama motorlarının algoritmalarının yarattığı ve kurguladığı filtre baloncuklarını, yankı odalarını ve “post-truth” olgusunu günümüzde üzerinde odaklanmamız gereken temel sorunlar olarak görmekteyim.

Prof. Dr. Kemal SAYAR
Psikiyatrist & Psikoterapist

Elbette bu dijital dönüşüm hepimizi etkiliyor. Ben daha çok sosyal medya kullanıcılarımıza dair birkaç öneride bulunmak istiyorum. Kişinin sosyal medyada harcadığı zamanı takip etmesi ve kendi kendine zaman limiti koyması iyi bir başlangıç olabilir. Bu yapılmazsa sosyal medyada ne kadar vakit harcadığı fark edilemez. Kişi ancak saat tutarsa gün içinde harcadığı toplam vaktin çokluğunu fark edebilir. 5'er dakika gibi kısa zamanda girildiği düşünülen sosyal medya hesaplarına eğer günde 20 kere giriliyorsa, bu toplam bir buçuk saatten fazla eder. Eğer kişi, kendine giderek azalan zaman hedefleri koyarsa, harcadığı vakti azaltma konusunda başarılı olabilir. İkincisi ise sosyal medya uygulamalarını telefonda silmek olabilir. Cep telefonumuz yanımızda olduğu için elimiz sürekli sosyal medya uygulamalarına gidebiliyor ve bunun sonucunda dışarı çıktığımızda bile dış dünyadan kopuk olabiliyoruz. Eğer bu uygulamalar telefonda silinirse, kişi en azından sadece bilgisayardan sosyal medya sitelerine girerek sosyal medya kullanımını doğrudan kısıtlamış olur. Son olarak da arkadaşlarla yüz yüze görüşmek, hatta onları telefonla aramak bile sosyal medya hesaplarından mesaj atmaya ve yorum yapmaya tercih edildiğinde kişinin sosyal medyada aktif olmaya verdiği önem azalacaktır.

Doç. Dr. Zühal ÖZEL SAĞLAMTİMUR
Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi

Dijital dönüşüm son on-on beş yılda herkes gibi benim de hayatımın her alanını etkiledi. Özellikle bilgisayar ve internetin varlığı, dijital fotoğraf makinelerinin ardından akıllı telefonların ve navigasyon cihazlarının gelişimi, dijital teknoloji olmadan nasıl yaşadığımızı sorgulatır hâle getirdi. İletişim kurma, sanatsal eserler üretme, bilgiye ulaşma, paylaşma teknikleri ve yöntemlerinin hızlanması, dijital teknolojiyi hayatımın vazgeçilmezi hâline getirdi.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜRLEK
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dilbilimi Bölümü

Dijital dönüşüm hayatınızı ne kadar veya nasıl etkiledi? Dijital dönüşüm özellikle zamanı etkili ve etkin kullanmama olanak sağladı. İnsan emeğiyle uzun bir zaman diliminde yapılacak birtakım çalışmaları, bilgisayarlar aracılığıyla çok kısa sürede yapabiliyorum. Kazanılan süre, ortaya konulan malzemenin daha ayrıntılı bir biçimde işlenmesini sağlıyor. Bilgi artık dijital ortamlarda sınırsız bir biçimde depolanmakta. Ben de rahatlıkla bilgiye ulaşmakta, dünyanın her yerinde yapılan çalışmaları güncel olarak takip edebilmekteyim. Gelişen dijital uygulamalar, pek çok alanda olduğu gibi dil çalışmalarında da yeni alanların ve konuların ortaya çıkmasını sağladı. Örneğin; önceden bir metnin *sözlüğü işleme-sıralama* ve *düzenleme* aşamalarından geçerek hazırlanırdı. Zekâ gerektirmeyen ve aylarca süren bu iş, zaman ve emek kaybına sebep olurken kaçınılmaz hataları da beraberinde getiriyordu. Günümüzde bu iş çeşitli dijital uygulamalarla birkaç saat içinde hatasız ve eksiksiz olarak yapılabilmekte. Bu satırları yazarken bile yanlış yazılan bir sözcüğü bilgisayar, altını çizerek uyarı vermekte. Kısaca günümüzde dijital uygulamalar her alanda hayatımızın içinde ve hayatımızı kolaylaştırmakta.

Atanur MEMİŞ
İstanbul Bilgi Üniversitesi Türk Dili Birimi

Sık sık geziye çıkmayı, gittiğim yerlerde kültür ve doğayla baş başa kalmayı severim. Akıllı telefon ve onun üzerinden sürdürülen yazışma ve paylaşımlarla bulunduğum yerden koparıldığım hissini yaşadığım çok oldu. Diğer yandan, bu ağ üzerinden görevlerimi yapabilmek beni bir mekâna bağlı kalma hissinden kurtarıyor. Hem sürekli hazır bulunmaya zorlanmak hem de hareket hâlindeyken kimi görevleri yerine getirebilmek bir aletle kurulabilecek ilişkinin ne kadar paradoksal olabileceğinin bir göstergesi. Bu aletler şarjları bitince kapanmıyor; topluyor, biriktiriyor, yığıyor... Yeni bilgiler, yeni gruplar, yıllarca görmediklerimle kurduğum yakın-uzak ilişkiler, görüntüler...

Yrd. Doç. Dr. Yavuz SAMUR

Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

Dijital dönüşüm artık yokuş aşağı yuvarlanan bir kartopu gibi hızla giderek büyüyen bir süreç hâline geldi ve burada önemli olan dönüşüme ne kadar çabuk ve verimli ayak uydurabildiğimiz. Çünkü dijital dönüşüm birçok yeni konu ve kavramı da beraberinde getirdi. Bunların arasında bizim en çok ilgilendiğimiz ise elbette eğitimde bu dönüşüme ayak uydurmak. Örneğin; dijital dönüşümle birlikte öğrencilerin verilerinin güvenliğinden tutun, onların bu ortamlarda sorumlu ve etik davranabilmelerini sağlamak da bizim işimizin bir parçası hâline geldi. Bunların yanında dijital dönüşümle birlikte öğrencilerin yararına olan her türlü kaynağı da onlara uygun ve etkili bir şekilde sunmak yine bizim görevlerimiz arasında yer alıyor. Dolayısıyla bunların takibini yapmak ve gelecek nesil öğrencilere göre gelecek neslin öğretmenlerini yetiştirmek de bizim en önemli sorumluluklarımız arasında. Bu anlamda statik, güncel olmayan, müfredatlardan sınırlı geleceği önceden görerek ona göre şekillendirilmiş, adapte edilmiş, uyarlanabilen ve kolaylıkla değişime ayak uydurabilen müfredatlara doğru bir yönelim, dijital dönüşümün gereklilikleri arasında yer alıyor.

Kabil DEMİRKIRAN

Boğaziçi Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü

Dijital dönüşüm büyük bir devrim. Özellikle sosyal medya araçları ve mobil uygulamalar hem iki kişi arasındaki iletişimin kalitesini artırıyor hem de grup içi iletişimi hızlandırarak özellikle tüzel kişiliği olan yapılarda karar alma sürecine etki ediyor. Mesleğim açısından düşüncecek olursam bilimsel bilginin hızlı ve etkin paylaşılabilirliği benim için önemli. Bu yönden dijital kültürün bana ve meslektaşlarıma olumlu bir yansımaya olduğunu düşünüyorum.

Doğuhan Murat YÜCEL

İstanbul Hezarfen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Dijital dönüşüm özenti ve yozlaşma şeklinde gerçekleştiğinden modern insanın büyüdüğü hâline geldi. İnsan önünde bulunduğu ekranın nereden geldiğini, görüntünün nasıl oluştuğunu, nelere mal olduğunu bilmeden kapılıp gidiyor. Nasıl çalıştığını bilmediğimiz teknolojik aletler birer büyü gibi etrafımızı sarıyor. Büyü söz konusu olunca kullanım sınırı tanımıyor. Hayatımız kökten ve sınırsızca değişiyor. Hatta hayat, doğaya karşı bir küfür hâline gelmeye başlayan modernitenin altında eziliyor. Hayata yönelik bir hedefi olmayan teknoloji veya bu amacı taşımayan insanlar hayatı yok ediyor. İşin kötüsü, ekranın ardındaki hayata bakmayan kafalar için teknoloji bir göz bağı hâline geliyor. Bilinçsiz dijitalleşme dünyanın her yerinde insanı büyütüyor ve hayatı göz ardı ediyor. İnsanlık olarak acilen hayatta olduğumuz farkına varmamız ve hayat için teknoloji şiarıyla harekete geçmemiz gerekiyor.

Cavit YANTAÇ

Microsoft Türkiye Yazılım Geliştirme Teknolojileri Genel Müdür Yrd.

Dijital dönüşüm, çoğumuzun hayatını radikal bir şekilde değiştiriyor. Pek çok kişi artık yılda birkaç defadan fazla bankaya gitmiyor; seyahat biletlerini almak veya rezervasyon yapmak için seyahat acentesine gitmiyor; sevdikleriyle görüntülü olarak mesajlarını kontrol ediyor; eğitimlerini internet üzerinde yer alan kimi ücretli, kimi ücretsiz eğitim sitelerinden alıyor. Öyle bir değişim ki 24 gelişmiş ülkede Deloitte araştırma ve danışmanlık şirketi tarafından 2016'da yapılan bir araştırmaya göre insanların % 48'i sabah kalktıktan sonra 15 dakika içinde telefonlarını açarak mesajlarını kontrol ediyor. Dolayısıyla kurumlar dijital dönüşüm sayesinde müşterilerine yepyeni yollarla ulaşabiliyor, yeni ürünler piyasaya sürebiliyor, çalışanlarından daha etkin yararlanabiliyor ve süreçlerini iyileştirebiliyorlar. Dijital dönüşümü izlemek değil, liderliğini yapmak isteyen Türkiye'nin de bu tarz konularda daha fazla araştırma geliştirme yapması, bu dönüşümü tetikleyecek başarılı girişimlerini dünyaya yayması gerekiyor. ●

• Röportaj: Zeynep Tuba ÖTER

"İNTERNET ZAMANINDA HERKES BURADA VE VAKİT HEP ŞİMDİ"

Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ'ın birlikte kaleme aldıkları "İnternet Çağında Aşk ve İstirap SANAL AŞK" kitabında değişen dünyamızın baş aktörü "internet" yani çevrim içi dünya bütün yönleriyle değerlendiriliyor. Özellikle aşk ekseninde sanal ilişkilerin doğasının ve insandaki etkilerinin de masaya yatırıldığı kitapta alanında uzman pek çok araştırmacının görüş ve düşüncelerine de yer veriliyor. Çıkış noktamız kitap olmak üzere dijital dünyayı hedef aldığımız keyifli bir sohbetle sizleri baş başa bırakıyorum...

"Mahremiyetin buharlaşan kumaşı neticesinde hiçbirimiz artık dokunulmaktan beri değiliz. Ne evlerimizde ne sokakta ne de iş yerlerimizde. Çünkü ağa bağlanan insan mekândan münezzehtir ve potansiyel bir sanal otobanda birilerinin ona çarpma riski bir hayli yüksektir."

Prof. Dr. Kemal SAYAR ve Berna YALAZ

Öncelikle internet çağı ya da diğer bir adıyla dijital çağın tanımını yapmakla başlayalım isterseniz.

Teknoloji ve modernleşme tartışmaları 19. yüzyılın ortalarından itibaren belirgin bir hâl almıştır. 1990'lardan itibaren ise internetin hayatımıza girmesi, insanlık tarihinde internet çağı ya da ağ toplumu olarak tanımladığımız yeni bir dönemi başlatır. Görünen o ki tanık olduğumuz bu dijital devrim, toplumsal dinamikler üzerinde sanayi devrimi kadar, hatta belki daha fazla etkili olacağı benziyor. İletişim kuramcısı McLuhan televizyon, radyo gibi elektronik iletişim araçlarını bir sinir sistemi ağına benzeterek bu teknolojik gelişmelerin dünyada yeni bir küresel bilinç, bilgi ve formlar yaratacağını öne sürerek dünyanın bir global köye dönüşeceğini öngörmüştü. Takip eden yıllarda bir başka kuramcı Manuel Castells, benzer bir öngörüyü internet ve dijital teknolojiler için yaptı. Castells'e göre yeni iletişim teknolojileri ve internetin oluşturduğu ağ toplumu beraberinde yeni bir toplumsal ve kültürel yapıyı da getiriyordu. İçinde bulunduğumuz çağa tek bir isim vermek oldukça zor görünüyor. Modernite sonrası bu dönemi "akışkan modern" olarak tanımlayan değerli sosyolog Zygmunt Bauman'ı da burada rahmetle anmak isterim. Zaten kitapta da "akışkan modern dönem" ile "internet çağının toplumsal ilişkilere olan etkisini" birlikte ele alıyoruz.

Dijital dünyanın hayatımıza pek çok kolaylığı getirirken bizden alıp götürdükleri de var muhakkak. Mesela iletişim kolaylaşırken mahremiyet azalıyor. Peki, bu durumu kişinin ruh sağlığı açısından değerlendirdiğinizde neler söyleyebilirsiniz?

Teknolojik gelişmelerin hiçbiri tek yönlü bir değişimle gelmiyor. Teknolojinin bizim için daha neler yapacağını umutla beklerken bize neler yaptığını, yaşam tarzımızı, sosyal ilişkilerimizi nasıl değiştirdiğini anlıyor olmamız lazım. Örneğin tüm bu yaşadığımız dijital devrimin etkilerini düşünelim. Bu teknoloji bizi özgürleştiriyor mu? Hem evet

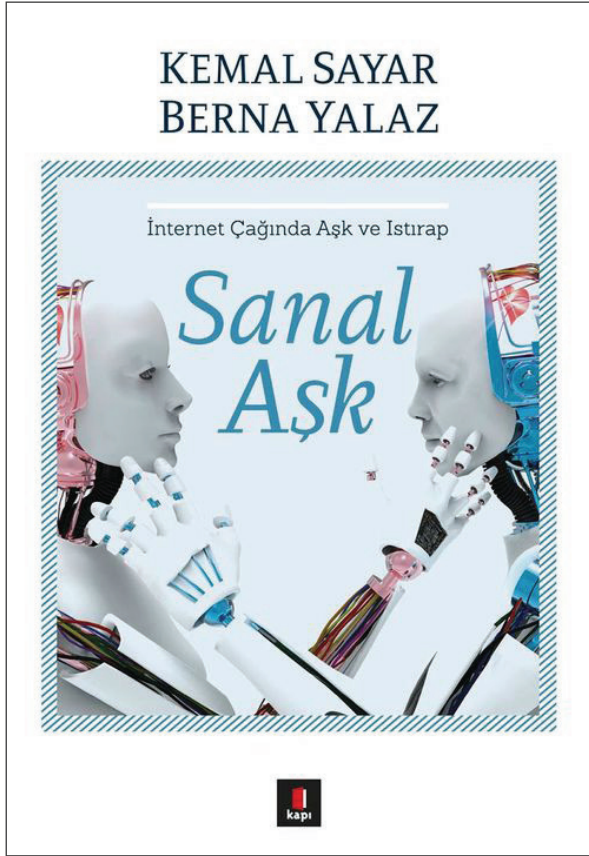
hem hayır. Teknoloji ile ilişkimiz özgürlük ve tahakküm arasında gidip geliyor. Daha da önemlisi, etkileri toplumsal boyutta oluyor.

"Görünüyorum öyleyse varım"

Dijital dünyada iletişim kurmak, görünür olmak, ses vermek daha kolay görünüyor ama bu ne kadar "gerçek" bir dünya ve bu dünyada kurduğumuz ilişkiler ne kadar sahici... Bunun üzerine düşünmek lazım. Sosyal medya söz konusu olduğunda, evet mahremiyetten gönüllü bir feragat var. Beğenilme ve görünür olma uğruna mahremiyet feda ediliyor. "Görünüyorum öyleyse varım." düsturu ile işliyor sistem. Oysa mahremiyet insanın kalesidir, kişi olmanın özüdür. Dijital çağ, sınırların varlığı için tehdit oluşturur. Sınırların bulunması, ruh sağlığımız açısından önemlidir oysa. Mahremiyet, arzu edilmeyen, beklenmedik karşılaşmalar ve temaslardan korunmak için elimize geçirdiğimiz bir eldiven gibidir, adeta ruhumuz için bir deridir. Bizi dış dünyadan saklar ama onun gözeneklerinden dünyayı algılamaya devam ederiz. Mahremiyet, kişi olmanın özüdür. Mahremiyetin buharlaşan kumaşı neticesinde hiçbirimiz artık dokunulmaktan beri değiliz. Ne evlerimizde ne sokakta ne de iş yerlerimizde. Çünkü ağa bağlanan insan mekândan münezzehtir ve potansiyel bir sanal otobanda birilerinin ona çarpma riski bir hayli yüksektir.

Kitabınızda sanal dünyada sanal bir bebeği büyütmeye çalışırken kendi gerçek bebeklerini aklıktan öldüren Güney Koreli bir çiftten söz etmişsiniz. Sanalla gerçek arasındaki o çizgiyi nasıl muhafaza edebiliriz?

Sanal dünya insanda kuvvetli bir gerçeklik hissi uyandırıyor ve böylece gerçeği ikame ediyor. Gerçek hayatın inişli çıkışlı doğasına karşın insana daha yüksek bir kontrol duygusu veriyor ve böylece kendisine »

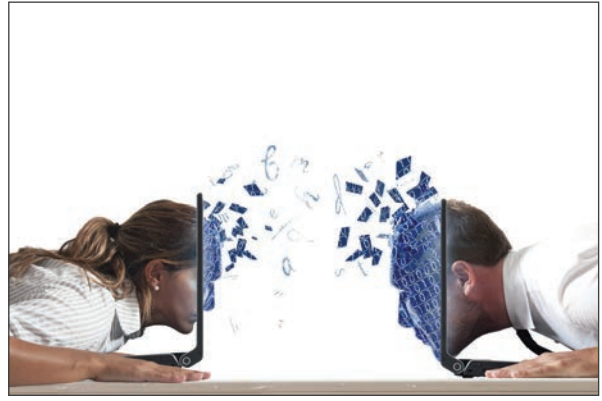

ram ediyor. İnsanlar gerçek hayatta sahip olamadıkları bir denetim duygusuna sahip olmakla sahte bir mutluluk yakalıyor ve içine gömüldükleri bu sahte cennette bazen gerçeğe neredeyse hastalık düzeyinde yabancılaşabiliyor. Bu çizgiyi korumak için elektronik perhiz saatlerine ihtiyacımız var, bağlantıyı kestiğimiz ve fişten çıktığımız zamanları artırmalıyız. Organik hayatla haşır neşir olan organik insanlar olmaya gayret etmeliyiz.

Sanal dünya ve oyun arasında bir benzerlikten bahsediyorsunuz. Sanal dünyanın çekiciliği bir oyun gibi algılanmasından da kaynaklanabilir mi?

Sanal dünyayı oyun ile ilişkilendirmek için Winnicott'un "geçiş nesnelere" ve "potansiyel alan" kavramlarını anlamak önemlidir. Örneklendirmek gerekirse, bebek emerken, bir oyuncak bebeğe ya da battaniyeye sarıldığında aslında o battaniyeyi ya da bebeği gerçekten battaniye ya da bebek olarak görmemekte, aynı zamanda bir anne memesi olarak da algılamaktadır. Çocuk elindeki oyuncağa "-miş" gibi davranmaktadır. İşte bebeğin "-miş gibi" algısı, kullandığı nesnenin geçiş nesnesi olduğunu göstermektedir. Winnicott bu durumdaki nesnelere "geçiş nesnesi" olarak tanımlamıştır.

Winnicott'un oyunu açıklamak için kullandığı diğer bir kavram "potansiyel alan" kavramı, bebeğin içsel ve dışsal arasında deneyimlediği alan olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle, "bebeğin öznel deneyimlediği nesne ile nesnel olarak algıladığı nesne" arasındaki alan demektir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, potansiyel alan kavramı sanal dünyanın özellikleriyle benzerlik göstermektedir. Winnicott'un bahsettiği gibi sanal dünya ne sadece içsel gerçekliği taşımakta ne

de tamamen gerçek dünyayı barındırmaktadır. Sanal dünya gerçek insanlarla, muhayyel insanlar arasında kalan bir alan olarak görülebilmektedir. Diğer bir deyişle, bireyin dışında bir yerde var olan ama yine de tam olarak dış dünya olmayan bir alan olarak.

"Sanal dünyadaki aşk, aslında bir tür oyun olmaktadır"

Oyun ve Winnicott'un oyuna dair bakış açısı değerlendirildiğinde sanal dünyada var olan flörtleşmeler, romantik ilişkiler ve bu tür davranışların içeriği daha bir anlam kazanmaktadır. Sanal dünyada flörtleşme, oyunun bir özelliği olan "özgünlüğü" sergilemektedir. Başka bir deyişle, sanal dünyadaki aşk, aslında bir tür oyun olmaktadır. O, nihai kerte de vazgeçilebilir bir tercihtir.

Yalnızlıktan şikâyet ederken şimdi de fazla mı kalabalığa ya da kalabalıklar içinde yine de yalnız mıyız?

Bu soruya net bir cevap vermek zor. Sosyal medyada yalnız kalmak neredeyse imkânsız. Her daim elimizin altında olan "akıllı" telefonlarla sanki bir caddeden öbürüne geçer gibi Facebook, Twitter ve Instagram'da dolaşıyoruz, sanal âleme ses veriyoruz. Yaşamlarımızı görünür, erişilebilir ve bağlantıda ilişkiler içinde sürdürür hâle geldiğimiz için de yaşamlarımızdan eksik olan şey yalnızlık gibi görünüyor. Teknoloji özel yaşamımızı ve konsantrasyonumuzu elimizden aldığı gibi, yalnız kalma yeteneğimizi de elimizden alıyor. İnternet zamanında herkes burada ve vakit hep şimdi.

"Şöhret de bağlantılılık da tanınmaya giden yollardır. Çağdaş bireyin istediği de budur. Tanınmak, bağlantı içinde olmak ister. Görünür olmayı arzular." demişsiniz. Acaba görünür olmaya çalışırken kendi içimizde mi kayboluyoruz?

Sanal dünya, sağladığı kolaylıklar ve görünürlük ile bizi cezbediyor. Bir tık'la koparabileceğimiz bağlantılar kurabiliyor, kendimiz için yeni bir benlik yaratabiliyor ve bu benliği istediğimiz şekillerde pazarlayabiliyoruz. Sanal âlem, bize içini istediğimiz gibi doldurabileceğimiz bir çerçeve veriyor. Sosyolog Ben Agger'e göre benliği ele geçirmek üzere süregelen savaş, akışkan modernle birlikte daha da şiddetlenmiş ve internet bu savaşta en güçlü araçlardan biri olmuştur. Kamusal alan ile özel alan arasındaki geçirgenlik internet aracılığı ile artmıştır. İnternet, benlik ile toplum arasında çatlaklar açan hızlı kapitalizmin başrol oyuncularından biri hâline gelmiştir. Sanal âlemde benliğin sü-

rekli yeniden üretimi söz konusu. Kayboluyor muyuz? Hem evet hem hayır. Bu, sanal dünyaya ne kadar önem verdiğiniz ve bu teknolojiyi hayatımıza nasıl eklediğimiz ile ilgili. Herhangi bir şey, “bağımlılık” aşamasına gelirse bizdeki etkisi negatife dönüyor ve yaşantımızı kötü yönde etkiliyor.

Sanal dünyanın narsisizmi beslediğini söyleyebilir miyiz?

Bu konuda çeşitli teoriler mevcut. Sanal dünyanın içe kapanık ve çekingin insanlar için, kendilerini daha rahat ifade etmelerine olanak veren bir platform olduğunu söyleyenler kadar sanal âlemin daha çok nevrotikler tarafından tercih edildiğini ve narsisizmi beslediğini öngören teoriler de mevcut. Ama genel olarak sanal ortamda geçirilen saatlerin sayısı çoğaldıkça, narsisizm katsayımızın da yükseldiğini söyleyebiliriz.

“Göründüğün kadar varsın.” diyen modern uygarlık bu belirtiyi besliyor.

Bachelard’ın “Hayal kurmak yaşamaktan hep daha uludur.” sözüne vurgu yapmışsınız. Bu bağlamda; internet ve hayal gücü arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hayal gücünün yaşamaktan daha ulu olduğunu söyleyen tek filozof Bachelard değil şüphesiz. Hayallerini elinden almadıkça bir insanın kaybetmesini sağlayamazsınız. Yaşamak için bir hayale ve anlama sarılan kişi, karşılaştığı hemen her “nasıl”a katlanabilir. İnternetin bizim hayal gücümüze etkisini olumlu olarak değerlendirebilir miyiz? Zor çünkü ciddi bir bağımlılık ve gerçeklikten kaçma arzusu var geri planında. Kişiler fiziksel olarak buldukları ortamla değil, kendi sanal âlemleriyle etkileşim içindeler. Sanal âleme harcanan vakit ve ilgi, çoğu kez etrafta hazır bulunan gerçek kişilere gösterilmiyor. Bundan iki sene önce ailesinin kendisine koyduğu kısa mesaj kotasını kullanıp bitiren gençler, şu anda internetin sağladığı, mekân bağımsız bu özgürlüğü sınırsızca kullanıyor. Düşünceleri ve hayalleriyle hiç baş başa kalamıyor bu gençler.

“Sanal âlemlerle takas edilen, yeri doldurulamayacak o şey, çocuğun içsel yalnızlığıdır”

Eğlenceli sanal dünya ve yüzlerce arkadaş sadece bir dokunuş ötedeyken fiziksel olarak orada bulunsalar bile aile ya da akraba muhabbetlerine katılmıyor artık gençler. Bir köşeye çekiliyorlar ama yalnız

kalmak ya da hayal kurmak için değil. Ellerindeki akıllı telefonlar ile sanal âleme bir ses vermek için yapıyorlar bunu. Bu sahnede ki hazin taraf gençlerin aileleriyle iletişime uzun bir es vermesi olsaydı, bunu bir şekilde telafi etmek mümkün olabilirdi. Ancak sanal âlemlerle takas edilen, yeri doldurulamayacak o şey, çocuğun içsel yalnızlığıdır. Yalnızlığına gerçekten sahip olmuş çocuk mutludur; mutsuzluğu absorbe eden bir tür bağımlılık geliştirir. Tefekküre dalmanın, muhayyilenin tohumları bu dönemde düşer ruha. Mevsim döndükten sonra telafi imkânsızdır. Bu tenhalıkta çocuk kendi patikasını aşındırıp nasıl biri olacağına karar vermez sadece, dünyanın da nasıl bir yer olduğuna karar verir. Dünya, daha sonra nadiren değişir. Çocuklar, işte böylelikle bir dünya kurma yetisini yitirmekteler.

Teknolojideki gelişmeler yaşam kültürümüzü nasıl etkiledi?

Geçen aylarda katıldığım bir okul töreninde birinci sınıftan bir çocuk, öğretmenine yazdığı veda mektubunu şöyle bitiriyordu: Size Facebook’tan hep bakacağım! Tabii bu, olayın çok küçük bir kısmı ama anlatmaya çalıştığım; yeni bir nesil var artık, dijital yerlilerimiz. Biz dijital göçmenlerle aralarındaki fark gitgide büyüyor. Bir dijital devrim yaşıyoruz ve bu da çocuklarımızla aramızda bir boşluk yaratıyor. Ebeveynler olarak daha şimdiden birçok alanda çocuklarımızın gerisine düştük.

Teknolojik gelişmelerin, toplumsal yaşama etkileri ise çok daha büyük. Teknolojinin hepimizin hayatını kolaylaştırdığına olan inancımız öyle güçlü ki, beraberinde gelen hız kültürünün hayatımıza nasıl egemen olduğunun farkında değiliz. Sanal dünya adeta bir ilticagah hâline geldi. Sorumluluklarımızdan, yaşamımızın gerçekliğinden ve zorluktan kaçmak için göç ettiğimiz bir mekân oldu. Gerçek ilişkileri sanal olanla ikame etmeye çalışıyoruz.

Teknoloji ahlakı nasıl olmalıdır? Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Bu oldukça karmaşık bir durum. Siber âlemlerde iletişimin ve ilişki kurma şekillerinin sınırlarının ve etik değerlerinin iyi tanımlanması gerekli. Üstelik akışkan modern dönemde zayıflayan insani bağlar ve vicdanla birlikte ahlaki yozlaşma, etik değerlerin göz ardı edilmesi, ötekinin ıstırabına duyulan ilgisizlik, endişe verici boyutlara ulaşıyor. Bu duruma, siber âlemin sunduğu iletişim kolaylığı, vazgeçme kolaylığı ve anonimlik eklenince, etik ihlali çok kolay hâle geliyor. Sosyal medya hesaplarında bazen öyle ifadeler okuyoruz ki, bir insan bunu nasıl yazabilir diye düşünüyoruz. Yüz yüze iletişimde söylenmeyecek >>

birçok etik dışı ifade, sosyal medyada ortalığa savruluyor. Kabile nar-sizmi, nefret söylemi, linç sık sık karşılaştığımız durumlar.

Sanal dünyanın bize bu kadar çekici gelmesinin altında yatan etmenler nelerdir?

Başlangıçta erişim ve iletişim kolaylığı, vazgeçme kolaylığı ve benlik oyunları oynamamıza izin vermesi olarak tanımlayabiliriz. Sonrasında ise bağımlılık boyutu için içine giriyor.

Teknoloji bağımlısı olup olmadığımızı nasıl anlarız?

Teknolojiyle aşırıya kaçan ilişkimizin bir de bağımlılık boyutu var elbette. Bu konu üzerine yapılmış çok sayıda akademik çalışma var. Facebook'ta popüler olmak tıpkı çekilişten ikramiye kazanmak gibi mutlu ediyor bizi. Böyle hissetmeyi sürdürmek için de devam ediyoruz. Bu tarz etkinliklerle meşgul olmak beynimizin keyif merkezlerini aktive ediyor. Daha çok eğlendikçe, daha çok istiyoruz. Tekrar ettikçe de bağımlılık sınırına daha çok yaklaşıyoruz. Beyin kimyasallarımız da buna iştirak ediyor. Tıpkı alışveriş ve kumar davranışlarında olduğu gibi. İzlenecek çok iyi bir video bulmak, indirimden güzel bir elbise almak, ya da güzel bir fırsat kuponu kazanmak hepsi bize kendimizi bir ikramiye kazanmış gibi hissettiriyor.

İki farklı beyin devremiz var: Biri, odaklandığımız şeye konsantre olmak için kullandığımız, diğeri de bir şey ararken ya da bir şey dikkatimizi çektiğinde gösterdiğimiz "reaktif dikkat". Her yeni gelen mesajla dopamin ödül devrelerimiz aktive oluyor. Her mesaj sesi, bir eğlence gibi. 20 yıl önce çalan kapı zili dikkat dağıtırken bugün telefonumuzda gelen sayısız mesaj dikkatimize el koyuyor.

Elbette eğlenmek istemek ya da mutlu olmakta patolojik bir sorun yok. Ama bağımlılık hâline gelmemesi kaydıyla. Bir etkinlik bağımlılığa dönüştüğünde bizdeki pozitif ya da nötr etkisi de negatife dönüşüyor. Bu bağımlılığın ne derece ciddi olduğunu anlamak için bazı değerlendirmeler yapabilirsiniz:

- Önem: Bu eylem sizin duygularınız ve yaşamınız için ne derece önemli? Ona ya da onun dışındaki etkinliklere ne kadar vakit ayırıyorsunuz? Öncelik eşittir önem.
- Ödül: Bunu yapmak size mutluluk verirken yapmamak da sizi mutsuz mu ediyor?
- Yaygınlık: Planladığınızdan daha fazla mı vakit harcıyorsunuz?
- Sekteye uğramak: Bu aktiviteyi yapmadığınızda tedirgin ya da rahatsız hissediyorsunuz?

- Dağılmak: Bu aktivite yaşantınızı ve ilişkilerinizi etkiledi mi? Yaşamınızda kişisel ve kişiler arası çatışmalara neden oluyor mu?
- Değiştirmek: Kendinize sürekli başka bir şey yapacağınızı söylediğiniz hâlde, hâlâ o aktiviteyi yapmaya devam mı ediyorsunuz?

“Telefonumuz çaldığında ona bir an önce cevap vermek isteme sebebimiz, gelen aramanın içeriğinden değil; bizim içimizdeki dürtüden kaynaklanır”

Bağımlılık bizi kontrol eder. Üstelik bu durumda, bağımlılık kullandığımız bir kimyasal maddeden değil, bizden kaynaklanıyor. Unutmamalı ki dürtülerimiz, keyif almamız, endişelerimiz, korkularımız, tercihlerimiz daha doğru bir hüküm ve mantıklı bir karar verme çizgisinden bizi uzaklaştırır. Telefonumuz çaldığında ona bir an önce cevap vermek isteme sebebimiz, gelen aramanın içeriğinden değil; bizim içimizdeki dürtüden kaynaklanır.

Teknoloji ile olan bu yoğun ilişkimizde ortaya çıkan “Kullanan mıyız yoksa kullanılan mı?” sorusunu cevaplamak gittikçe zorlaşıyor.

Aşkın dijital dönüşümü hakkında neler söylemek istersiniz?

Çok şey söylemek lazım gelir zira aşk başlı başına güçlü bir kavramdır. Aslında öyle güçlü bir kavramdır ki başına bir sıfat getirirken bile imtina etmek gerekir. Biz kitabın adına “Sanal Aşk” dedik çünkü internet zamanında aşkın dönüşümüne de çok geniş yer verdik. Kitabın ikinci bölümü sanal ilişkileri anlatıyor. İnternet ve sosyal medya kullanımının artmasıyla, ilişki ve ilişkilene şekilleri de hızla değişiyor. Geleneksel ilişkiler ve uzun vadeli taahhütler yerine, bağlayıcı olmayan, kolay kurulup bozulabilen sanal ilişkiler ön plana çıkıyor. İnternet üzerinden iletişim bir yandan kişilere kimliklerini yeniden üretebilecekleri, âdeta bedenden bağımsız bir platform sağlarken “Kurulan ilişkilerin adına aşk denebilir mi?” sorusunu da gündeme getiriyor. Bu konuda çok farklı teoriler mevcut, kitapta bunları da tartışıyoruz. Kimileri sanal âlemde kurulan bu ilişkileri aşk olarak tanımlarken kimileri bedeni ve fiziksel teması yok sayan bir aşkın olamayacağını ileri sürüyor.

Dijital dünyadaki tehlikeler nelerdir?

İlişkilerimize etkisi önemli bir tehlikedir. Dijital dünyada geçirdiğimiz vakit, fiziksel olarak etrafımızda bulunan insanlarla olan ilişkilerimizi etkiler. Sanal âleme dalıp biraz eğlenmekte bir sakınca yok elbette ama

Çocuk, hayatı anne ve babanın gözlerinden tanır. Yeterince sevgi ve ilgi göstererek büyüttüğümüz çocuklar, teknoloji tarafından ele geçirilmeye daha dirençli olur.

Face-
book'ta
gezinme-
yi çocuğu-
muzla oyun
oynamaya
tercih ediyor-
sak bu düşün-
dürcü bir du-
rumdur. Üstelik sanal
âlem oldukça tehlikeli bir yer de
olabilir. Evimizin kapısını kilitlemiş ama
internet ağına bağlandığımızda tüm dünyaya açık hâle geliriz. Sa-
nal âlem, kötü niyetli kişiler tarafından manipülasyona oldukça açık bir
platform. Bu konuda çok sayıda üzücü olay da duyuyoruz. Teknolojik
yenilikler ve hız gözümüzü kamaştırsa da temkini elden bırakmamak
önemli.

Dijital dünyanın insanoğluna sağladığı katkılar nelerdir?

Bilgiye erişimi ve bilgi paylaşımını kolaylaştırması en önemli avantaj-
larından biri sayılabilir. Çok sayıda kitap, makale online erişime açık
hâle geldi. İnternet üzerinden kapsamlı araştırma yapmak mümkün
hâle geliyor. Dünyanın herhangi bir yerindeki bir meslektaşınızla fikir
ve bilgi alışverişinde bulunabiliyorsunuz. Araştırma evrenimiz yerel
kaynaklarla sınırlı değil artık. Öte yandan, kişilerarası uygun maliyetli
ve hızlı erişimi de kolaylaştırıyor. İlgi alanınıza göre, dünyanın öbür
ucundaki bir müzenin etkinliklerini ya da tıp konferansını takip edebili-
yorsunuz. O mekânda bizzat bulunarak dâhil olmak kadar tatmin edici
bir deneyim olmasa da yine de bir şekilde olaya dâhil oluyorsunuz.

*“Aslında kitabın son cümlesinde özetledik galiba;
bırakalım gerçek incitsin, bir yalan avutacağına.”*

Bir psikiyatrist olarak dijital dönüşümün, ruhunda yara açtığı hastalarınız var mı? Varsa daha çok hangi nedenlerden dolayı sıkıntıya düşüyorlar?

Elbette, dijital ortamda insan- lar bir başkasını
çok kolay yücel- tebiliyor ve
sonunda büyük hayal
kırıklıkları ya-
şayabiliyor- lar. Kitapta da
söylediğimiz gibi
âlem sanal ama acı
gerçek. İnsanlar eski
sevgililerini sosyal ağlar-
dan takip ediyor, ihanetleri
dijital ortamlardan öğreniyor,
buralarda ilanaşık edip ayrılıyorlar. Dolayı-
sıyla gerçek hayatta karşılaştığımız insan ilişkisi sorunları
burada daha katlanmış ve yoğun bir hâle karşımıza çıkıyor.
Siber zorbalık veya siber tacizcilik gibi yeni durumlar da cabası.

Dijital dönüşüm sizi nasıl ve ne kadar etkiledi?

Yazar, kendi gerçekliğinden ne kadar bağımsız yazabilir ya da gözlem-
leyebilir... Elbette bu dijital dönüşüm hepimizi etkiliyor. Ebeveynler
olarak, çocuklarımızın hızına ayak uydurmaya ve onların yeni iletişim
biçimlerine dâhil olmaya çalışıyoruz. Değişimi yadsımak bize bir şey
kazandırmayacaktır, bir orta yol bulmak gerekiyor. Aslında bunu diğer
ebeveynlere de tavsiye edebiliriz. Çocuğunuzun bilgisayarda oyun oy-
namasını sürekli eleştirmek yerine ne oynadığını, nasıl oynadığını an-
lamaya çalışmak çocukla olan iletişiminizi de geliştirecektir. Ama öte
yandan temel bir gerçeklik var ki sanırım o tüm teknolojik değişmele-
rin ötesinde geçerliliğini koruyacaktır. Çocuk, hayatı anne ve babanın
gözlerinden tanır. Yeterince sevgi ve ilgi göstererek büyüttüğümüz çö-
çuklar, teknoloji tarafından ele geçirilmeye daha dirençli olur.

Son olarak ruh ve beden sağlığımızı koruyarak dijital dünyada var olmak ve geleceğe daha sağlam adımlarla yürüyebilmek adına okuyucularımıza ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?

Aslında bunu kitabın son cümlesinde özetledik galiba; bırakalım ger-
çek incitsin, bir yalan avutacağına. ●

Dijital Çağda Bilgi Otoritesi Olmak

• Doğan Murat YÜCEL / İstanbul Hezarfen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Thomas LEITCH, 2016 yılında Hece Yayınları arasından çıkan “*Wikipedia U Dijital Çağda Bilgi Otorite ve Liberal Eğitim*” adlı eserinde dijital çağda bilgi otoritesi olmayı sorguluyor. Bu nedenle Vikipedi’yi ele alıyor. Dijital çağda bilgi, üniversite kütüphanelerinden ziyade arama motorlarından ediliyor. Arama sonuçlarının başında yer alan *Vikipedi* adlı site bilgide otorite olma konusunda dikkat çekiyor. Demokrasinin temeli olarak düşünülen liberal eğitim anlayışında böylesi bir otorite bulunması otoritenin doğasını incelemek isteyen yazar için bir laboratuvar ortamı sağlıyor.

Yazar, birinin davranışını yönetme yetkisi olan ahlaki otoriteye değil, bilgi üzerindeki yetki olan epistemik otoriteye odaklanıyor. Bunun için çevrim içi bilgi kaynaklarının en büyüğü olan Vikipedi’yi ele alıyor. Vikipedi, kullanıcıların katkılarıyla oluşan çevrim içi bir ansiklopedidir. Bunu logosunda bulunan “yap-boz dünya” ile simgeler. İki yüz seksen yedi dilde yayım yapar ve “*bağımsız ansiklopedi*” tanımıyla diğer ansiklopedilerden ayrılır. En ünlü basılı ansiklopedilerde altmış bin dolayında madde varken Vikipedi’nin yalnızca İngilizce sürümünde beş buçuk milyona yakın madde yer alır. Vikipedi, ansiklopedinin yanı sıra bir portal hâlinde haber, sözlük, kitaplık, çoklu ortam, eğitim, gezi, kaynak ve alıntı mecraları da sunar.

Vikipedi Web 2.0 adı verilen ve sadece kullanıcı değil, katkı yapanı da olduğumuz ağ anlayışının bir sonucu olarak gelişmiştir. Vikipedi Web 2.0 etkileşiminin tipik bir örneğidir. Ansiklopedinin geleceği, insanlar kadar makinelerin de yer aldığı web 3.0 anlayışıyla şekillenmektedir. Anlam bilimsel ağ olarak da tanımlanan bu anlayışta nesnelere insanın yerine tercih yapabilmekte, görev uygulayabilmektedir. Vikipedi’de sistemin kendiliğinden maddeleri etiketleme, düzeltme yapma, çeviri yapma, ileti gönderme ve zararlı eylem önleme gibi işlevleri bu ağ anlayışının ürünüdür.

Vikipedi’nin değişen ağ anlayışının sonucu olmasının dışında basılı ansiklopedilerin alternatifi olması, iş birliği ile düzenleme sağlayan bir alan olması ve bilgi kültürünün devamlılığını

sağlaması da bugünkü konumunda etkilidir. Demokrasi ve iş birliği modeli ile geliştirilse de bir otoritenin kurulduğu yazarın dikkatinden kaçmamaktadır. Sitedeki bazı kullanıcılar diğerlerine göre daha güçlüdür. Diğer kullanıcılar üzerinde yer alan bürokratlar, hizmetliler ve kurullar vardır.

Ansiklopedide, bilgiyi sunma konusunda bazı ölçütler mevcuttur. İçerik tarafsız bakış açısıyla sunulmalıdır. Görüşler orantılı, önyargısız sunulmalı ve doğrulanabilir olmalıdır. Bu da kendi otoritesi nedeniyle çelişki doğurur. Yazar LEITCH’e göre tarafsız olmak aslında bir bakış açısıdır. Bazı maddelerde

“Thomas Leitch”

karşı görüşlere farklı muamele edilmektedir.

Vikipedi kendisini adil olarak sunsa da değişikliklerde uzlaşmayan kullanıcıların mecbur kalmadıkça birbirlerinin değişikliğini kabul etmedikleri görülmektedir. Kullanıcılar başkasının katkısını silip kendi katkısını yerleştirmek isterler. Başkasının değişikliğini silince “*değişiklik savaşı*” çıkar. Bu durum balkabağı ya da Benjamin Franklin gibi uzlaşması kolay maddelerde değil, ırkçılık ve anarşi gibi tartışmalı maddelerde yaşanır. Yazar, kullanıcı katkısının kötü niyetli eylemleri ve çatışmaları doğal olarak ortaya çıkardığını öne sürmektedir.

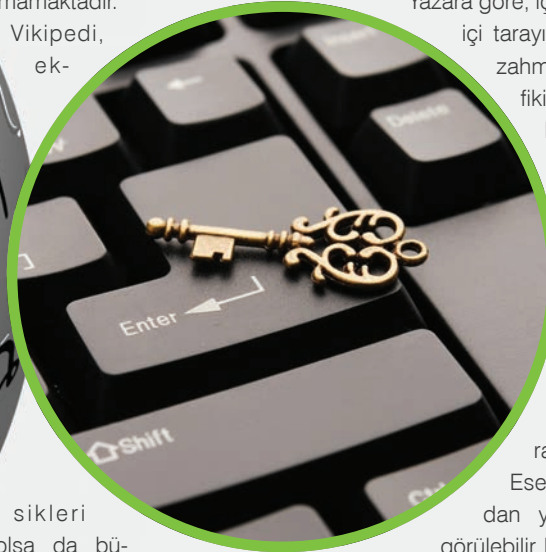

“İçinde yer almaya başladığımız dünya, “doğru nedir?” sorusunun, “nasıl güveniyorsun?” sorusuna dönüştüğü bir dünyadır. Vikipedi bize bu dünyayı hatırlatır.”

Vikipedi, Klasik Bilgi Kaynaklarından Daha Kabul Edilebilirdir

Yazar, Vikipedi'nin bazen haksız yere bir etkiye sahip olduğunu ve kullanıcıların görelî kararları nedeniyle eleştirildiğini ifade etmiştir. Ona göre maddelerdeki yanlış yorumlar ve eş düzeyli düzeltmenin yarattığı kargaşa engellenememektedir. Siyasi ve yoruma dayanan konularda büyük kavgalar çıkmaktadır. Üstelik kullanıcılar sitedeki hatalı içerikten sorumlu tutulmamaktadır. İftiralar ve yanlış bilgiler dava konusu olsa da sorumlular cezalandırılmamaktadır.

Vikipedi,
ek-

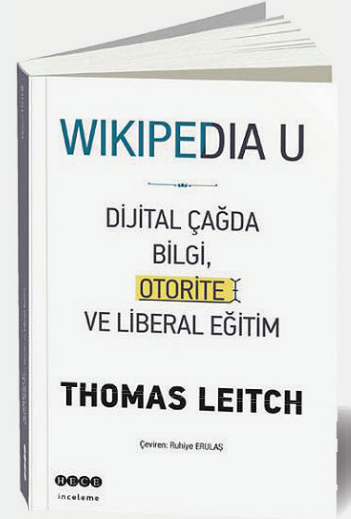
sikleri olsa da büyümeye ve gelişmeye devam etmektedir. Yazar LEITCH'e göre ilk hâli gibi olmayan ve gelişen Vikipedi daha da iyi olabilir. En azından bilgi arayışımızda bir başlangıç olabilir. Eserde belirtildiği gibi bir gösterge olarak da değerlendirilmelidir: *“İçinde yer almaya başladığımız dünya, “doğru nedir?” sorusunun, “nasıl güveniyorsun?” sorusuna dönüştüğü bir dünyadır. Vikipedi bize bu dünyayı hatırlatır.”*

Vikipedi, liberal eğitimin ve çağdaş ağ anlayışının ortaya çıkmasına yardımcı olur. Eserde Vikipedi'nin otorite laboratuvarı olmasına ayrıca vurgu yapılıyor. Liberal anlayışla kurduğumuz özgür ansiklopedi gibi oluşumlar, aksini iddia etse de

bir otoritedir. Bu otorite merkezî veya zümreye bağlı otorite yerine, takipçilerinin fikirlerine önem veren bir otoritedir. Dolayısıyla klasik bilgi kaynaklarından daha kabul edilebilirdir. Vikipedi, otoritenin nasıl takip edildiğini değil, otorite türlerini ve onları değerlendirmeyi öğrettiğinden, çağın anlayışına daha uygun niteliktedir.

Yazara göre, içinde bulunduğumuz çağda çevrim içi tarayıcılar fiziksel olarak yer değiştirme zahmetine katlanmadan kendimize ait fikirler ile çevrenemizi sağlamıştır. Etkileşimli ağ, basılı araçlardan ve okul ortamından daha zengin imkânlarla sahiptir. Ayrıca daha ulaşılabilir. Uzaktan eğitim bir kolaylık sağlar ve bu yüzden talep görür. Kitlesele çevrim içi açık dersler toplumun eğitim görebileceği büyük fırsatlardır. Vikipedi de toplum tarafından kullanılan ve akademisyenlerin eleştirilerine rağmen büyüyen bir imkândır.

Eserin, bir İngilizce profesörü tarafından yazıldığı düşünüldüğünde, mazur görülebilir bir dile sahip olduğunu kabul edebiliriz. Eserin çevirisi Ruhiye ERULAŞ tarafından orijinal dili İngilizceden sorunsuzca yapılmıştır. Eserin sonunda tecrübe edinmek isteyenler için faydalı çalışma önerileri verilmiştir. Kaynakça alanında yetkin eserlerden oluşmaktadır. Sonunda Yazarın dile getirdiği sorunların Türkçe Vikipedi'de de mevcut olması tespitlerinin doğruluğunu işaret etmektedir. Eleştirilen İngilizce sürümüne nazaran Türkçe sürümün daha vahim durumda olması, bu konuda yayımlanmış yegâne Türkçe yayın olan eserin tanıtılmasını elzem kılmaktadır. Türkçe sürümde yaşanan otorite sorunu ve geri kalmışlığın *“Wikipedia U Dijital Çağda Bilgi Otorite ve Liberal Eğitim”* adlı bu eserden faydalanılarak giderilmesi mümkündür. ●

Dijital Sinema

• Hacer YILDIZ

Teknolojik yenilikler ve değişimler tüm sanat dalları içinde en çok sinemayı etkilemiş ve geliştirmiştir.

Dijitalleşme özellikle doksanlardan günümüze kadar çok hızlı bir ivmeyle gelişim göstermiştir. Birçok alanda yaşanan dijital dönüşümden sinema da nasibini almış, kendini yeni bir oluşumun içine sokmuştur. Bu süreç içinde, teknolojik gelişmeler sinema ve onun anlatısına birtakım etkilerde bulunmuştur.

Sinema filmlerinin ilk dijitalleşme evresi post-produksiyon aşamasında montajcıların film düzenleme cihazı olan "moviola"dan bilgisayara geçmesiyle gerçekleşmiştir. Devamında sinemada teknolojik gelişimin en önemli halkalarından biri olan kameralarda yaşanan dönüşümdür. Günümüzde 4K video kameraların da yaygınlaşmasıyla sinema tümüyle dijitalleşmeye yönelmiştir.

Çoğunluk için "yavaş devrim" olarak nitelenen dijital sinema; görüntünün sayısal olarak üretim, dağıtım ve gösterim süreci olarak tanımlanabilir.

Doksanların sonuna doğru sinemada yaygınlaşmaya başlayan dijitalleşme, film çekimleri ve post-produksiyonun yanı sıra sinema salonlarını da etkilemektedir. Dijital olarak üretilen filmlerin sayısındaki artış sinema salonlarını dijital projeksiyon cihazı kullanmaya zorlamaktadır. Bu durum, filmin ilk aşamasından (çekim) son aşamasına (gösterim) kadar dijital bir dönüşüm gerçekleştirdiğinin göstergesidir. Bu bağlamda dijital sinema, teknik anlamda içerdiği süreç ve işleyiş olarak; dijital kayıt, sıkıştırma, güvenlik için kodlama, depolama, uydu, network/internet ya da dijital disk aracılığıyla dağıtım, güvenlik, şifrelerin çözülmesi, sıkıştırmanın açılması, sıkıştırılmamış hâle getirilmesi ve dijital projektörle gösterim süreçlerinin tamamını ifade etmektedir.

Dijital sinema hızla analog sinemanın yerini almış olup çekim, çekim sonrası ve gösterim aşaması sırasında yüksek bilgisayar teknolojilerini içeren yazılım ve donanımı beraberinde getirmiştir.

Dijital sinema yolculuğunun köşe başlarından biri Pixar'ın 1995 yapımı "Oyuncak Hikâyesi" (Toy Story) adlı filmidir. Tamamen bilgisayar ortamında hazırlanan bu film, analog sinemadan dijital sinemaya geçişi simgelemektedir. Dijital sinemanın dönüm noktası ise George Lucas'ın 1999 yılında çektiği "Star Wars" serisinin devamı olan "Episode 1-Phantom Menace" (Yıldız Savaşları: Bölüm I -Gizli Tehlike) filmiyle oldu. Bu filmin yapımı için her türlü maddi imkâna sahip olan Lucas, filmdeki bazı sahneleri henüz Hollywood'da kullanılmayan dijital kameralarla çekti. Lucas, daha sonra filmini dijital projeksiyona sahip birkaç salonda seyirciyle buluşturarak yaşanacak gelişmelerin sadece

kameralarla sınırlı olmadığını göstermiş oldu. 2005 yılından sonra üç boyutlu filmlerin sinema seyircisi tarafından ilgi görmesi sonucu dijital sinema dünya genelinde beklenilenden daha hızlı bir ilerleme gösterdi. "Polar Express" (2003), "Dünyanın Merkezine Yolculuk" (2008) ve "Avatar" (2009) filmlerinin gişe başarıları, üç boyutlu filmlere ve bunun sonucu olarak dijital sinemaya olan ilginin artmasına neden oldu. Bu filmlerle üç boyut teknolojisi, animasyon filmlerinden bağımsız bir teknolojiyle kurmaca filmlerde yer alarak her yaşa, zevke hitap eder hâle geldi. Bununla birlikte, seyircinin ilgisinin üç boyutlu filmlere yoğunlaşmasıyla dijital sinema dünya genelinde hızla yayılmaya başladı.

2013 yılında Martin Scorsese'nin yönettiği "Para Avcısı" (The Wolf of Wall Street), Paramount Stüdyo'nun sadece dijital kopyasını çoğalttığı ilk film olarak izleyicilerle buluşmuştur. Blu-Ray, Video on Demand (VOD), mobil cihazlar, OTT yayını gibi seçeneklerle ev sinemasıyla rekabet etmek zorunda kalan sinemalarda dijitalleşmeyle birlikte yeni bir devir başlamıştır. Bu devir, stüdyoların salona doğrudan link vermesini sağlayan hatta cep telefonlarından film çekip evindeki bilgisayarda kurgulayan ve dağıtımçıya FTP linkini açıp kaç adet DCP (Digital Cinema Package) kopya çıkarılması gerektiğini soran yeni bir neslin doğmasına neden olabilecek yeni bir dönem içermektedir.

Dijital sinema yalnızca teknolojik bir değişim değil, aynı zamanda günümüz dünyası için bir zorunluluk olmaktadır.

Türkiye'de sinema salonlarının dijital dönüşümü 2005 yılından itibaren başlamıştır. Bu tarihten sonra açılan alışveriş merkezlerindeki (AVM) grup sinemaları dijital projeksiyonlarla donatılmıştır. Ülkemizde dijital çekildikten sonra gösterimi de dijital projeksiyonla gerçekleştirilen ilk film, yönetmenliğini Nuri Bilge Ceylan'ın yaptığı 2009 yapımı "Üç Maymun"dur. Biray Dalkıran'ın yönetmenliğini yaptığı 2010 yapımı "Cehennem" ise çekim ve gösterimi üç boyutlu (3D) olarak gerçekleştirilen ilk filmidir.

Sinema bobinlerinin yerini sayısal disklerle bıraktığı günümüzde dünya genelinde salonların yüzde doksanından fazlası dijital dönüşümü gerçekleştirmiştir.

35 mm filmler; üretim, nakliye ve depolama açısından yüksek maliyetli bir teknolojidir. Film dijital bir ortama kaydedildiğinde ve hard disk gibi bir cihazla sinema salonlarına taşındığında ya da gösterileceği yerde indirilip dijital bir projektör aracılığıyla gösterildiğinde maliyetlerden ve zamandan çok büyük oranda tasarruf edilmektedir. Dijitalleşme ile lojistik maliyetler ortadan kalkmakta, film yurt dışında vizyona girdiği gün gösterilebilmektedir. Bununla birlikte dijitalleşmenin yapımçı açısından en önemli avantajı, dünyada yapılan en yüksek şifreleme yöntemi ile kurulan bu sistemin yapımçının haklarını sonuna kadar koruyarak korsanın önüne geçmesidir. Ayrıca yurt dışı filmler için uydu vasıtasıyla aktarılan, yerli üreticiler tarafından hard disklerde taşınan filmler şifrelenmekte ve bu şifrelerin kırılması ve kopyaların çıkarılması mümkün olmamaktadır.

Teknolojik gelişim baş döndürücü bir hızla ilerlemektedir. 4K projeksiyonların yaygınlaştığı günümüzde Japonya 2018-2020 yılları arasında 8K yayına geçmeyi planlıyor.

Her geçen gün yeni bir teknoloji ile uyanıyoruz ve bu teknoloji, farkında olmadan hayatımızın içine girip bireysel ve toplumsal olarak bizi değişime zorluyor. Bir kitle sanatı olan sinema da bu değişimlerden etkilenerek bir dönüşüm yaşamaktadır. Dijitalleşmeyle beraber teknik araçların sinema alanındaki hâkimiyetiyle, insan öznesinin ikinci plana itilip sanatın robotik ve sanal bir ortama çevrildiği söylenebilir. Çünkü dijitalleşme, teknolojik cihazların kullanımını mümkün olan en basit seviyeye düşürmüş, pratik ve hızlı bir iş akışı ortaya koymuştur. Yönetmen hiç set ortamına girmeden, hiçbir oyuncu ile muhatap olmadan, uzun metraj bir sinema filmi üretebilir duruma gelmiştir. Bu durum sadece canlandırma filmleri için geçerli değildir. Masa başında üretilen ve insana çok benzeyen CGI (Computer Generated Images) karakterlerden oluşan filmler yapılabilmektedir. Çünkü teknoloji, seyirciyi "insan-CGI" farkını hissettirmeyecek kadar gelişmiş imkânlar sunmaktadır. Dijital tekniğin olanaklarıyla gerçekliğin yeniden üretilebildiği çağda sinema sanatına bilgisayar dili hâkim olmuştur. Bu hızlı gelişmeler içinde "dijital sinema" kavramı da yenilenecek ve yeniden tanımlanmak durumunda kalacaktır. ●

"Avatar"

"Dünyanın Merkezine Yolculuk"

"The Wolf of Wall Street"

AUDIO COMMENTARY
STAR WARS
EPISODE 1 THE PHANTOM MENACE

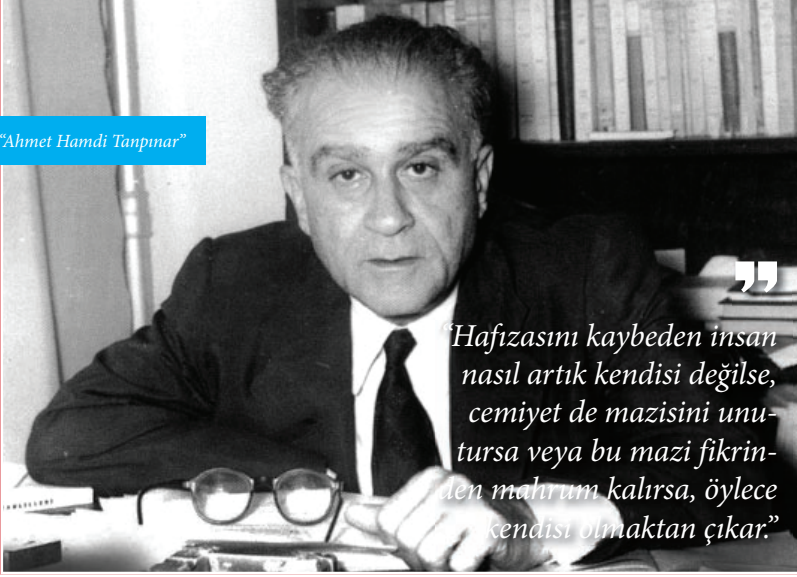
"Üç Maymun"

Kaynakça:
O. Akyol "Dijital Dönemde Gösterim" 2014, Dijital Sinema, F. Zengin "Dijital Sinemanın Doğuşu ve Gelişimi" 2016, Dijital Sinema, H. Erkilic "Dijital Sinema: Yapım Pratiği ve Kuramsal Tartışmalar Üzerine", 2012

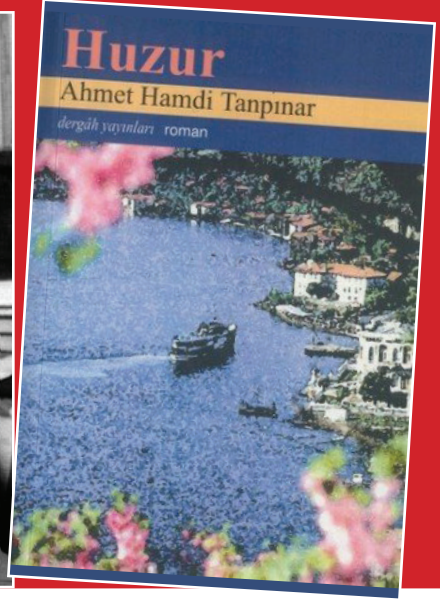
Kültürel Hafızamızın Eşiğinde

• Hülya SEZEN

"Ahmet Hamdi Tanpınar"

"Hafızasını kaybeden insan nasıl artık kendisi değilse, cemiyet de mazisini unutursa veya bu mazi fikrinden mahrum kalırsa, öylece kendisi olmaktan çıkar."

Ahmet Hamdi Tanpınar, bir toplumda kültürel hafızanın önemini "devam ederek değişmek, değişerek devam etmek" sözüyle ifade eder.

Çok yönlü bir sanatkar ve düşünce insanı olan Tanpınar, eserlerinde kültür ve toplum felsefesiyle ilgili sorunlara çözüm yolları aramıştır. Onun hem romanlarında hem de diğer kitaplarında yer alan bazı yazılarında kültürel devamlılık üzerine kafa yorduğu görülür. Tanpınar'a göre geçmiş; şahsiyetimizi oluşturan en temel kaynaktır. Cemiyet için mazi, yani tarih, fert için hafıza gibidir; asıl şahsiyetin kendisidir. Hafızasını kaybeden insan nasıl artık kendisi değilse, cemiyet de mazisini unutursa veya bu mazi fikrinden mahrum kalırsa, öylece kendisi olmaktan çıkar.

Estetik kavramını hayatının ve sanat anlayışının temelini yerleştiren Tanpınar'ın romanları da okuyucudan özel ilgi bekleyen üst kültür romanlarıdır. Sanatın hemen her dalına; mitoloji,

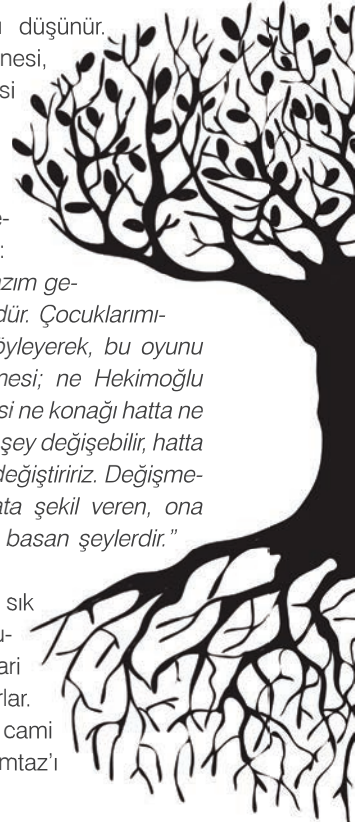
tarih, felsefe, siyaset ve psikolojiye yapılan göndermelerle süslenmiş bu yapıtlar, çok yönlü okumalara açıktır. Millî benliğimizi temsil eden simgeler ve motifler romanlarının arka fonunu süsler. Örneğin; Huzur'da "Mahur Beste" sosyal hafızayı temsil eden önemli bir motiftir. Aynı zamanda Nuran, Türk kültürüyle bütünleşmiş aşkın simgesidir. Nuran ve Mümtaz, Debussy ve Wagner gibi Batılı müzisyenleri severek dinlerler ama Mahur Beste'yle yaşarlar. Bir üst kültür romanı olan Huzur'un ana kahramanı Mümtaz, toplumsal yaşamda kültürel devamlılığa büyük önem verir. Onun için mazi ve maziyi günümüze taşıyan her görüntü çok önemlidir. Bir gün Hekimoğlu Ali Paşa'nın konağının bulunduğu eski bir mahalleden geçerken yol ortasında toza bulanmış kız çocuklarının eskiden beri bilinen bir türküyü söyleyerek oyun oynadıklarını görür. Mümtaz, sevdiği kadın Nuran'ın da çocukluğunda bu

oyunu oynadığını düşünür.

Ondan evvel annesi, annesinin annesi de aynı türküyü söylemiş ve aynı oyunu oynamışlardır. Bu düşünceler içinde Mümtaz:

"Devam etmesi lazım gelen, işte bu türküdür. Çocuklarımızın bu türküyü söyleyerek, bu oyunu oynayarak büyümesi; ne Hekimoğlu Ali Paşa'nın kendisi ne konağı hatta ne de mahallesi. Her şey değişebilir, hatta kendi irademizle değiştiririz. Değişmeyecek olan, hayata şekil veren, ona bizim damgamızı basan şeylerdir."

der. Mümtaz ve Nuran sık sık şehrin dokusunu oluşturan mimari eserleri dolaşırlar. Bazen bir türbe, cami veya konak Mümtaz'ı

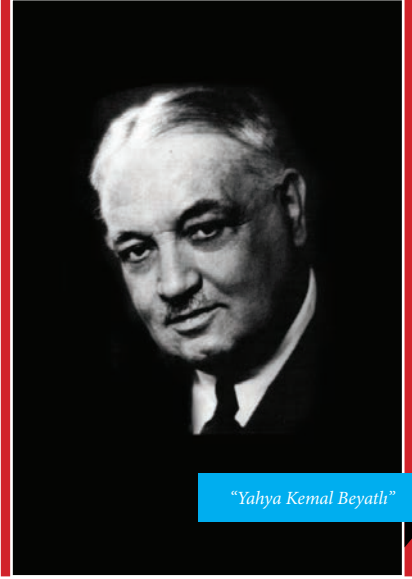
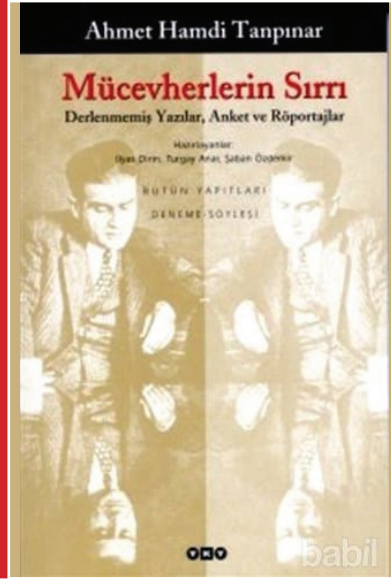

KAYNAKLAR:

1. TANPINAR, Ahmet Hamdi, Mücevherlerin Sırrı, YKY, İstanbul, 2002, s. 239.
2. TANPINAR, Ahmet Hamdi, Huzur, Dergâh Yay. İstanbul, 2000, s. 21.
3. TANPINAR, a.g.e., s. 345.
4. TANPINAR, a.g.e., s. 305.
5. AYDIN, Mehmet, "Kayıp Zamanın İzinde" Ahmet Hamdi Tanpınar, Doğu Batı Yay., 2010, s. 43.

“Beş asır boyunca edebiyat, bilim ve resmî yazışma dili olan Osmanlıca ile bağların koparılması da kültürel devamlılığın önünü kesen bir durumdur.”

“Yahya Kemal Beyatlı”

geçmişe götürür. İstanbul sokaklarındaki bu gezintiler Mümtaz'ı şu sonuca ulaştırır: “Millî olan her şey güzel ve iyidir. Ve sonuna kadar devam etmesi lâzımdır.”

Beş asır boyunca edebiyat, bilim ve resmî yazışma dili olan Osmanlıca ile bağların koparılması da kültürel devamlılığın önünü kesen bir durumdur. Huzur'da bu düşüncesini “...çünkü dediğim gibi dizi koptu bir kere. Bugün Türkiye'de nesillerin beraberce okuduğu beş kitap bulamayız. Dar muhitlerin dışında, eskiden zevk alan gittikçe azalıyor. Yarın bir Nedim, bir Nefî hatta bize o kadar çekici gelen eski

musiki ebediyen yabancısı olacağımız şeyler arasına girecek!” diyerek belirtir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın kültürel hafıza ve devamlılık ile ilgili düşüncelerini klasik bir *sentezcilik* anlayışından ayrı tutmak gerekir. Çünkü “Tanpınar, eski olana yaşadığı dönemde, kurulmakta olan ‘Yeni’nin ihtiyaçları açısından bakar.”⁵ Modernleşme arayışlarında onu özel ve farklı kılan da budur. Eski-yeni tartışmasında yenileşmekten yana olan Tanpınar'ın tarih ve kültür felsefesini aslında hocası Yahya Kemal: “Kökü mâzide olan âtiyim.” sözünü özetler.

Kültürün kuşaktan kuşağa aktarımı geçmiş, bugün ve gelecek arasında kurulan sağlam köprüler sayesinde olur. Bir toplumda her nesil kendi hayat tecrübeleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eski hayat şekillerinden bazılarını atar, benimsemez; değerli bulduklarını ise korumaya devam eder. Uzun yıllara dayanan bu süreç içerisinde önemli

olan bu değişimi millî kültürün özünü kaybetmeden gerçekleştirebilmektir. Sosyal hafızanın korunması aynı zamanda toplumsal hayatın da devamını sağlar. Üzerinde yaşanılan coğrafya yani vatan kültürel hafızayı, kültürel hafıza da milleti doğrudan etkiler. Sonuç olarak Tanpınar, Türk toplumunda köklü kültür değişmelerinin yaşandığı bir dönemde tarihî ve kültürel hafızamızın sürekli devam etmesi gerektiğini cesaretle vurgulamış ve bunu sanatının merkezine yerleştirmiştir. Tarihsel akış içerisinde milletlerin hayatında değişim önemli ve gerekli bir kavramdır. Ancak kültürel mirası görmezden gelerek gerçekleştirilen değişim toplumsal bir ilerleme sayılabilir mi? Aslolan günümüz dünyasında bir mecburiyet olan değişim sürecini kültürel kodları reddetmeden başara bilmektir. ●

Sınırları Aşan Kültürümüz - 2

• G. Senem TOSUN

Üsküp Türk Çarşısı

*Üsküp ki Yıldırım Beyazıd Han diyâridir,
Evlad-ı Fatihân' a onun yâdigâridir.*

Yahya Kemal BEYATLI

Üsküp Türk Çarşısı, Makedonya'nın başkenti Üsküp'ün kuzeyinde yer alan Osmanlı İmparatorluğu dönemine ait tarihi ve kültürel nitelikler taşıyan bir çarşıdır. 1389 yılında Osmanlı Devleti'nin egemenliği altına giren Üsküp'ün günümüze ulaşan en önemli eseri olarak anılan Türk Çarşısı, zamanında Balkanlar'ın en kıymetli ticaret merkezlerinden ve 17. yüzyılın en büyük çarşılarından biri olmuştur. Bosna, Karadağ, Sırbistan ve Kosova halkı bütün alışverişlerini bu çarşıdan yapmıştır. Sahip olduğu konum itibarıyla de şehrin ekonomik açıdan gelişmesinde büyük rolü olan çarşı, bugün de Üsküp'ün en gözde merkezlerinden ve ülkenin en otantik yerlerinden biridir.

Kültürel ve tarihi öneminin yanı sıra, zamana meydan okuyan Türk Çarşısı, dar sokakları, kaldırımları, sağlı sollu dizilen iki katlı dükkânları, hanları, camileri, çeşmeleriyle adeta küçük bir Anadolu'dur. Mimari yapılarının dışında yaşam tarzı ve alışkanlıklarıyla da Anadolu'ya benzeyen Türk Çarşısı'nda giyimden yöresel gıdalara, örme deri çarıkardan, el dokuması kilimlere, telkâri işlemeciliğinden yorgancılığa kadar Türk kültürüne mahsus birçok ürünü bulmak mümkündür. Kaybolmaya yüz tutmuş Türk sanatlarının yaşatıldığı bu tarihi çarşının içerisinde "Demirciler, Kazancılar" adlı çarşılar da yer alır.

Esnafı çoğunlukla Türk olan ve ağırlıklı Türkçe konuşulan çarşıda esnaf, "Burada su bile Türkçe akar" diyerek ecdadımıza olan gönül borcu ve muhabbetlerini ifade eder. Bir gün yolunuz "uzaktaki yakını-mız" Üsküp'e düşer ve Türk olduğunuzu söylerseniz Anadolu sıcaklığında, keyifli bir sohbet eşliğinde alışverişinizi yapabilirsiniz.

Tac Mahal

Hindistan' da bir Türk "harikası"

1983'ten beri UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan, yılda 3 milyon turisti ağırlayan, dünyanın 7 harikasından biri olan Tac Mahal'in ustaların Mimar Sinan'ın talebeleri olduklarını biliyor muydunuz?

Babür İmparatoru Şah Cihan, çok sevdiği eşi 14. çocuğuna hamileyken ölünce onun hatırasına bir anıt mezar yaptırmaya karar verir. Rivayete göre bir yarışma düzenlenir. En güzel eseri yapan mimardan bu anıtı yapması istenecektir. Yarışa dünyanın dört bir yanından kendine güvenen mimarlar katılır. Tüm mimarların hazırladığı projelerin içinde Mimar Sinan'ın öğrencisi Mehmet İsa Efendi'nin projesi birinci olur. Böylece planını ve baş mimarlığını İstanbullu Mimar Mehmet İsa Efendi'nin yapacağı inşaata başlanır. Ona Semerkandlı Mimar Muhammed Şerif yardım eder ve birçok yabancı usta da onların yanında çalışır.

Yapının muhteşem kubbesi için ise Mimar Sinan'ın başka bir öğrencisi İstanbullu İsmail Efendi çağrılır. Yapıdaki mermer yazılacak yazılar için de İstanbul'dan Hattat Settar Efendi getirilir ve taşlar oyularak anıtın dört yanına Yasin Suresi'nin tamamı yazılır.

Nitekim orta kubbenin köşelerindeki kubbeciklere dayanması, yapının taraçanın dört köşesine oturtulmuş ince minarelerle çevrelenmesi Tac Mahal mimarisinin fikir ve anlamca klasik Osmanlı cami tipinin etkisinde kaldığının göstergesidir. Yine yapıda Orta Asya Türk üslubu kullanılıp kemer yerine giriş konulmuştur. Şah Cihan devrinin çoğu yapısında Orta Asya Türk yapılarına benzerlik görülür.

Bütün Türk türbelerinde olduğu gibi Şah Cihan ve eşinin lâhitleri, en alt kattadır. Mücevherlerle donatılmış, büyüleyici romantik görünüşüyle Doğu ve Batı'dan birçok ünlü sanatçıya ilham veren Tac Mahal, mehtaplı gecelerde ayı bile kıskandıracak ışıltısıyla göz kamaştırır.

Osmanlı mimarlarının usta ellerinden çıkmış, milyonlarca turist çeken, yeryüzünün en tanınmış anıtlarından biri kabul edilen bu güzide eserin, bugün hâlâ tüm görkem ve güzelliğiyle dimdik ayakta olması dünyanın 7 harikasından biri olmayı hak ettiğinin kanıtıdır.

“Koca bir kavmin binlerce kilometreyi üç asır içinde geçtiğini düşünün...
Bu, dünyayı değiştirmez de ne yapar?”

Prof. Dr. İlber ORTAYLI

“Kongar-ool Ondar”

Gırtlak Müziği

“Gırtlak şarkılarının Kadim Türklerin müziği olduğunu siz de unutmayın.”

Gırtlak müziği (Khöomei), gırtlığın alt bölgesindeki kasları kullanarak aynı anda birden fazla notanın seslendirilebildiği bir müzik türüdür. Güney Sibirya’da yaşayan Tuva Türkleri, “gırtlak şarkıcılığı” geleneğini yüzyıllardır bozmadan günümüze taşır. Zamanla bu müzik sınırları aşarak dünyaya yayılır.

Kimi etno-arkeolaglara göre bu vokal tekniği göçer Türk topluluklarıyla Anadolu’ya ulaşmış özellikle de Teke Yarımadası, Burdur civarındaki yörelerde “Boğaz Havası” diye bilinen teknikle benzerdir. Yine bu tarz şarkı söyleme, Toros Dağları boyunca yaşayan Yörük aşiretlerinde de bulunur. Yerel lehçelerde boğaz çalma, hollu, hada gibi isimler kullanılır. Orta Asya’dakinden farklı olarak söylenirken parmaklar da kullanılır. İki farklı tekniği mevcuttur: Birinde başparmak, işaret parmağı ve orta parmakla boğaz tutulur, sesi titretmek istendiğinde ise hafifçe boğaza vurulur. Diğer teknikte ise başparmak boğaza dayanır.

“Gırtlak şarkıları” UNESCO insanlığın somut olmayan kültürel mirasının temsili listesinde yer bulup dünya kültür mirasının en dikkat çekici hazinelerinden biri olur ama maalesef Moğollara ait olarak kayda geçer. Bu durumun farkında olan, yeryüzünde en eski ve özgün vokal geleneği “gırtlak şarkıcılığının” yaşamasına büyük katkı sağlayan en büyük gırtlak şar-

kıcısı Kongar-ool Ondar, 2013’te vefat etmeden bir Türk TV kanalının “Zaman Yolcusu-Türklerin İzinde” belgeselinde “gırtlak şarkılarının” öyküsünü şöyle anlatır:

— Gırtlak şarkıları ne zaman ve nasıl ortaya çıktı bilemiyoruz. Yenisey çevresindeki tüm Türk toplulukları bu şarkıları söylüyor. Gırtlak şarkılarına artık Moğollar ve Çinliler sahip çıkıyorlar, fakat emin olun bu bizim mirasımız. Mirasımızı özgün haliyle korumaya çalışıyoruz. Örneğin Tuva devleti 2 yıl önce bize bu binayı yaptı ve şimdi burada konservatuvar eğitimi veriyoruz. Gırtlak şarkılarının kadim Türklerin müziği olduğunu siz de unutmayın, bence Türkiye Türklerinin bu geleneğe yabancı kalmaması lazım.

Blues müzisyeni Paul Pena ile yaptığı müzikal çalışmalar neticesinde dünyaca ünlünen Ondar, ayrıca 1999’da en iyi belgesel film dalında Oscar’a adayı “Genghis Blues”la bu müziği özellikle ABD’de popüler hale getirir. Dünya genelinde satışa sunulan ve büyük kitlelere ulaşan albümleriyle Türk gırtlak müziğini dünyaya tanıtan Ondar, hayata veda etse de ata mirası bu şarkılarına sesiyle hayat vererek ölümsüzleşir...

Olur da ata yadigarı bu müziğe merak sararsanız, dünya çapında ün yapmış başarılı Tuva grupları Huun-Huur-Tu ve Yat-Kha’ya, Kongar Ol-Ondar’dan Good Horses’e bir kulak verin derim. Yalnız dikkat edin! Dinlerken kendinizi kadim Türk topluluklarının anayurdu, Türklerin yeniden doğuşunu anlatan Ergenekon Destanı’nın anavatını Tuva’da, Yenisey Nehri kıyılarında at koştururken bulabilirsiniz... >>

Türk Marşı

Türk Marşı, Klasik Batı Müziği'nde Klasik dönemin en üretken ve etkili bestekârlarından Wolfgang Amadeus Mozart'ın bestesidir. Türklerin Avrupa'da hayranlık uyandırdığı dönemlerde, Mehter Marşı'nın ritminden esinlenen Mozart, 1783'te 11 numaralı la majör piyano sonatının üçüncü bölümünde "Rondo alla Turca"yı yani namı diğer Türk Marşı'nı, Türk askerinin Allah Allah nidalarını nakarat halinde kullanarak besteler. Türk Marşı, bugün de hâlâ Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm özel davetleri ve ülke tanıtımında kullanılır.

Peki, Avrupalı bir bestekâr neden Türk Marşı bestelemiştir?

Mozart'ın dünyasında Türklerin ayrı bir yeri vardır. Türklerle, Türk müziği ve töresine ilgisi gençlik çağlarına dayanır. Osmanlı'nın Viyana Kuşatması esnasında ve sonrasında Avrupalılar, Türklerle yakından ilgilenir. Kuşatma dağılınca önceden korktukları düşman artık merak konusu olur. Osmanlı kıyafetleri hem erkekler, hem de kadınlar arasında moda olur. Mozart'ın da pek sevdiği Türk kahvesi, Viyanalıların hayatına o günlerden yadigar bir daha çıkmamak üzere girer.

Mehter takımının vurmali ve üflemeli çalgıları da Avrupalıların askeri bandolarını etkiler, mehter müziğinden Mozart, Beethoven ve Haydn başta olmak üzere birçok besteci faydalanır. Alman besteci Beethoven büyük senfonisinin son bölümünü, mehter kösü, davulu ve zurnasıyla oluşturur. Türk Marşı'nı mehterin bir cenk marşından uyarladığı bilinmektedir. Alman bestekâr Wagner ise bir mehter müziği dinlerken heyecanlanıp "İşte musiki diye buna derler!" diyerek mehter hakkındaki duygularını ifade eder. Yine 18. yüzyılda Avusturyalılar ve Prusyalılar, Ruslar, Almanlar ve Fransızlar da mehteran takımından etkilenerek mızık takımları kurmuşlardır.

Türkler, müzikli sahne oyunlarının revaçta konuları haline gelir ve 18. yüzyılda Avrupa'da "Türk Operası" akımı oluşur. Bu akımın örnekleri arasında en ölümsüz olanı ise Mozart'ın "Saraydan Kız Kaçırma" adlı eseridir. Korsanlarca kaçırılıp Osmanlı sarayına verilen Avrupalı bir genç kızın sevgilisi tarafından türlü entrikayla kaçırılmasını işleyen "Saraydan Kız Kaçırma" operası, Mozart'ın Türk müziğine ve harem hikâyelerine olan ilgi ve merakının bir ürünüdür. Bu meşhur eser, Viyana'da Mozart'a duyulan beğenin artmasına, imparatorun ilgisini çekmesine ve Alman operasının İtalyan tarzının hâkimiyetinden biraz da olsa sıyrılmasına katkı sağlar.

Mozart'ın Türk müziğinin özelliklerine duyduğu ilgisinin notalara dökmüş hali olan ve dünyaca "Türk Marşı" olarak bilinen bu ünlü eser, hala onun en sevilen eserleri arasındaki yerini korumaktadır.

Türk Kahvesi

UNESCO kültürel mirasına giren ilk içecek "Türk kahvesi"

1554 yılında Suriyeli iki girişimci tarafından İstanbul'a getirilen kahve, Türkler tarafından bulunan kendine has hazırlama usulüyle yeni bir kimlik kazanarak "Türk kahvesi" ismini alır. Bugün dünya dillerinde ufak ses değişiklikleriyle telaffuz edilen 17. yüzyılda Türkler aracılığıyla tüm dünyaya yayılır. Türkiye'de 16. yüzyıldan itibaren önem kazanan kahve, kendine özgü pişirme yöntemi ve sunumuyla misafir ağırlamalarının, sohbetlerin, kız isteme töreni ve bayram ziyaretlerinin geleneksel içeceği olmuştur. Bilhassa bakır cezve içerisinde, tercihen mangalda ağır ağır pişirilen köpüklü Türk kahvesi, pişirme usulü ve içme geleneğiyle, 2013 yılında UNESCO'nun somut olmayan kültürel mirasın temsili listesine girmeye hak kazanarak dünya içecek kültürüne öncülük etmiştir. Bununla birlikte Türk kahvesi, Türklerin "misafirperverlik, dostluk, nezaket ve sohbet"inin de sembolü olarak kendine dünya kültürlerinde önemli bir yer edinmiştir.

Buyrun Kahveye!

Gelin, davetkâr ve enfes kokusu eşliğinde, tiryakilik yaratan keyifli geleneğimiz Türk kahvesinin Osmanlı kültüründen Avrupa ve dünya kültürüne yayılışını inceleyelim.

Bir rivayete göre yayılma sebebi diplomatik bir girişimdir. 1669'da Sefir Süleyman Ağa 20 kişilik maiyetiyle Osmanlı-Fransa ilişkileri için Paris'e gönderilir. Türk kahvesi Paris sosyetesine ikram edilir ve kahve beğeni toplar. Sefir Paris'ten ayrılırken kahvecisi Paris'te kalır ve bir kahvehane açar.

Bir diğer rivayete göre ise Türk kahvesinin Avrupa'ya kök salmasının ardında bir savaş var. Osmanlı'nın Viyana Kuşatması sebebiyle kahveyle Avusturyalılar 1683'te tanışır. Viyana'dan çekilen Türk ordusu yaklaşık 250 kg kahveyi orada bırakır. Bu çuvalar Viyanalı askerler tarafından deve yemi sanılıp Tuna'ya döküleceksen Türk kültürünü tanıyan, Avusturya ajanı George Kolschitzki onlarla Viyana'da bir kahvehane açar. Böylece, Türk kahvesi kültürü batıya, oradan dünyaya yayılır. Kahve alışkanlığını Türklerden edinen Avrupa ülkeleri, sonradan kendi tarzlarını geliştirmişlerdir.

Dünyada Türk adının sık sık geçmesine vesile olan, "popüler alışkanlıklar" tarihine geçmiş, keyifli anların tanığı, hoş sohbetlerin bahanesi, özel günlerin vazgeçilmezi, uykusuz gecelerin dostu, kırk yıllık hatırı olan, pek çok deyim, atasözüne, şaire ve türküye de konu edilen, bu topraklarda 600 yıldır içilen, adıyla ilk uluslararası markamız sayılabilecek "Türk kahvesi" kendine özgü hazırlanış ve sunuş ritüelleriyle dünyada geleneksel bir tat olarak yerini almıştır.

Türk Lokumu

Padişahların şekerlemesi lokum...

Lokum; su, şeker, nişasta, çeşni, kurutulmuş meyveler gibi çeşitli maddelerin ilavesiyle hazırlanan geleneksel bir Türk tatlısıdır. Türk kahvesinin de vazgeçilmez dostu olan lokum, Osmanlı saraylarında yapılan en meşhur şekerleme Rahat-i Halkum'dur. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde sadece padişahlar için üretilirken zamanla tüm şekerlemecilere üretim yetkisi verilmiş ve lokum halk arasında yayılmıştır. Bazı kaynaklara göre Anadolu'da 15.yüzyılda yapılmaya başlanmıştır. Kimi kaynaklara göre ise de 18.yy sonunda I.Abdülhamit Han'ın yumuşak şekerleme isteğiyle Hacı Bekir tarafından düzenlenen yarışma sonucu bulunmuş ve bu yarışmada Muhittin Hacı Bekir birinci olmuştur. Lokumu seri olarak üretim popülerleştiren ve Avrupa'ya tanıtan kişi de Hacı Bekir'dir.

Sınırları ise bir İngiliz seyyah aracılığı ile 18.yy.'da İngiltere'ye götürülerek aşmış ve "Turkish Delight" olarak tanıtılmıştır. İngiltere'nin en büyük süpermarketlerinde lokum satışlarının çok iyi olduğuna dair "Ali Muhiddin Hacı Bekir bu günleri görse çok mutlu olurdu." şeklinde zaman haber bile olmaktadır.

Yine Charles Dickens'in "The Mystery of Edwin Drood" adlı kitabında Türk lokumundan bahsedilmiştir. Aslında Türk lokumu Dickens'in bu kitabı yazmasından yarım asır önce Avrupa'ya ulaşır. Çünkü lokumun Napolyon'un en sevdiği şekerleme olduğu, Sir Winston Churchill'in de lokum yemeyi çok sevdiği söylenir. Yine Pablo Picasso'nun lokumu bir konsantrasyon aracı olarak kullandığı ve Disney yapımı "Narnia" filminde de lokumun kullanıldığı, Disney sayesinde Batılıların Doğu'nun en favori tatlısına olan sevgisinin her zamankinden daha güçlü olduğu görülmüştür.

Yüzyıllar boyunca Türk kültürünün bir parçası olup içeriği neredeyse hiç değişmeden günümüze kadar gelmeyi başaran tatlı geleneğimiz lokum, sadece Türklerin değil tüm dünyanın ağızını tatlandırmakla...

Sonuç olarak farklı coğrafyalarda "ay yıldız" imzasıyla karşılaşmamız; kadim varlığımızın büyük medeniyet, düşünce ve kültür birikimini, günümüzün bakışıyla yeniden okuyup millî hafıza ve tarih şuurumuzu tazelememizi, Ata'mızın dediği gibi büyük işler yapmak için kendimizde kuvvet bulmamızı sağlayacaktır.

Unutmayalım ki "Millî kültür hazinelerinden haberi olmayan bir milletin kuru kalabalıklardan farkı yoktur." •

Bunları biliyor muydunuz?

- * Viyana kuşatmasında esir düşen Yeniçeri Mehmet Sadullah Efendi, günümüzde Alman ekonomisine milyarlarca Avroluk katkı sağlayan kahve kültürünün öncüsü olmuştur.
- * Mısır'da, hemen her yerde, Türk kahvesi (ismi de aynen korunarak) ikram edilir.
- * Türk kahvesi klâsik müzikte de unutulmazlar arasına girmiş, J. S. Bach kahve tutkunu olduğu için o ünlü Kahve Kantatı'nı bestelemiştir.
- * 17. yy. sonrasında Türk kahvesi tutkunu ünlü isimler arasında Pierre Loti, Victor Hugo, Alexandre Dumas, Moliere, Andre Gide, Balzac da vardır.
- * Günümüzde kahve, 20 milyondan fazla kişiyi istihdam eden çok geniş çaplı bir endüstridir. Bu, dünya çapında dolarla ticareti yapılan petrolden sonraki ikinci üründür.

KAYNAKLAR:

- Türk Ansiklopedisi, Cilt 1
İlber Ortaylı, Türklerin Tarihi
Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Türk Millî Kültürü
Dr. Osman Yeniaras, El Turco
<http://www.kultur.gov.tr/>
<http://www.trtbelgesel.net.tr/tr/main/programlar/belgeseller/8/uzaktaki-dostlar/75>
<http://www.trtavaz.com.tr/program/ay-yildizin-izinde/36517>
<http://www.turkcearastirmalari.gazi.edu.tr/dergi/yil-2/sayi-2/08-seloglu-aysegul.pdf>
<http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/50.php>
<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,13069/italyanin-moena-koyunde-duzenlenen-turk-festivali.html>
<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,51000/turk-kahvesi-kulturu-ve-gelenegi.html>
http://www.orsam.org.tr/tr/trUploads/Yazilar/Dosyalar/201258_14raportum.pdf
<http://www.turkkahvesidernegi.org/>

Türk Halk Oyunları

• Şule Öznur KÖŞKER

Bir toplumun en önemli kültürel zenginliklerinden birisi de halkoyunlarıdır. İlk insandan bu yana duygular, düşünceler, yaşanan olaylar hareketlerle ve oyunlarla anlatılmıştır. Kimi kültür araştırmacılarının hareket sanatları içine aldığı bu dans türleri doğaçlama gelişmiş ve her yörenin özellikleri ile şekillenerek günümüze ulaşmıştır. Türkiye’de 4.000’in üzerinde halk oyunu bulunmaktadır. Bu sayı kesinlik kazanmamıştır çünkü derlemeler hâlâ devam etmektedir. Medeniyetlerin beşiği Türkiye, bu zengin özelliği ile dünyada tektir. Her yörenin farklı oyunları, giysileri, müzikleri vardır.

Halk Oyunlarının Çıkış Nedenleri

Attığı her adımda doğanın sesini, tarihin izini bulur halk oyuncuları. Anadolu insanı yaşamın kendisini hareketleri ile anlata gelmiştir. Bütün halk oyunlarının arkasında hep bir hikâye vardır. Halk oyunlarının ortaya çıkış nedenlerini aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırabiliriz;

- a-**Doğal olayların etkisiyle oluşan danslar
- b-**Taklitler yolu ile oluşan danslar
- c-**Savaş dansları
- d-**Aşk dansları
- e-**Dini danslar
- f-**Hasat ve üretim ile ilgili danslar
- g-**Meslek dansları

Türk Halk Oyunları yurdumuzun farklı bölgelerinde, çeşitli tür ve biçimlerde, değişik isimler altında ve gruplar hâlinde görülmektedir. Bölgelere, yerel örf ve âdetlere göre büyük farklılıklar gösteren halk oyunları (dansları), birçok bakımdan ayrımlara tabi tutulabilir. Mesela; tek kişilik oyunlar veya takım oyunları diye sınıflandırılabilir. Bunları da yalnız erkeklerin veya kadınların oynadıkları ya da kadın-erkek

oynanan oyunlar diye ayırmak mümkündür. Kapalı ve açık alanlarda oynanmaları da bu oyunların bir özelliğini teşkil eder. Bir oyunun halk oyunları vasfı taşıması için kural olarak **“zamanda derinlik ve mekânda yaygınlık”** ilkesini barındırması gerekir.

Halk Oyunlarının Türleri

Anadolu’da oynanan halk oyunları türlerine göre; zeybek, horon, kaşık oyunları, Kafkas oyunları, halay, hora ve bar oyunları olarak sınıflandırılmıştır.

Zeybek, tek oynanan veya teklardan oluşan ve bir daire şeklinde bütünlük sağlanan oyunlardan biridir. Ege Bölgesi’ne ait olan oyun “Ege’nin Efeleri” olarak adlandırılır.

Horon, oyuncuların dizilerek oynadığı oyunlardan biridir. Karadeniz Bölgesi’ne has bir oyun olan horon, kemençe veya davul eşliğinde eğlenceli bir şekilde icra edilmektedir.

Kaşık oyunları, ellerinde kaşık bulduran oyuncuların, ritim aracı olarak kaşığı kullandığı bir oyundur. İzleyenler, kulağa çok hoş gelen kaşık ritimleri eşliğinde oynanan oyunun hemen Akdeniz ve Güney Anadolu kesimleri-ne ait olduğunu anlarlar.

Kafkas oyunları, Kuzeydoğu Anadolu ve İç Artvin’de oynanan oyunlardan biridir.

Halay, toplu oynanan ve dizi şeklinde oyuncuların birbirine tutunarak oynadığı oyunlardan biridir. Halay, davul ve zurna eşliğinde oynanır ve yörelere göre değişiklik gösterir.

Hora, Trakya çevresinde, disiplinli bir şekilde dizi halinde oynanan oyunlardan biridir.

Halkoyunları Hikâyelerinden Birkaçı

Anadolu’da hangi oyuna hangi türküye bak-

sanız hemen hemen hepsinin bir hikâyesi vardır. İnsanımız hüznünü, aşkını, acısını, sevincini kısacası yaşamın kendisini anlatmak için sözcüklerin dışında başka bir dil olarak kullanmıştır oyunları. Anadolu’da oynanan oyunlar isimlerini, oyunu ortaya çıkaran kişinin adından, coğrafi bölgenin adından, tabiat olaylarından, içerdiği konudan vb. durumlarından alırlar. İşte bunlardan birkaç örnek:

Gaziantep-Pekmez Oyunu

Zamanın birinde köylünün bir üzümlerini toplar ve pekmez yapmak ister. Üzümün pekmez haline gelebilmesi için tepelenmesi gerekmektedir. Köylü, bütün köye haber verir, yardım ister. Köy halkı yardıma gelir. Bu yardımlaşma yörede üzümle uğraşan herkes için yapılır. Herkes birbirinin yardımına koşar. Pekmez yapımı yaklaşık bir ay sürer. Üzüm tepeleme ve diğer işlemler gece geç saatlere kadar devam eder. Bu arada köyün davul-zurnasını çalan kişiler de pekmezin yapıldığı alana davet edilir. Köylüler üzümleri meydanda davul-zurna eşliğinde şenlik içerisinde tepelerler. Pekmez oyununun figürleri üzümün ezilmesini ve meydana gelen şiranın donmadan ellerle savrulmasını anlatır.

Elazığ-Çayda Çıra Oyunu

Efsaneye göre Hazar Gölü kenarında birbirini seven iki genç, gizlice buluşurlar. Erkeğin buluşma yerine gidebilmesi için gölü yüze geçmesi gerekmektedir. İki genç geceleri buluştukları için kız, çıra yakarak yerini belli

etmektedir. Delikanlı da işiğe doğru yürümek ve böylece sevgililer buluşmaktadır. Bu durumu haber alan kızın babası buluşmanın olacağı gün gölün kıyısına gelir ve bir çıra yakar. Delikanlı, yüzerek gölün ortasına geldiğinde çırayı söndürür. Delikanlı çıra sönmüş de yolunu bulamayınca gölde boğulur. Bunu fark eden genç kız hemen oracıkta kendini göle atar. Bunun üzerine bütün köy halkı toplanarak ellerinde çıralarla iki sevgiliyi aramaya başlarlar ama bulamazlar. Rivayete göre bu olay üzerine ağıtlar yakılmış, türküler söylenmiş ve çıra ile arama olayı oyunlaşarak günümüze kadar gelmiştir.

Kars-Karabat Oyunu

Karabat oyunu, karda yürüyen bir kimsenin nasıl yürüdüğünü gösteren bir oyundur. Kars'ta çok kar yağdığı için kışın yollar kapanır. İnsanlar köyden köye yaya olarak giderler. Önden gidenin yol açarken kara batması, düşmesi, kalkması, çökmesi yolun tıkanmış bir yerine geldiğinde geri dönmesi bu oyunun figürlerini oluşturmuştur. Kars'ta uzun kış gecelerinde köy odasında bu yürüyüşleri konu alan hikâyeler anlatılmıştır. Anlatım sırasında eğlence amaçlı bu hareketlerin taklitleri yapılmaya başlanmıştır. Bu durum böyle devam edip giderken sonunda müzikle türkülerle seslendirilerek bir oyun hâline getirilmiştir.

Ankara-Misket Oyunu

Ülkemizde çok bilinen Ankara'nın "Misket" oyunu aslında içinde hüznü bir aşk hikâyesi barındırır.

Güzeller güzeli Misket bir çobana

âşıktır ama babası Misket'i yakıştıramaz kimsesiz çobana. Babası dillere destan bir törenle Misket'i bir ağa oğlu ile nişanlar. Misket ise üzüntü ve tasa içindedir. Bir gün çoban çıkar ağa oğlunun karşısına: "Seviyorum Misket'i, yar etmem başkasına. Bilek gücü ile paylaşalım kozlarımızı kazanan alsın kızı." der. Çobanın cesur davranışı ağa oğlunun hoşuna gider. Er meydanında karşılaşılır iki genç. Misket ise bir ağacın tepesinde hem bekler hem dua eder.

Yüreğinde çobanın sevdası heyecan içinde onları izlemektedir. Ağa oğlu karşısında yağız delikanlıyı ve yüreğindeki büyük sevdayı görünce: "Sen kazandın, çünkü Misket'in yüreği sende. Mutlu olun." der. Davul zurna eşliğinde önde çoban arkada tüm ahali müjdeli haberi Misket'e vermek üzere yola çıkarlar. Misket ağacın tepesinde davullu zurnalı ahaliyi görünce: "Eyvah ağa oğlu kazandı." der. O panikle ağaçtan düşer ve oracıkta hayatını kaybeder. Zavallı çoban ise: "Misket, Misket" diye aşkından deliye döner. Böyledir işte Misket'in hazin öyküsü.

Silifke-Ger Ali (Ham Çökelek) Oyunu

Halk arasında Ger Ali ile ilgili birçok rivayet anlatılır. Ger Ali'nin Ege tarafından geldiği, bir aşiret reisi olduğu, Ege yöresinde kazandığı namını güneşe, İçel'e doğru taşıdığı rivayetin en kabul görenidir. Ali, Taşeli yöresinde yaşayan bir tutam beyaz saçından dolayı "Ger" lakabı ile anılmıştır.

Ger Ali'yi yaşadığı bölgede çok sever ve sayarlar. Ger Ali'nin iki eşi varmış eşleri ile iyi geçinememiş. Bu durumu da Anadolu'da çok yaygın olan şiirsel bir üslup ile dile getirmiş:

Aman aman aman

Yoğurt gibi ela gözlüm

Ayran gibi şirin sözlüm

Yar yar yar

Yoğurt gibi ela gözlüm derken eşinin gözlerinin renginin gittiğini, ayran gibi şirin sözlüm derken eşinin tatlı dilli olmadığını dile getirir. Yörede Ger Ali ya da diğer adıyla "Ham Çökelek" olarak oynanan oyun Ger Ali'nin eşleriyle olan ilişkisini alaycı ve mizahi bir dille atışmaları olarak yansıtır.

İzmir-Kırmızı Buğday Oyunu

Bu zeybek oyunu, İzmir'in Menemen ilçesinde Kurtuluş Savaşı sırasında yaşanmış gerçek bir öykünün ürünüdür.

Menemen'in Türkelli Köyü'nde halk bugün için köy meydanında toplanır. Geleneklere göre "Efe" olan gelinin ağabeyi gelmeden düğüne başlanmaz. Efe, dağdan köyüne dönerken düşman tarafından pusuya düşürülüp, yaralanır. Yaralı vaziyette buğday tarlalarından geçerken yarasına buğday başakları basar. Köy halkı, efeyi büyük bir heyecanla beklerken efe ufukta görünür, yalpalayarak köy meydanına gelen efe, yardıma koşan halkı eliyle iter, davul zurnanın çalınmasını ister. Çalınan

"Anadolu'da hangi oyuna, hangi türküye baksanız hemen hemen hepsinin bir hikâyesi vardır. İnsanımız hüznünü, aşkını, acısını, sevincini kısacası yaşamın kendisini anlatmak için sözcüklerin dışında başka bir dil olarak kullanmıştır oyunları."

davul-zurna eşliğinde yaralı efe oynamaya başlar. Köy halkı, büyük bir heybetle oynayan efenin hareketlerinden etkilenir. Kanlı buğday başaklarının yere düştüğünü gören köy halkı daha da duygulanır ve etkilenir. Efenin düşerken yaptığı hareketler oyunun figürlerini oluşturur.

Kırklareli-İzzet Hoca Oyunu

Batı Trakya'da çok zengin biri olan İzzet Hoca, kızının düğününü yapmaktadır. Gelin, kına gecesi eğlenceler devam ederken 40 haydut tarafından kaçırlır. Gelinin zengin ve güçlü biri olan İzzet Hoca'nın kızı olduğu anlaşılınca haydutlar panikler. Haydutların en küçüğü gelini öldürür. Bu olayın ardından türküler yakılır ve olay oyunla betimlenir. Oyun sadece erkekler tarafından oynanır.

Türk Halkoyunlarımıza Sahip Çıkalım

Kültürünü yüzyıllardır devam ettiren Anadolu, bu mirası bir mücevher gibi korumuştur. Halk oyunlarına ilgi duyuyorsanız EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sizin için bu konuda oldukça iyi bir kaynak olacaktır. Halk oyunlarını yalnızca izlemek değil öğrenmek de istiyorsanız "www.eba.gov.tr" adresindeki video modülünde "Adım Adım Halkoyunları" başlığı altındaki videoları izleyerek oyunları öğrenip başkalarına da öğretebilirsiniz. Peki, oyunları öğrendikten sonra "müzikleri nereden bulacağım?" diyorsanız EBA yine size yardımcı olacaktır. EBA'da yer alan ses modülünde öğrendiğiniz oyunların müziklerini de bulabilirsiniz. Ülkemizin en önemli kültür miraslarından olan halk oyunlarının unutulmaması ve nesilden nesile aktararak canlı tutulması dileğiyle esen kalın.

KAYNAKLAR:

1. thof.gov.tr 2. www.eba.gov.tr

Kültürel Hafızamız Bağlamında Oya ve Kilim Desenlerinin Taşdığı Anlamlar

• Özge TEMUÇİN

Anadolu uçsuz bucaksız bir memleket, Anadolu bir uçtan bir uca tüm renklerle döşeli gökkuşağı; kültürün pişirilip yoğrulduğu bu topraklar tümüyle bir derya deniz. Bir kilim ki her deseninde, her renginde farklı bir anlam saklı, eli kınalı genç kızlara çeyiz olmuş Anadolu. Örgülü saçlarındaki yemeninin el emeği göz nuru oyasıdır o. Bazen alın teri damlar oyalara bazen de gözyaşı. Türlü hülyalarla örer onu gelinin ince narin elleri. Anadolu bir koca diyar, Anadolu başlı başına bir kültür abidesi...

Anadolu tarihinde el dokuma sanatlarını incelediğimizde gözümüze özellikle kilim ve oyalara çarpmaktadır. Tarihçesine bakıldığında, kilimin göçebelik kültürü ile ortaya çıktığı ve ihtiyaçları karşılamak üzere yaygın olarak dokunduğu görülür. Geçmişte ahşap tezgâhlarda, mekikli, elle atma usulü ile dokunan kilimler, günümüzde artık mekanik tezgâhlarla beraber bir ölçüde makineleşmiş olmakla birlikte yine de el işi ve el emeği vasfını korumaktadır. Kilimlerin; kullanılan tekniklere, motiflere, renklere, yörelere, aşiretlere, dokuyanlara göre isimlendirildiği genellikle bilinmez ama aslında kilimler bu şekilde kimliklerini bulurlar. Kullanılan iplikler çoğunlukla koyunyünü ve pamuk olup yerine göre öküz, deve, at tüyü ve keçi kılı da olabilir. Oyalara ise renkli bir ibrişimden veya uygun bir iplikten iğne ile genellikle çiçek ve yaprak şeklinde yapılan işlemler olarak karşımıza çıkar.

Yapılan tarihî araştırmalar neticesinde M.Ö. 2000 yıllarının örgü örneklerine ait bilgiler elde edilmiştir. İğne ile yapılan örgülerin Orta Asya'dan Anadolu yoluyla Avrupa'ya yayıldığı tahmin edilmektedir.

Yıllar önce kalabalık ailelerde; eşe darılmak, kaynanayla veya ehtilerle kavga etmek ayıp sayıldığından kadınlar dile getiremedikleri hislerini oyalara aracılığıyla anlatırlarmış. Oya başka bir dil kadın için. Öfke, kızgınlık, sevinç, üzüntü, acı her türlü duygu oyalara ilmeklerinde anlam bulmuş bu coğrafyada.

Oya ve kilimlerde bulunan renkler, yine saf ve temiz Anadolu hayatının asil tevazusu gibi sade ama bir o kadar canlı, bir o kadar da hayat dolu tezahür etmektedir. Kilimlerde kullanılan renkler bitkilerden, bir başka deyişle topraktan elde edilen ama toprak olana kadar solmayan, güneşe dayanıklı renkler olup bitki köklerinden, yapraklarından ya da meyvelerden yapılan kök boyalardır. Kırmızı, kızılçam kabuğundan; sarı ve tonları sumak, gence, sütleğen, katırtırnağı ve safran gibi bitkilerin kök, dal ve çiçeklerinden; kahverengi, ceviz, mazi ve meşenin yaprak ve meyvelerinden; yeşil, yabani naneden; siyah sumaktan, mavi Hint bitkisi otundan kaynatılmak suretiyle elde edilir. Ve bu renklerle birleşen emek ve dileklerden oluşan kilimler kimi zaman yaygın olur yere serilir kimi zaman da seccade olur, huzurla baş konulur. Oyalara renkleri ve motifleri ise taşıdıkları anlamlar bakımından çok önemlidir. Genç kızlarımız duygularını bu yolla dile getire gelmiştir. Oyalara, çeyizlere konulur, gelinlere sunulur ve onlar kültürün vazgeçilmez bir parçasıdır.

“Öfke, kızgınlık, neşe, acı her türlü duygu oyalara ilmeklerinde anlam bulmuş bu coğrafyada.”

“Eli Belinde”

“Koçboynuzu”

“İnsan”

“Göz”

Kilim ve Oya Motiflerimizden Bazıları ve Anlamları

Eli Belinde Kilim Motifi

Anadolu'da yoğunlukla kullanılan bu motif aslında dişiliği, doğurganlığı temsil eder yani kadınlarımız gibi değerli ve asildir. Uğur, bereket, kısmet, mutluluk ve neşeyi de sembolize eder.

Koçboynuzu Kilim Motifi

Bereket, kahramanlık ve güç sembolü olan koçboynuzu motifi, Anadolu kültüründe anatanıçadan sonra ya da onunla birlikte kullanılan bir motiftir. Boynuz sembolü insanlık tarihinde her zaman güç timsali olan erkekle özdeşleştirilmiştir.

İnsan Kilim Motifi

Anadolu'da ölüm-doğum döngülü törenlerin, ruhun beden değiştirmesi gibi inançların Şaman kültürünün bir devamı olduğu bilinmektedir. Anadolu motiflerinde sık sık rastlanan insan figürü daha çok erkek ve kız çocuğu olarak betimlenmiştir. Bu figürler dokuyan kişinin erkek çocuk beklentisini veya gurbetteki sevgiliyi anlatır.

Göz Kilim Motifi

İnsan gözü iyi niyetli bakışlar taşıyabileceği gibi, zaman zaman kötü niyetlerin aktarıldığı bir araç olarak da kullanılabilir. Kötü niyetli nazar taşıyanın gözün kendisi olduğu kabul edilmektedir. Çünkü beden dışı açılan bir organ olan gözün, ışığı alma yetisi nedeniyle derin bir anlamı ve etki gücü vardır. Halk arasında, gözün simgesel anlamlarını vurgulayan işitme gözü, gönül gözü gibi deyimler çok yaygındır. Nazar önlemlerinden birisi olan göz motifi, dokumalarda özellikle koçboynuzu, eli belinde ve bereket motiflerinin etrafında ya da içinde görülmektedir.

Saç Bağı Kilim Motifi

Evlilik isteğinin göstergesidir. Doğum ve çoğalmayı sembolize eder. Evlenmek isteyen genç kızlar zülûf keserler, saçlarını tek örgü yaparlar. Yeni evli genç kadınlar saçlarını çift örerler. Uçlarını renkli ipliklerle süslerler.

Düğün ve Nişan Bohçalarının

Vazgeçilmez “Badem Çiçeği” Oya Motifi

“Badem çiçeği” oyasının kayınvalideler için anlamı bir başkadır. Birlikteliğini evlilikle sonuçlandırmak isteyen nişanlı kız, kaynanasının nişanı takip eden ilk ziyaretinde başına, kenarı badem çiçekleriyle bezenmiş yazma bağlayarak bu isteğini dile getirmektedir.

Kaynana Oyası “Zembil”

Sözlük karşılığı “Hasırdan örülmüş iki kulplu torba” olan zembilin halk arasındaki adı kaynakna oyasıdır. Görünüşünün güzel olmasına karşın, yapımının zorluğu nedeniyle nişanlı kızlar zembile “Kaynana oyası” adını vermişlerdir. Zembil oyasını yapmanın zorluğunu kaynananın gönlünü hoş etmenin zorluğuyla özdeşleştirerek bu isim düşünül-müştür.

Zarifliğin Simgesi “Gelincik” Oyası

Kaynanaya gönderilen bohçada yer alan bir başka oya da “gelincik”tir. Gelinin baba evinde bir gelincik gibi narin yetiştirildiğini, güzelliğinin ise yine bir gelincik kadar zarif olduğunu simgelemektedir. Çiçeğinin kırmızı rengi de kaynanaya gelinin el değmemiş bir çiçek olduğunu anlatmaktadır.

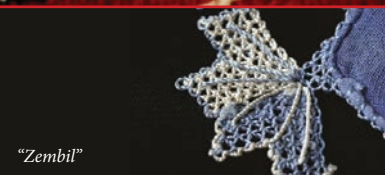
Yaşadığımız coğrafyada yıllardır süregelen geleneksel el sanatları içinde oya ve kilimin yeri ayrıdır. Çünkü el emeği göz nuru olmanın dışında her bir motif, ilmek ayrı anlamlar taşır ve bütün bu anlamlar yoğruyla yoğruyla kültürel hafızamıza eklenir. Gelinlerimiz ve kızlarımızın duyguları incecik, narin oyalarda hayat bulur. Kilimler bazen güç sembolü olarak bazen de evlilik isteği gibi en saf duyguların tezahürü ile yaygı olur yerlere. Çeşitli oyalara ve kilim desenleri kültürel hafızamızın zenginleşmesini sağlar, kültürümüzün gelecek nesillere aktarılmasında önemli roller oynar. ●

“SaçBağı”

“Badem Çiçeği”

“Zembil”

“Gelincik”

“Emek ve dileklerden oluşan kilimler kimi zaman bazen yaygı olur yere serilir kimi zaman da seccade olur, huzurla baş konulur.”

Kaynaklar:

1. <http://egitim.tarim.gov.tr>
2. Makal, Ahmet (2009). Kilimlerimizin Motif Dili. İstanbul.
3. <http://dipnokitap.net>
4. <http://www.turkcebilgi.com>

Özensiz Dil Kullanımı

• Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜRLEK
İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Dilbilimi Bölümü

Günümüzde “dil kirliliği veya dilde yozlaşma” başlığı altında özellikle özenti yoluyla dile giren kelimeler ve gramer unsurları üzerinde durulmuştur. Popüler dil tartışmalarında da sıkça duyulan “dil kirlenmesi” ve “dilde yozlaşma” ifadeleri ile genellikle yabancı dillerden özenti yoluyla yapılan alıntılar yaygın kullanımı yanında, konuşmada ve yazıda standart olmayan biçimlere yer verilmesi kastedilmektedir. Ancak dilbilimsel açıdan baktığımızda dil yozlaşması veya dil kirliliği gibi ifadeler yerine “özensiz dil kullanımı” demek daha yerinde olacaktır.

İnsanın yaşamında ve kişilik gelişiminde ana dilinin çok önemli bir yeri vardır. Dili yeterli düzeyde olan kişiler genellikle daha sağlıklı ilişki kurar, hayatta daha çok başarılı olurlar. Kendi dilini iyi bilip düzgün kullanmanın önemli bir yararı da yabancı bir dili öğrenmeyi kolaylaştırmasıdır. Gerçekten, etkili bir yabancı dil öğretiminin altyapısını, iyi bir ana dili eğitimi oluşturur.

Türkçe, tarih boyunca çok farklı dillerle ve kültürlerle karşılaşarak yapıldığı veya bir arada yaşadığı için alışveriş yaptığı dil sayısı oldukça çoktur. Yazılı kaynaklar itibarıyla Türkçenin yabancı dillerle etkileşimini Göktürkler dönemine kadar götürmek mümkündür. Göktürk Yazıtlarında yabancı unsurların sayısı % 1’in altındadır ve bunların önemli bir kısmı Çince’dir. Bunun yanında Sogd, Sanskrit ve Tibet kökenli birkaç kelimeye de rastlanır (Küçük 2007). Uygurlar döneminde çeşitli kavimlerle ilişkilerinin sonunda Budizm, Maniheizm, Brahmanizm dinlerinin dünya görüşünü yansıtan kelimeleri alınmış, İslam dininin kabulüyle Arapça ve Farsça kaynaklı kelimeler, terimler ve ifadeler kullanılmış ve 19. yüzyıla birlikte Türkçedeki Batı kaynaklı kelimelerin arttığı görülmüştür. Türkçenin Doğu ya da Batı kökenli yabancı dil unsurlarının etkisinde kalmasının çeşitli sebepleri vardır. Bu sebeplerden biri, Türk milletinin tarih boyunca değişik medeniyetler, kültürler ve dinlerle ilişki içinde olmasıdır. Zira bir toplum, bir medeniyet alanından başka bir medeniyet alanına yöneldiğinde o medeniyetin kültürüyle tanıştığında ya da din değiştirdiğinde buna bağlı olarak o toplumun yaşayış tarzında, sosyal değer ölçülerinde, istek ve ihtiyaçlarında değişiklikler görülür. Bunlar, dilin dış yapısında bazı değişimlere ve yenilenmelere yol açar. Demir’in de (2003) belirttiği gibi Türkçe, tarihî gelişim sürecinde çok geniş bir alana yayılmış, kendisine yapı olarak benzeyen veya benzemeyen çok sayıda dile karşı karşıya gelmiş, bunlardan bir kısmıyla yoğun etkileşimde bulunmuştur. İlişkide bulunduğu dillerden çok sayıda öğeyi rahatça aldığı gibi kendisi de başka dillere aynı yoğunlukta dil ögesi vermiştir.

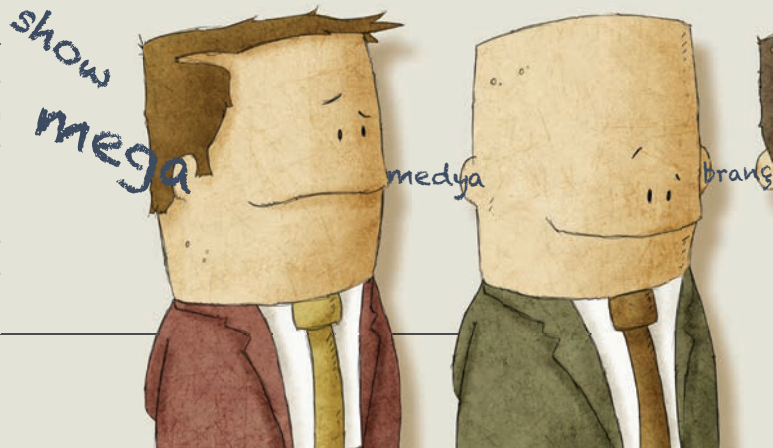
Aşağıdaki tabloda “ev” kavramı altında değerlendirebileceğimiz Farsça, Arapça, Fransızca ve İtalyancadan dilimi-

ze girmiş kelimeler verilmiştir.

Farsça	Arapça	Fransızca	İtalyanca
pencere	mutfak	balkon	banyo
panjur	sofa	gardırop	karyola
divan	sandalye	komodin	mobilya
duvar	tabak	konsol	vazo
bahçe	sûrahi	kalorifer	kırlent

Bu tablo bize, yabancı kökenli olsa da kabul görmüş, benimsenmiş, severek kullanılmış ve Türk dilinin benliğine, yapısına uydurulmuş kelimelerin dilimiz için bir zenginlik olarak kabul edilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu sözcükleri yabancı diye dilimizden attığımızı düşünelim. İşte o anda ifade gücümüz zayıflar; bazı şeyleri söyleyemez, anlatamaz duruma gelir, çaresizlikten şaşkına döneriz. İşte bu nedenden dolayı ki halkımızın çoğunluğunun kullandığı artık Türkçeleşmiş sözcükleri kullanmak ve bu tür kelimeleri zenginlik olarak kabul etmek gerekir. Dilimize Farsçadan giren “şehir” kelimesine baktığımızda; bunun Türkçede şehircilik, şehirli, şehirleşmek gibi türeterek şehir hatları, şehir rehberi, şehir turu, şehirlerarası gibi tamlamalar hâlinde kullanıldığını görebiliriz. Bu örnek de bize dilde kabul görmüş kelimelerin yeni unsurlarla birlikte kullanılarak dile zenginlik kattığını göstermektedir. Ancak kullanım sıklığı olmayan yabancı kelimeler için durum böyle değildir.

Diller arası alışverişte ve etkileşimde, dil dışı öğeler daha belirleyicidir. Yani dili daha eski, köklü ve güçlü olan değil; siyasi, askerî ve ekonomik bakımdan daha güçlü olan diller, etkili ve verici dil konumuna gelir. Toplumların, devletlerin dil dışı etkinlikleri ve ilişkileri, dillerin alıcı ya da verici dil olmasını sağlar. Verici diller genellikle yönetenlerin, üretenlerin; merkezi, şehri, üst kültürü temsil edenlerin dilidir. Bu diller, genellikle ekonomik, siyasi ve sosyo-psikolojik sebeplerle öne çıkar ve bir cazibe merkezi hâline gelir. Bilgi ve teknoloji gibi yeniliklerin ve yeni kavramların da kaynağı hep bu toplumlardır. Dolayısıyla bilimde, teknikte ve iktisadi hayatta olduğu gibi düşünce ve kavram dünyasında da bu

“Yabancı kökenli olsa da kabul görmüş, benimsenmiş, severek kullanılmış ve Türk dilinin benliğine, yapısına uydurulmuş kelimelerin dilimiz için bir zenginlik olarak kabul edilmesi gerekir.”

toplumlar ve onların dili kaynak hâline gelir. Düşüncelerimizi, kavram ve değerler dünyamızı bu dillerin belirlediği çerçevede algılar ve anlatırız (Buran, 2006).

Karmaşık kültürel münasebetlerin sonucu olarak dile yabancı kelimelerin girmesi kaçınılmazdır. Saf bir dil yoktur. Bir kültür başka kültürleri tanıyıp onlardan kimi unsurları alıp zenginleştikçe kendi diline bu unsurların isimleri de girer, dili de zenginleşmiş olur. Bu tür yabancı kelimelere “kültür alıntıları” denilmektedir. Ancak bir de “özenti alıntıları” vardır. Özenti alıntısı tabiri, dilde var olan kelime ve kavramların yerine başka bir dilden; genellikle kültürel, siyasi ve iktisadi olarak daha üstün olan bir milletin dilinden alınmış kelimeleri ifade eder. Dili yabancı kelimelerin istilasından korumanın tek yolu her alanda üretken olmak ve yerli düşündürmektir. Aksi takdirde özenti alıntılardan, dilin gereksiz yabancı unsurlarla kirletilmesinden kurtulamayız. Dış etkilenme sonucunda dil unsurlarının alınması ya kültür (bilgi) alıntıları yoluyla ya da özenti yoluyla olur.

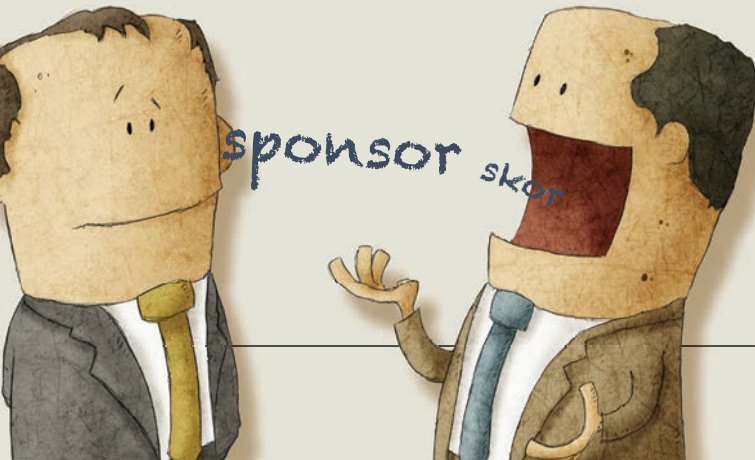
Kültür (Bilgi) Alıntıları: Temelinde öğrenmenin ve bilgilenenin yer aldığı alıntılardır. Nitekim her kişi ve topluluk, kendisinden farklı tarihî ve coğrafi ortamlarda yaşayan, farklı bilgilene yollarından geçmiş bir başka kişi ve topluluktan, akraba veya komşu kavimlerinden bir şeyler öğrenir ve dolayısıyla bu öğrendiklerinin adlarını kendi diline taşır, onların dillerinden alıntılar yapar (Karaağaç, 2002). Kültür tarihimize baktığımızda İslamiyet’in kabulünden sonra Arapça ve Farsçadan alınan dinî kavramlar (farz, sünnet, namaz, oruç vb.) dilimizdeki yabancı unsurların önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Osmanlı’nın son döneminde Fransızcadan dilimize giren kelimeler (arkeoloji, botanik, demokrasi, senfoni vb.) fazla iken günümüzde ise bu alıntı türü daha çok İngilizceden dilimize girmektedir. Bilgiyi ve teknolojiyi üretenlerin yaptığı adlandırmalar, diğer dillere olduğu gibi geçebilir. Bu tür kelimeler bazen alıcı dil tarafından kendine karşılık bulabilir. Türkçede bunun örnekleri çoktur: bilgisayar (computer), buzdolabı (refrigerator), yazıcı (printer) örnek olarak verilebilir.

Özenti Alıntıları: Bilgi alıntılarının yanında kişi ve toplulukların başka kişi ve topluluklardan bilgilene ve öğrenme olmaksızın siyasi ve iktisadi üstünlük, yönetici-yönetilen ilişkisi, özenti ve moda bahaneleriyle dil dışı konularda yaptığı alıntılar da vardır. Bunlara özenti alıntıları denir (Karaağaç, 2002). Özenti alıntılar, daha çok gençlerin arasında ya da entel, şık, gösterişli olmanın yabancı dille olacağını sanan kişilerin yaptığı aktarımlardır (Günay, 2007: 51). Yazılı ve görsel iletişim araçlarının özensiz tutumu, bugün Türkçede moda hâline gelen alıntı sözcüklerin yaygın olarak kullanılmasına neden olmuştur. Söz gelişi, adviser “danışman”, branç “kuşluk yemeği”, bye-bye “Allaha ısmarladık” agresif “saldırgan”, antipatik “sevimsiz”, bestseller “çok satan”, body-guard “koruma”, departman “bölüm”, financial “mali”, report “para durumu”, prodüksiyon “yapım”, prodüktör “yapımcı”, informatik “bilişim”, kampüs “yerleşke”, manşet “başlık”, medya “kitle iletişim araçları”, mega “büyük”, mikro “küçük”, out “dışarı”, provoke etmek “kışkırtmak”, show “gösteri”, showman “gösteri adamı”, skor “sonuç”, sponsor “parasal destekçi”, talk show “ayaküstü söyleşi”, zapping “geçgeç” gibi.

Dildeki değişim ve gelişmeleri etkileyen alıntı kelime ve şekiller belli bir oranı geçmediği sürece o dilin tabii seyri veya bünyesi bozulmuş sayılmaz. Ayrıca bu kelimelerin dilin ifade gücünü arttırmada önemli katkıları da olabilir. Ancak bugün Türkiye Türkçesi için bu durum düşündürücü ve kaygılandırıcı bir nitelik kazanmıştır. Dünyanın resmî değilse de büyük oranda geçerli dili olan İngilizceden alınan kelime ve şekillerle deyim, kalıplaşmış ifade ve cümlelerin konuşma ve yazı dilinde gittikçe artan bir sıklıkta görülmesi düşündürücü hâle gelirken bu etkilenmenin geniş bir kitlenin günlük yaşayışından düşünce dünyasına, zevklerinden hayata bakışına, duygularından bilincine kadar uzanması kaygı vericidir. ●

Kaynaklar

- Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- Buran, A. (2006). Dil İlişkileri ve Kavram Tercüme Üzerine Bir Değerlendirme, XII. Uluslararası KIBATEK Edebiyat Şöleni, (10-17 Mayıs 2006, Bakü/Azerbaycan).
- Demir, N. (2003). “Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz”, içinde: Popüler Dil Tartışmalarına Dil İlişkileri Açısından Bakış, Ankara Ticaret Odası-Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı, Ankara, 2003. ss.37-44.
- Develi, H. (2011). Dil Doktoru Dile ve Türkçeye Dair Yazılar, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Gülsevin, G. (2006). “Dil Kirliliği Sorunu” Türkçenin Çağdaş Sorunları, Edit. Gürer Gülsevin, Erdoğan Boz, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 135-164.
- Küçük, S. (2007). “Dil Kirliliğinin Türkçemize Yansımaları”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, sa. 669, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, s. 504-514
- Tosun, C. (2005). Dil Zenginliği, Yazışma ve Türkçe, Journal of Language and Linguistic Studies, Vol. 1, No.2.
- Zulfikar, H. (2004). “Detone, performans, Size (sana) tekrar döneceğim, Bana geri döner misin? insert, mood sözleri üzerine Doğru Yazalım Doğru Konuşalım” Türk Dili, sayı 626, Ankara.
- Zulfikar, H. (2004). “Projeksiyon, mesai saatleri, çalışma saatleri, Emirdağ, Emir Dağı, Elmadağ, Elma Dağı, C vitamini üzerine, Doğru Yazalım Doğru Konuşalım”, Türk Dili, Sayı 629, Ankara.

• Hacer YILDIZ

“Dost elinden gel olmazsa varılmaz
Rızasız bahçanın gülü derilmez
Kalpten kalbe bir yol vardır görülmez
Gönülden gönüle gider
Yol gizli gizli, yol gizli gizli.”

Bozkırın Tezemesi: NEŞET ERTAŞ

Türkülerinde sevgiyi, saygıyı, kardeşliği ve barışı anlatan Neşet Ertaş bizi bir arada tutan bu topraklardaki en büyük gönül harcıdır. Ayaklarının altındaki toprağın renginden, kokusundan haberdar olan, bastıkları yeri az çok tanıyan, yürekleri hep türkülerle birlikte atanlar için Neşet Ertaş, içinde yaşadığı toplumun acılarını, sevinçlerini, hasretlerini türkülerinde eritip sazında kalıba döken bir halk ozanıdır.

Bozkırın kucagında doğmuş, büyümüş, bu toprakların mayasında var olan kültür, sanat ve medeniyetin yoğurduğu büyük sanatçı Neşet Ertaş'ı, Yaşar Kemal, "Bozkırın Tezenesi" olarak adlandırmıştır. Sanatı, kişiliği, dili, şivesi, her şeyi ve her yönüyle tepeden tırnağa yerel olmasına rağmen kendine has üslubu, onu, önce ulusal sonra uluslararası bir şöhrete taşımıştır.

Neşet Ertaş, 1938 yılında Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesine bağlı Kırıllar köyünde dünyaya gelmiştir. Hem ustası hem de babası olan Muharrem Ertaş'tan aldığı eğitimi ve terbiyeyi özümseyerek doğuştan getirdiği yeteneği ile harmanlamıştır. Babasıyla birlikte yöre düğünlerinde saz çalıp türküler söylemiştir. Annesinin ölümünden sonra 15 yaşında gurbete çıkana kadar Kırşehir, Keskin ve Yozgat'ın köylerinde yaşamıştır.

İlk plağını 1950'li yılların sonunda İstanbul'a giderek babası Muharrem Ertaş'a ait bir türkü olan "Neden Garip Garip Ötersin Bülbül" adıyla çıkarmıştır. Çok beğenilen bu plağı, kaset ve halk konserleri takip etmiştir. Daha sonra Ankara'ya yerleşen Neşet Ertaş, burada yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle kardeşinin daveti üzerine Almanya'ya gitmiştir. Çocuklarının eğitimi ve sanatsal çalışmalarından dolayı uzun bir süre Almanya'da kalan Ertaş, hem saza hem de sese olan hâkimiyeti sayesinde kısa zamanda tanınarak haklı bir ünü yakalamıştır. 2000 yılında İstanbul'da verdiği konserle sahne hayatına geri dönmüştür.

Neşet Ertaş, babası Muharrem Ertaş'ın da mirasçısı olduğu Türkmen-Abdal geleneğinin bir parçasıdır. Ertaş'ın bir okulu olmamıştır ama kendisi bir ekol olmuştur: "Ben teknik bilmem, nota bilmem, içimden ne geliyorsa parmağım öyle basıyor. Çünkü parmağım yüreğime bağlı, içimden ne geliyorsa onu çalıyorum." diyerek müziğini tarif eder. "Garip" mahlasıyla okuduğu türküler, bozklaklar, aslında Neşet Ertaş'ın hayatı ve müziği hakkında bilgi verir.

Neşet Ertaş'ın türkülerini, geçmişini bugüne getiren ve bugünden geçmişe gidilen bir kapıdır.

Üstün yeteneği, geleneğe hâkimiyeti, gelenekten kopmadan yeniyeye bağlılığı, yeni zamanların modern zevk ve eğilimlerini takip ve öğrenme isteği ile Neşet Ertaş, hep gündemde kalan bir sanatçı olmuştur. İsmi bağlama ile özdeşleşmiş ve âdeta bu dünyaya türküyü söylemek için gelmiş gerçek bir türkü ustasıdır.

Neşet Ertaş bestelerinde insanlara belli mesajlar verir: Allah aşkı, insan sevgisi, ana ve babaya duyulan özlem, ilim ve cehalet, memleket hasreti ve ölüm gibi. Sanatçı bunun nedenini şöyle açıklıyor: "Aşık Veysel' in de dediği gibi benim sadık yârim gara topraktır. Gözünen görülen, elinen tutulan, yediğimiz içtiğimiz, canımız topraktır. Bu toprağın en güzeli insandır, insanların en güzeli de anamız ve yârimizdir. İnsanı seven insan; hakkı sever, biz de o hakkın aşığıyız. Şüphesiz ki ölmez, yitmez, yemez, içmez, solmaz bir tek Allah' tır. Allah hepimizi eşit yaratmış. Haksızlık, cana gıyma, düşük görme olmasın. Allah'tan geldik Allah'a gideceğiz. Cehalete hatırlatabil-

dimse mutluyum."

Neşet Ertaş, mayasında insana büyük bir sevgi ve saygı olan gönül adamıdır.

Bozkırın Tezenesi, topraklarımızın ulu ozanlarının hoşgörüyeye yönelik evrensel mesajlarını kendi sadeliği ve mütevazılığı ile "türkü sanatı" içinde yorumlamış, özdeşleştirmiş ve gelecek kuşaklara aktarmıştır. Anadolu'nun mayası olan 'gönül' kavramı, Ertaş'ın türkülerinde hem tele hem de dile gelir ve ölümsüz namelerle gönüllere nakşolur.

Neşet Ertaş, yokluklarla ve gurbette geçen acı yıllarına rağmen, dinleyicilerine "ayağımızın turabı olayım." diyecek kadar mütevazıdır. Kalabalıklardan ve medyadan âdeta kaçan içe kapanıklığı ile yüreğindeki acıları ve yaşadığı yoksullukları, söylediği türkülerde ifade ederken hiçbir grubun, etnik kimliğin ya da mezhebin sözcüsü olmamıştır: "O dönem Süleyman Demirel Cumhurbaşkanıydı. Devlet sanatçılığı bana teklif edildi. Ben, 'hepimiz bu devletin sanatçısıyız, ayrıca bir devlet sanatçısı sıfatı bana ayrımcılık geliyor.' diyerek teklifi kabul etmedim. Ben halkın sanatçısı olarak kalırsam benim için en büyük mutluluk bu. Şimdiye kadar devletten bir kuruş almadım, bir tek TBMM tarafından üstün hizmet ödülünü kabul ettim. Onu da bu kültüre hizmet eden ecdadımız adına aldım." Bu açıklaması onun halk arasında efsaneleşmesinin özetidir.

2010 yılında Unesco tarafından "yaşayan insan hazinesi" ilan edilen Ertaş, 25 Nisan 2011 tarihinde İTÜ Devlet Konservatuarı tarafından fahri doktora ödülü ile onurlandırılmıştır.

25 Eylül 2012 sabahı Kırşehir'in Abdal mahallesinde sessiz göz yaşları ile söylenen bozklaklar "Bozkırın Tezenesi", "Son Abdal" Neşet Ertaş'ın bu dünyadan göçünü duyurmuştur. Bir bilge gezgin olarak geçmişten getirdiklerini bize aktarmış ve göçüp gitmiştir. Mezarı babası Muharrem Ertaş'ın yanındadır, mezar taşında ise şu dörtlük yazılıdır:

*"Sakın ol ha, insanoğlu
İncitme canı incitme,
Her can bir kalp, hakkâ bağlı.
İncitme canı, incitme."•*

Bosna Hersek Sivil İşler Bakanından, YEĞİTEK'e ziyaret

Bosna Hersek Sivil İşler Bakanı Adil OSMANOVIÇ ve beraberindeki heyet, 2 Şubat 2017 tarihinde YEĞİTEK Genel Müdürlüğünü ziyaret etti.

Heyetle yapılan toplantıya Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre BİLGİLİ, YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, Eğitim Teknolojileri ve Teknik Destek Hizmetleri Daire Başkanı Gürhan ÇİÇEK, Sistem Yönetimi Daire Başkanı Gültekin KEKEÇOĞLU, Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanı Mehmet RÜŞEN, İletişim Daire Başkanı Muhammed Sadık ARSLAN ile İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Eyyup TANYILDIZ katıldı.

Toplantıda bir sunum gerçekleştirildi. Bu sunumda Eğitimde FATİH Projesi, EBA, e-Okul ve MEBBİS uygulamaları ayrıntılı olarak tanıtıldı. "Türkiye eğitimde teknolojiyi kullanarak dünyaya örnek olmuştur"

Yapılan sunumun ardından bir değerlendirmede bulunan Bosna Hersek Sivil İşler Bakanı Adil OSMANOVIÇ, Eğitimde FATİH Projesi ve EBA gibi uygulamalarla Türkiye'nin eğitimde teknolojiyi kullanarak geldiği noktayı çok sevindirici bulduğunu söyledi. FATİH Projesi ve EBA karşısında büyük hayranlık duyduğunu ifade eden OSMANOVIÇ, bu sistemi Bosna Hersek'te uygulamaya koymayı arzu ettiklerini belirtti.

Türkiye'nin eğitimde teknolojiyi kullanarak dünyaya örnek olduğunu vurgulayan OSMANOVIÇ, bu nedenle Türkiye ile Bosna Hersek arasında eğitim alanında iş birliğini çok önemsediklerini dile getirdi. Ziyaretlerinin son derece verimli geçtiğini belirten Bakan, memnuniyetlerini ifade etti.

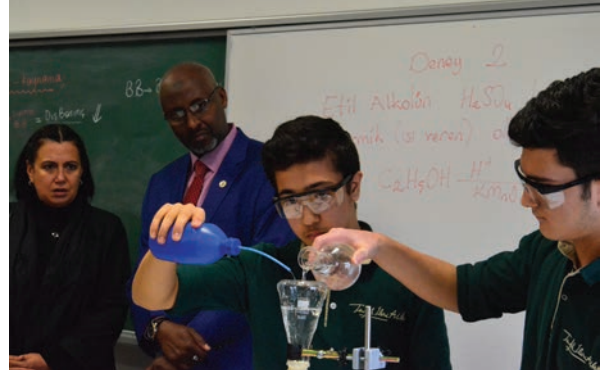
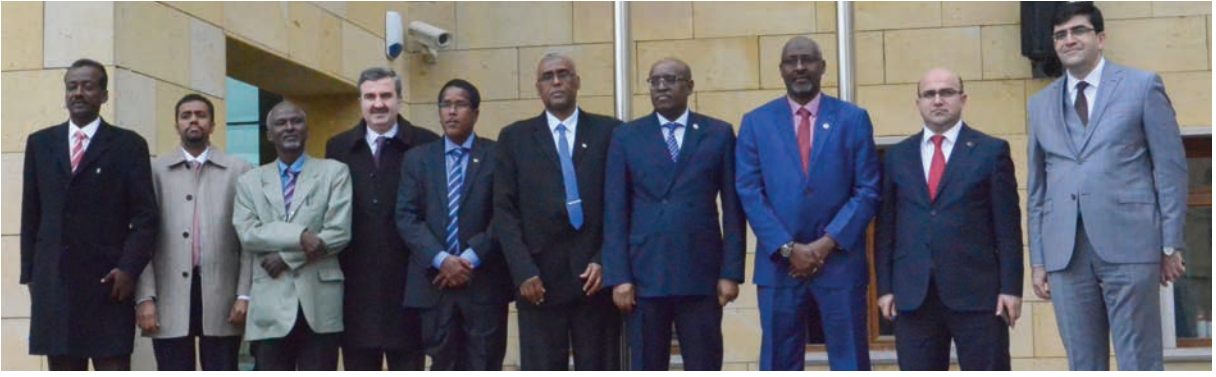
Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre BİLGİLİ ve YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI da OSMANOVIÇ ve beraberindeki heyete gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür etti.

MEB'den Brüksel'deki Geleceğin Sınıfı Laboratuvarına ziyaret

Millî Eğitim Bakanlığı Bakan Danışmanları İsmail GÜLER ve İbrahim YASAK ile Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, 2012 yılında Avrupa Okul Ağı, Avrupa çapındaki 30 Eğitim Bakanlığı ve birçok Bilişim Teknolojisi (BT) sağlayıcısı tarafından Belçika'nın Brüksel şehrinde kurulan Geleceğin Sınıfı Laboratuvarını 16 Şubat 2017 tarihinde ziyaret etti. Geleceğin eğitim ortamlarının tartışıldığı ve gözlemlendiği ziyarete YEĞİTEK İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Eyyup TANYILDIZ ile Eğitim Teknolojileri Geliştirme ve Projeler Daire Başkanı M. Hakan BÜCÜK de katıldı.

Geleneksel dersliklerin ve diğer öğrenme alanlarının yeniden düzenlenmesini somutlaştırmak ve araştırmak için oluşturulan Geleceğin Sınıfı Laboratuvarında (FCL) eğitim bakanlıkları, öğretmenler ve BT sağlayıcıları bir araya geliyor. Katılımcılar tarafından gelişen teknolojilerle ihtiyaçlar doğrultusunda gelecekte eğitim ortamlarının nasıl olması gerektiğinin tartışmaya açıldığı laboratuvarında öğrenme ve öğretmede değişen sınıfları desteklemek için çeşitli araştırma, geliştirme, test ve pilotlama çalışmaları yapılıyor.

MEB heyeti; ziyarette yaptığı incelemelerde Geleceğin Sınıfı Laboratuvarının, hızla değişen teknolojilerin eğitim sistemlerine entegre edilebilmesi için gereken fizibilite çalışmalarına imkân sağladığını tespit etti. Ayrıca, incelenen laboratuvarın ülkemizin gelecekteki eğitim ortamlarını ve teknoloji seçimini şekillendirmede alınacak kararlar ve Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulması planlanan "Eğitim Teknolojileri Laboratuvarı" için katkı sağladığı sonucuna varıldı.

Cibuti Eğitim Bakanı MAHAMOUD, FATİH Projesi'ne hayran kaldı

Cibuti Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanı Moustapha Mohamed MAHAMOUD ve beraberindeki 4 kişilik heyet 22 Şubat 2017 tarihinde YEĞİTEK Genel Müdürlüğü tarafından ağırlandı. Konuk Bakan ve heyeti, Türkiye'nin eğitimde teknoloji kullanımı ile geldiği son noktanın, uygulanan projelerin ve YEĞİTEK Genel Müdürlüğü'nün çalışmalarının uygulamalı olarak tanıtılabilmesi amacıyla Ankara Tefvik İleri Anadolu İmam- Hatip Lisesinde kabul edildi.

YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, Konuk Bakan MAHAMOUD, İletişim Danışmanı Mohamed Barkad SİRADJ, Bakanın Danışmanı ve TİKA'dan sorumlu Koordinatör Osman Abdillahi OMAR, Eğitim Baş Müfettişi Mahdi Omar Farah, Teknik ve Mesleki Eğitim Genel Müdürü Abdoukader HOUMED; YEĞİTEK İletişim Daire Başkanı M. Sadık ARSLAN ile Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanı Mehmet RÜŞEN; Tefvik İleri Anadolu İmam- Hatip Lisesi Okul Müdürü M. Fatih ZENGİN tarafından okul hakkında bilgilendirildi. Okulun 9. sınıflarında İngilizce, Arapça ve Coğrafya derslerinin branş öğretmenleri tarafından etkileşimli tahta üzerinde işlenişi izlendi. MAHAMOUD, daha sonra öğrencilere seslenerek kendilerine sunulan bu imkânları iyi kullanarak daha ileriye götürmelerini, Türkiye'nin eğitimde geldiği noktanın dikkat çekici olduğunu ve Türkiye'nin İslam dünyasının onur kaynağı olduğunu söyledi. Heyet daha sonra; okul kütüphanesi, spor ve fitness salonu, kimya laboratuvarı, konferans salonu gibi okulların birimlerini etkin bir hâlde iken gezdi.

"Teknolojiyi tüketen değil üreten nesiller yetiştirmeyi hedefliyoruz"

İki heyet tarafından gerçekleştirilen toplantıda konuşan YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, gelecekte gerçekleştirilecek muhtemel yenilikler doğrultusunda öğrencilere ve öğretmenlere teknolojiyi nasıl kullanacaklarını öğretmek teknolojiyi tüketen değil üreten nesiller yetiştirmeyi hedeflediklerini ifade etti. FATİH Projesi'nin ülkenin farklı bölgelerinde farklı koşullarda yaşayan öğrencilerin aynı eğitim imkânlarından faydalanmalarını sağladığına değinen TIRNAKÇI, tabletler ve EBA aracılığı ile öğrencilerin derste ve ders dışında eğitim ve öğretimlerini sürdürebilmelerinin sağlandığını, bunun öğrencilere eğitimleriyle ilgili sınırsız bir özgürlük verdiğini belirtti.

"Burada düşündüklerimden çok daha ötesini gördüm"

Daha sonra YEĞİTEK Genel Müdürlüğü'nün ve Türk eğitim tarihinin gelişimi, FATİH Projesi'nin, EBA ve modüllerinin ayrıntılı tanıtımını içeren bir sunum yapıldı. Sunumun ardından izlenimlerinin sorulması üzerine Bakan MAHAMOUD, şunları söyledi: "Burada bir gelişim görmeyi umut ediyordum ama düşündüklerimin çok daha ötesini gördüm. Aslında sunumu izlerken şu an gördüklerimin gelecekte yapmak istediklerimiz olduğunu düşündüm. Cibuti, eğitimde dijitaliği daha yeni kullanmaya başladı. Biz aslında ilkököl 1 ve 2. sınıflarda tablet kullanıyoruz. Tablette çocuklara eğitici oyunlar oynatıyoruz. Amacımız sizin yetkinliğinize sahip olabilmek ve sizin deneyimlerinizden faydalanmak. Buraya gelirken Türkiye Cumhuriyeti ile Cibuti arasında eğitimde işbirliği yapabileceğimizi düşünüyordum şu anda ise bu işbirliği çerçevesinde Türkiye'ye uzman göndererek paylaşımlarda bulunabileceğimizi gördüm. İsteğim projenizin Cibuti'de somutlaştığını görebilmek. Özellikle dijital ve imam-hatip okulları alanında."

FATİH Projesi, Mobile World Congress Barcelona Fuarı'nda tanıtıldı

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığını temsilen dünyadaki mobil endüstriyi bir araya getiren en önemli etkinliklerden Mobile World Congress Barcelona'ya katıldı.

27 Şubat-2 Mart tarihlerinde Barcelona'daki Fira Gran Via ve Fira Montjuic alanlarında gerçekleşen etkinlikte Millî Eğitim Bakanlığı, Nexttech (Yeni Teknolojiler) adlı 8. Hol'de yer aldı. Fuara yaklaşık 200 ülkeden 100.000 ziyaretçi katıldı. 2200 stant ve 900 konuşmacı vasıtasıyla ziyaretçiler mobil dünyaya dair tüm gelişmeler hakkında bilgi edindi.

Mobile World Congress Barcelona (MWC Barcelona) etkinliğinin ana temaları şu şekildeydi: İçerik ve Medya, Tüketici Tercihleri, 4. Sana-yi Devrimi, Hükümet ve Kamu Politikaları, İletişim/Bilgisayar Ağları, Platformlar (Yapay Zekâ, Robotik, Güvenlik vb.) ve Sürdürülebilir Kalkınma. Mobil endüstrinin gelişiminden geleceğine kadar her konunun kapsamlı bir şekilde ele alındığı konferans bölümü ise etkinliğin dikkat çeken yönlerinden biriydi. Organizasyonun çağrılı konuşmacıları arasında Huawei CEO'su Eric Xu, Netflix Kurucusu Reed Hastings, Kaspersky Lab CEO'su Eugene Kaspersky, Line Kurucusu Takeshi Idezawa gibi mobil dünyanın önemli isimleri yer aldı.

Fuara MEB Bakan Danışmanları İbrahim YASAK ve Mehmet AKTAŞ YÜKSEL, TTK Üyesi Gürhan ÖZDEĞER, YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, YEĞİTEK İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Eyyup TANYILDIZ, MEB Bilgi İşlem Daire Başkanı Davut YILDIRIM ve uzman öğretmenler katıldı.

MEB Standında Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA), e-Okul, Mebbis ve DYS uygulamaları tanıtıldı. Bu tanıtımlarda MEB Standı, fuarın ilgi odaklarından biri hâline geldi. Dünyanın çeşitli bölgelerinden gelen çok sayıda ziyaretçi Türkiye'nin FATİH Projesi'yle eğitim teknolojileri alanına öncülük eden projelerden birine sahip olduğunu ve bu yönüyle Türkiye'yi takdir ettiklerini dile getirdi. Yazılım ve içerik firmalarından FATİH Projesi'ne katkı sağlamak için birçok iş birliği teklifi geldi. Standın ziyaretçilerinden biri de İspanya Eğitim, Kültür ve Spor Bakanlığından Ulusal Eğitim Teknolojileri Enstitüsü ve Öğretmen Eğitimi Müdürü Felix Serrano DELGADO'ydü.

FATİH Projesi ve EBA 15. Bursa Kitap Fuarı'nda tanıtıldı

15. Bursa Kitap Fuarı, 18-26 Mart 2017 tarihlerinde TÜYAP Bursa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapıldı. MEB YEĞİTEK Genel Müdürlüğü tarafından kurulan stantta öğrenci, öğretmen ve velilere Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) tanıtıldı. MEB standına öğrenci, öğretmen ve velilerden büyük bir ilgi oldu.

Bu yıl 300 yayınevi ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla düzenlenen Bursa Kitap Fuarı'nda söyleşi, şiir dinletileri, panel ve çocuk etkinlikleriyle birlikte 80 kültür etkinliği düzenlendi. Ayrıca pek çok değerli yazar, şair ve bilim insanı dokuz gün boyunca okurlarıyla bir araya geldi.

15. Bursa Kitap Fuarı'nda YEĞİTEK daha etkili biçimde tanıtım yapma fırsatı buldu

Millî Eğitim Bakanlığını, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün temsil ettiği fuarda öğrenciler, öğretmenler ve diğer ziyaretçiler Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı'ndaki son gelişmeleri yakından inceleme fırsatı buldu. Etkileşimli tahta ve tabletlerin sınıf içerisinde nasıl kullanıldığı örnek ders anlatımıyla katılımcılara gösterildi. Stantta projelerle ilgili tablet, etkileşimli tahta gibi tanıtım materyallerini sergilemenin yanı sıra Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı'nı tanıtan broşür ve promosyon ürünlerinin de dağıtıldı.

MEB Kültür Yayınları YEĞİTEK standında

Stantta bu yıl Eğitim Araçları ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı tarafından "2023 Yayın Projesi" kapsamında yürütülen MEB Kültür Yayınları'ndan çıkan 18 kitabın tanıtım ve satışı da yapıldı. Yayınlar arasında uzun süredir baskısı bulunmayan Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş, Seçme Masallar, Nizami'nin Leyla ile Mecnun, Millî Eğitim Bakanlığının geçmişten günümüze yayımladığı eserlerin üç ciltlik bibliyografyası da yer aldı.

FATİH Projesi ve EBA, HANNOVER CeBIT Fuarı'nda tanıtıldı

Millî Eğitim Bakanlığı, CeBIT Hannover Uluslararası Bilişim Fuarı'na "Eğitimde FATİH Projesi" standı ile katıldı.

Her yıl merakla beklenen bilişim sektöründe dünyanın en büyüğü olan uluslararası CeBIT Bilişim Fuarı, 70 ülke ve 200 bin profesyonel ziyaretçi katılımı ile 20-24 Mart 2017 tarihleri arasında Almanya'nın Hannover kentinde gerçekleştirildi. 450 bin metrekarelik Hannover Fuar alanında gerçekleşen etkinlikte yaklaşık 3000 firma yer aldı. Bu yıl CeBIT Hannover Uluslararası Bilişim Fuarı'nın partner ülkesi Japonya olurken teması "güvenlik" olarak belirlendi.

Ülkemiz bu fuara MEB Eğitimde FATİH Projesi standı ile katıldı. Ayrıca 35 Türk firması kendi standları ile fuarda yer aldı. Fuarın en önemli teknoloji alanları: bilişim, bilgi işlem, bilgi teknolojileri, telekomünikasyon, ofis araç gereçleri, görsel teknolojiler, bankacılık ürünleri, elektronik araç ve iç dizayn ile yeniliklerin sunulduğu araştırma ve geliştirme standlarından oluştu.

MEB Eğitimde FATİH Projesi standı yoğun ilgi gördü

Fuarda Millî Eğitim Bakanlığı adına Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü İletişim Daire Başkanlığı tarafından başarıyla dünya ile paylaşılmak istenen Eğitimde FATİH Projesi ve projenin temel bileşenlerinden biri olan EBA'nın tanıtımı yapıldı. Çeşitli konularda iş birliği yapmak isteyen firmaların ve eğitim kuruluşlarının proje ile ilgili bilgiler aldığı standımıza oldukça yoğun bir ilgi oldu. Bu fuarda eğitimde yeni yaklaşımlar içinde teknoloji alanında atak yapmak isteyen ülkelerin, eğitim teknolojilerini en iyi şekilde eğitime entegre edebilmiş olan Türkiye standına özellikle geldikleri gözlemlendi. Bu ülke temsilcileri, FATİH Projesi tanıtımını dikkat ve ilgiyle dinleyip, Bakanlığımızla iş birliği yapmak için talepte bulundular. Özellikle bu fuarda birçok ülkenin eğitim bakanlıklarından ve telekomünikasyon kurumlarından katılan personeller dikkat çekti.

Hannover Eğitim Ataşesi Vekili Yrd. Doç. Dr. İsmail DEMİRBAĞ ve Hannover Eğitim Ataşeliği Sekreteri Asuman GENÇ, MEB standını ziyaret ederek MEB'in bu fuara katılımından duydukları memnuniyeti ifade ettiler. Ayrıca Almanya'da yaşayan bütün Türk vatandaşları gibi fuarda standımızı görmenin mutluluğu içerisinde olduklarını belirttiler.

"Hedefimiz, çocuklarımızı geleceğin dünyasına hazırlamak"

Türkiye'nin en büyük eğitim teknolojileri buluşması olan Educashow, 30 Mart-2 Nisan 2017 tarihlerinde İstanbul Kongre Merkezi'nde gerçekleşti. Türk eğitim sistemini yeni modeller ve teknolojiler doğrultusunda modernize etme, öğretmenlerin becerilerini çağın ihtiyaçlarına göre geliştirme hedef ve vizyonuyla yola çıkan Educashow, "Eğitime Gelecek Ol" sloganıyla düzenlendi.

Educashow 2017'nin açılışında konuşan YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, Millî Eğitim Bakanlığının projelerinden bahsettikten sonra hedeflerini açıkladı. TIRNAKÇI, "Hedefimiz, çocuklarımızı geleceğin dünyasına hazırlamak. Teknolojiyi bilgili ve bilinçli kullanmalarını sağlamak. Geleceğin Türkiye'sini inşa ve imar ederken onları; bilinçli, bilgili, hedefleri belli, insanlığa saygılı, toplumu önceleyen fertler olarak yetiştirmek. Teknolojiyi onlara sunuyoruz ve nasıl kullanacaklarını öğretiyoruz." ifadelerini kullandı.

Eğitimin, belli mekân ve zaman sınırlamalarına sığdırılmayacak kadar kapsamlı bir iş olduğunu belirten TIRNAKÇI, "Eğitimde FATİH Projesi ile öğrenci, bulunduğu ortamdaki bağımsız olarak ders notlarına, ders içi projelere ve öğretmen tarafından verilen ödevlere ulaşabilmekte, ürettiği bilgileri öğretmeni ve diğer arkadaşları ile paylaşabilmekte ve ayrıca Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile yardımcı dokümanlarla öğrendiği konuları pekiştirebilmektedir." diye konuştu. TIRNAKÇI, FATİH Projesi'nin yurtdışında düzenlenen dünyanın en önemli altı eğitim teknolojileri fuarında tanıtıldığını söyledi. Bu platformlarda projenin eğitim teknolojileri alanında dünyanın en kapsamlı projesi olduğunun görülmesine dikkat çekti.

Educashow'un bu yılki konukları "robotlar" oldu

Educashow'un bu yılki konukları robotlar oldu. Yeni robot modelleri ile robotik teknolojisinin eğitimde kullanış biçimlerinin görücüye çıktığı Educashow'da ayrıca, dikkat çekici 3D sınıf uygulamaları ve özel tasarımı gözlüklerin öğrenmeye yaptığı katkılar, örnek uygulamalarla sergilendi.

“Bilgi güvenliği her aşamada önem taşımaktadır”

Kamu Bilişimcileri Derneği tarafından 6-7 Nisan 2017 tarihleri arasında Bilkent Otel ve Konferans Merkezinde “Kamu Siber Güvenlik Zirvesi (KSGZ)” etkinliği gerçekleştirildi. Kamu Bilişim yöneticileri, uzmanları ve sektör temsilcilerinin katılımı ile gerçekleşen zirvenin 2. gününde “Kamu Yönetiminde Bilişimin Önemi” başlıklı bir panel düzenlendi. Dr. Şuayip BİRİNCİ moderatörlüğünde gerçekleşen panelde Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Lütfi AYDIN, MEB YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, TÜBİTAK BİLGEM Yazılım Teknolojileri Araştırma Enstitüsü Müdürü Cemil SAĞIROĞLU konuşmacı olarak yer aldı.

Yaklaşık 800 kişinin katılımıyla gerçekleşen zirvede panelist olarak söz alan Bilal TIRNAKÇI, konuşmasında “Bu ülkede hayal edenler, tasarlayanlar, gerçekleştirenler, anlamlı sonuçlar üretenler ve denetleyenler bir bütünün parçasıdır. Bu bütünün içinde, her aşamada bilgi güvenliği önem taşımaktadır.” dedi. TIRNAKÇI ayrıca bu millete faydalı bir iş ortaya çıkarmak gayesiyle yola çıktıklarının ve bunun için atılan her adımın sağlam olmasında güvenliğinin de rolü olduğunu altını çizdi.

Bu panel, genel olarak kamu üst düzey yöneticilerinin görüşüyle kamunun işleyişinde bilişimin dönüştürücü etkisi, sağladığı imkânlar, olası riskler ve tehditlerin yönetimi üzerine gerçekleşti.

“Kamu Siber Güvenlik Zirvesi (KSGZ)”, kamu bilişim çalışanlarının bilgi ve tecrübe paylaşımını sağlamak, kamuda bilişim teknolojilerinin kullanımını artırarak kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak, ulusal ve uluslararası alanda yeni teknolojiler ve uygulamalar hakkında ortak akıl oluşturularak proaktif davranışlar geliştirmek amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşu olan Kamu Bilişimcileri Derneği tarafından düzenlendi. Bu zirvede kamu bilişimcilerinin siber güvenlik ile ilgili yaşadıkları sorunlar, kamuda kişisel verilerin korunmasına yönelik farkındalığı artırmak hedeflendi.

“STEM’le yetişen çocuklar bugünkü imkânları daha ileriye götürecek ufka sahip olacaklar”

YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, Bahçeşehir Okulları tarafından 8 Nisan 2017’de Bahçeşehir Üniversitesi Beşiktaş Yerleşkesinde düzenlenen STEM DAY etkinliğinde Millî Eğitim Bakanlığının STEM ve kodlama eğitimi ile ilgili faaliyetlerini anlattı.

Dünyanın yeni eğitim dilini anlamak ve hayallerini üretebilen bir neslin eğitim modeli STEM’i anlatmak için düzenlenen etkinliğin açılış konuşmasını BAUEK Başkanı Enver YÜCEL yaptı. Etkinliğe YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, YEĞİTEK Scientix Temsilcisi Dr. Hülya BAL, European Schoolnet (Scientix) Proje Müdürü Maite DEBRY, BAU Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Şirin KARADENİZ, BAUSTEM Direktörü Doç. Dr. Sencer ÇORLU, STEM Lider Öğretmeni Müge GÜNEŞER katıldı.

YEĞİTEK Genel Müdürlüğü olarak Ekim 2016’da STEM raporunu yayımladıklarını söyleyen TIRNAKÇI, konuşmasında şunları kaydetti: “STEM’le ilgili yapılan çalışmaları takip ediyor ve destekliyoruz. Biliyorsunuz müfredatımız değişiyor. Sayın Bakanımız İsmet YILMAZ ve Talim Terbiye Kurulunun talimatlarıyla bu değişimi halka açtık. 270 binin üzerinde görüş aldık. Bu, vatandaşımızın yönetime katılmış olması ve eğitime gösterdiği duyarlılığın bir göstergesi olması bakımından bizim için son derece anlamlıydı. Sonuçta doğruyu güzeli hep birlikte bulacağız. Bizim buradaki rolümüz kodlamayı müfredata eklemek oldu. Bu yıl vereceğimiz tabletler, müfredattaki bu değişikliğe uygun olarak kodlama eğitimine göre dizayn edilmiş olacak. Teoriyi pratikle buluşturarak öğrencilerimizin daha iyi öğrenmelerini sağlamayı amaçlıyoruz. Çocukluğumuzda kendi emeğimizle doğal materyallerle yaptığımız oyuncaklar vardı. Bu oyuncakları tasarlarken içinde ilk önce hayallerimiz daha sonra matematik ve mühendislik yer alıyordu. Kısaca STEM içinde anlattığımız birçok şey bizim bir imkânsızlığı aşip oyuncaklarımızı tasarlarken ve üretirken verdiğimiz uğraşın içinde vardı. Bugün bu tecrübeleri çocuklarımıza teknolojinin imkânları ile sağlamak zorundayız.”

“STEM’le, çocukların gelecek kurgusunu doğru yapmasını istiyoruz”

Ayrıca STEM’le, çocuğun hayatı doğru algılamasını ve gelecek kurgusunu doğru yapmasını istediklerini belirten TIRNAKÇI, bu perspektifte yetişen çocukların geleceği tasarlayacak, bugünkü imkânları daha ileriye götürecek ufka sahip olabileceklerine inandığını, hedeflerinin bu olduğunu ve bunun için çalıştıklarını söyledi. Ayrıca okuduğu şiirlerle, sanatla STEM arasındaki ilgiyi işaret ederek vermek istediklerinin insan olmak ve insan kalabilmek olduğunu ifade etti.

“EBA Kamp” LYS’ye hazırlanan öğrenciler için yayında

Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen Eğitimde FATİH Projesi'nin en önemli bileşenlerinden biri olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA), “EBA Kamp” adlı video materyali ile öğrencilere içerik sağlamaya devam ediyor. 12 Nisan 2017 tarihinde yayına giren EBA Kamp LYS'ye hazırlanan öğrenciler için soru çözümleri içeriyor.

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, öğretmen ve öğrenciler arasında bilgi paylaşımını gerçekleştirmek, tüm eğitim içeriklerini tek çatı altında toplamak gibi amaçlarla kurulan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) yüzbinlerce e-içeriğiyle ve bünyesindeki “öğrenim yönetim sistemi”yle öğretmen ile öğrenciler arasında bir köprü oluşturuyor. Zamandan, mekândan, araçtan bağımsız; günün her anı, her yerden öğrenme, paylaşma, etkileşimde bulunma, ödev gönderme-alma imkânı sağlayan EBA, tüm hedef kitle için fırsat eşitliği sağlıyor.

EBA'nın üstlendiği bu misyon doğrultusunda hazırlanan EBA Kamp'ta, tepe kamera teknolojisi kullanılarak hazırlanan videolar da örnek sorular üzerinden konu anlatımları gerçekleştiriliyor. Böylece öğrencilerin kavram yanlışlıkları, genel hata unsurları vurgulanarak konuların tam öğrenilmesi hedefleniyor. EBA'da görev yapan uzman öğretmenler tarafından EBA TV Stüdyosu'nda hazırlanan projede Matematik dersi için toplam 70 civarında video üretilecek. Ardından diğer dersler için üretilen EBA Kamp videolarının planlamaları yapılmış olup bu videolar en kısa sürede EBA'da yer alacak.

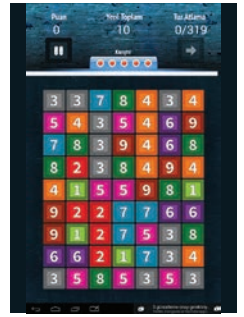

EBA Mobil Uygulaması artık iOS'ta

Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nın içindeki birbirinden zengin içeriklere artık yalnızca Android tabanlı cihazlar üzerinden değil, IOS işletim sistemleri taşınabilir cihazlardan da erişilebilecek. Bunun için Apple Store üzerinden EBA Mobil uygulamasını indirmek yeterli olacak.

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) www.eba.gov.tr adresinde sunulan, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemelerden geçmiş doğru e-içerikleri bulabileceğiniz sosyal bir platformdur. Android işletim sisteminden sonra, IOS işletim sistemine sahip akıllı telefonlara EBA uygulaması yüklenerek platformdaki haber, video, ses, görsel, doküman, kitap ve dergi içeriklerine ulaşılacaktır. Kullanıcılar istedikleri içerikleri akıllı telefonlarına indirerek diledikleri zaman bunlardan faydalanabilecekler. Ayrıca kişiler EBA hesaplarına giriş yaparak EBA Ders portalinden de yararlanabilecekler.

IOS uygulaması AppStore sayfasında yayınlanışının 4. gününde 16.527 kişi tarafından ziyaret edildi ve uygulama 2.500 Apple kullanıcı tarafından cihazlarına indirildi.

EBA Dükân'daki oyunlar Google Play Store'da

MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) içindeki birbirinden farklı uygulamalarla öğrenciler için öğrenmek daha eğlenceli ve kolay hâle geliyor. Bunlardan EBA Dükân içindeki zekâ oyunları ve EBA Ses dikkat çeken ve ilgiyle karşılanan uygulamalar arasında yer alıyor.

EBA Dükân uygulamasında bulunan oyunlar; “Renk Bağı, Bonibo, Topla Gel ve EBA Yap-Boz.” Ayrıca Afyon İl Millî Eğitim Müdürlüğü ile Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün ortak çalışması olan “Siber Güvenlik”te EBA Dükân uygulaması ile birlikte Google Play Store'da yayında.

Renk Bağı, Bonibo, Topla Gel ve EBA Yap-Boz

Renk Bağı oyunu, renk çiftlerini birbirine belli bir kurala göre eşleştirme üzerine kurgulanmış zekâ oyunudur. Bonibo ise bir dört işlem oyunudur. Tek başına oynanabildiği gibi 2, 3 veya 4 kişilik gruplarla da oynanabilen ve kişilerin dört işlem yapabilme becerisini geliştirmeyi amaçlayan bir oyundur. Yine bir zekâ oyunu olan Topla Gel'de toplama işlemi kullanılarak sonuca ulaşılmaya çalışılır. Oyun içinde ulaşılmak istenilen sayıya, yan yana bulunan parçalar patlatarak ulaşılır. EBA Yap-Boz ise özgün tasarımı ile 16 farklı fotoğraf ve 8 ayrı kategoriyle oluşturulmuş parçaların doğru birleştirilmesine dayanan eğlenceli bir oyundur.

EBA Boyama, Müzik Kutusu ve Müzik Defteri isimli uygulamalar ise hazırlıkları tamamlanmış ve yayına girmek üzere olan oyunlardan bazıları.

Sadece Millî Eğitim Bakanlığının dağıttığı tabletlerde yer alan EBA Albüm uygulamasına da Play Store'dan ulaşılabilir.

Ayrıca eba.gov.tr üzerinden sunulan ses dosyalarına kategorilerine göre erişme, dinleme ve indirme için hazırlanan EBA Ses uygulaması da bağımsız olarak Play Store'da yer alıyor.

EBA Değerlendirme Toplantısı Afyon'da yapıldı

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen "EBA Değerlendirme Toplantısı" 21 Nisan 2017 tarihinde Afyon'da yapıldı. Bir otelde gerçekleşen toplantıya 81 ilin Millî Eğitim Müdür Yardımcısı, Şube Müdürü, il Koordinatörleri, FATİH Projesi Eğitimcileri ve YEĞİTEK Personeli katıldı. Toplantının açılışını organizasyona ev sahipliği yapan Afyon İl Millî Eğitim Müdürü Metin YALÇIN yaptı.

"Bütün illerde yapılan zengin içerik üretimlerini EBA'ya kazandıralım"

Ardından YEĞİTEK Eğitim Yayınları ve İçerik Yönetimi Daire Başkanı Mehmet RÜŞEN yaptığı konuşmada FATİH Projesinin 3. Faz hizmet alım modeli ile daha da büyüyeceğini ve bütün okullara ulaşacağını belirterek şunları ifade etti: "FATİH Projesi büyük bir proje. Eğitime entegre ettiğimiz bir teknoloji söz konusu ama bu teknolojiyi sunarken varmak istediğimiz bir bilgi kaynağı var ve bu kaynak Eğitim Bilişim Ağı (EBA). EBA'da 70 personel ve 4 koordinatör ile bu süreci yürütüyoruz. Bunun yanında Scientix, STEM, Robotik ve kodlama alanlarına da mesaimizin büyük bölümünü ayırarak çalışmalar yapıyoruz. Ancak böyle devasa bir platformu bakanlıktan yürütmenin ve büyütmenin yeterince verimli olmayacağını düşünüyorum. Bu sebeple illerin ihtiyacını illerdeki siz değerli çalışma arkadaşlarımızın bileceği düşüncesiyle bu toplantıda bir araya geldik. Burada hem illerde karar verici Müdür Yardımcısı ve Şube Müdürlerimizi hem de bu işin yürütücüsü il koordinatörü FATİH Projesi Eğitimcilerini de davet ettik. Amacımız Konya, Tokat, Kastamonu, İzmir, Erzurum, Bursa ve Mersin'de EBA'ya yönelik yürütülen yerel ve başarılı çalışmaların tüm Türkiye'de aynı heyecanla yürütülmesi. Bu işin bir çalışma sistemi, bir organizasyon yöntemi, bir ekibi olsun istiyoruz. Manisa'daki "Kodlama" ve Bursa'daki "Masallar Canlanıyor" projesini sadece o iller yapmasın. Bütün illerde farklı şekilde zengin projeler yapılsın, bunların videoları çekilsin. Bu üretimleri EBA'ya kazandıralım. Yaptığımız çalışmalar bizlere gurur veriyor bunları biraz daha büyütme istiyoruz. Kapımız sizlere mesai saatleri içinde ve dışında hep açık olacak."

2 gün süren toplantıda; EBA v4, EBA İçerik Stratejileri ve İş Birlikleri, EBA Telif ve İçerik Üretiminde Dikkat Edilecek Hususlar, EBA Moderasyon, EBA İçerik Eğitimcileri, İYŞ ve Sınıf İçi Uygulamaları, Web 2.0 Araçları, EBA Sistem Yönetimi, Dijital Dönüşüm, EBA Saha Uygulamaları, Eğitim Teknolojilerinde Materyal Tasarımı, İçerik Üretim Stratejileri, EBA İhtiyaç Analizi konuları ele alındı.

FATİH Projesi ve EBA, GESS Mexico Fuarı'nda tanıtıldı

Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü GESS Mexico Fuarı'na "Eğitimde FATİH Projesi" standı ile katıldı. GESS Mexico Fuarı, 28-29 Nisan 2017 tarihlerinde Meksika'nın başkenti Mexico City'de gerçekleşti. YEĞİTEK Genel Müdürlüğü tarafından kurulan standta Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nın tanıtımı yapıldı.

Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ile Tarsus Group arasında "GESS (Global Educational Supplies and Solutions) Fuar ve Konferansları"nın Türkiye'de düzenlenmesi için 14 Aralık 2016'da İstanbul'da protokol imzalanmıştı. Bu protokolle Millî Eğitim Bakanlığının eğitim teknolojileri faaliyetlerini tanıtmak ve yeni işbirlikleri sağlamak amacıyla "YEĞİTEK; GESS'in Dubai, Endonezya ve Meksika'daki fuar organizasyonlarında yer alacak" maddesi de bulunmaktadır. YEĞİTEK Genel Müdürlüğü protokoldeki bu madde gereğince katıldığı fuarı olumlu geri dönüşlerle tamamladı.

GESS Mexico Fuarı'na YEĞİTEK Genel Müdürlüğü daire başkanlarından Muhammed Sadık ARSLAN, Eyyup TANYILDIZ, Mehmet RÜŞEN ve uzman öğretmenler katıldı. Fuarda eğitim teknolojileri alanında faaliyet gösteren sektör temsilcileri ile görüşmeler yapıldı. Meksika Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Koordinatörü Maria Christina Cardenas PERALTA tarafından yapılan davet üzerine Meksika Millî Eğitim Bakanlığı ziyaret edildi. Bu ziyarette Türkiye'deki eğitim sistemi, eğitim teknolojilerindeki gelişmeler, Eğitimde FATİH Projesi ve EBA hakkında bilgiler aktarıldı. PERALTA ise Meksika'da eğitim teknolojileri alanındaki yenilikleri anlattı. Ülkelerindeki okulların bir kısmında tablet uygulama sınıfları bulunduğunu belirten PERALTA, çalışmalarının devam ettiğini söyledi.

YEĞİTEK, 22. İzmir Kitap Fuarı'nda tanıtıldı

22. İzmir Kitap Fuarı, 22-30 Nisan 2017 tarihlerinde Uluslararası İzmir Fuar Alanı (Kültürpark)'nda gerçekleşti. Fuarda Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü temsil etti. Fuarda Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nın tanıtımları yapıldı. Fuarın açılış günü standı ziyaret edenler arasında İzmir İl Millî Eğitim Müdürü Ömer YAHSİ, İl Millî Eğitim Müdür Yardımcıları ve Şube Müdürleri ile Balçova İlçe Millî Eğitim Müdürü Erdal BAYHAN'da vardı. Fuarda öğrenciler, öğretmenler ve ziyaretçiler projelerimizdeki son gelişmeleri yakından tanıma fırsatı buldu. Etkileşimli tahta ve tabletlerin sınıf içerisinde nasıl kullanıldığı örnek ders anlatımıyla katılımcılara sunuldu. Stand içindeki kiosklar her yaş grubundan ziyaretçi tarafından büyük ilgi gördü.

MEB Standında 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlandı

Bu yıl 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramının fuar zamanına denk gelmesi nedeniyle bayram çocuklar ve yetişkinler tarafından coşkuyla kutlandı. MEB standı bayraklar ve balonlarla süslendi, marşlar çalındı. Standta öğrencilerin bayramları tebrik edilerek onlara hediyeler verildi, yüz boyama etkinliği yapıldı. Stand bu kutlama etkinliği ile âdeta fuarın cazibe merkezi oldu.

MEB Kültür Yayınları YEĞİTEK standında

Standta bu yıl Eğitim Araçları ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı tarafından "2023 Yayın Projesi" kapsamında yürütülen MEB Kültür Yayınları'ndan çıkan 18 kitabın tanıtım ve satışı da yapıldı. Yayınlar arasında uzun süredir baskısı bulunmayan Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Giriş, Seçme Masallar, Nizami'nin Leyla ile Mecnun, Millî Eğitim Bakanlığı'nın geçmişten günümüze yayımladığı eserlerin üç ciltlik bibliyografyası da yer aldı.

MEB, Kilis 7 Aralık Üniversitesi ile işbirliği protokolü imzaladı

Eğitimde teknoloji kullanımı dersinin seçmeli olarak okutulması, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), e-okul ve MEBBİS kullanımının eğitim fakültelerindeki öğrencilere öğretilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı ile Kilis 7 Aralık Üniversitesi arasında 4 Mayıs 2017 tarihinde iş birliği protokolü imzalandı. Protokolün imza törenine Millî Eğitim Bakanlığı Bakan Danışmanı İbrahim YASAK, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI ve YEĞİTEK İdari ve Mali İşler Daire Başkanı Eyyup TANYILDIZ katıldı.

MEB adına Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI'nın, Kilis 7 Aralık Üniversitesi adına da Rektör Prof. Dr. Mustafa Doğan KARACOŞKUN'un imzaladığı protokolde, eğitimde teknoloji konusunda işbirliğinin sağlanması kararlaştırıldı.

Protokol; Eğitim Fakültesindeki öğrenci ve öğretim görevlilerine, e-içerik üretim yöntem ve teknikleri ile V-sınıf uygulamaları konusunda YEĞİTEK uzmanları tarafından eğitim verilmesini; "EBA" seçmeli ders kazanımlarının tespitini, müfredatının belirlenmesi ve EBA'nın seçmeli ders olarak Eğitim Fakültesi müfredatına alınmasını; çeşitli kurum/kuruluşlar tarafından hazırlanan dijital eğitim içeriklerinin ve dijital ortamda yayımlanacak eserlerin "Eğitimde FATİH Projesi" kapsamında EBA'da yayımlanmasını ve tüm kullanıcıların ücretsiz olarak faydalanabilmesini sağlamak amacıyla imzalandı.

YEĞİTEK Genel Müdürü TIRNAKÇI, daha önce de birçok üniversiteyle bu tür protokol anlaşmaları yaptıklarını, protokolün asıl amacının ise mezun olacak öğretmen adaylarına eğitimde teknolojiyi nasıl verimli kullanacaklarını öğretmek olduğunu belirtti. Bu protokol kapsamında öğrencilere hem teknoloji kullanımı eğitimi hem de içerik yönetimi hakkında bilgi verileceğini ifade etti. Bu konuda üniversite Kilis 7 Aralık Üniversitesi akademisyenlerinden istifade edilmesi gerektiğini vurguladı. TIRNAKÇI, "Amacımız hep birlikte geleceğin nesillerini en iyi şekilde yetiştirebilmek." dedi.

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mustafa Doğan KARACOŞKUN ise teknolojinin hayatımızda büyük önem taşıdığını belirterek bu protokol anlaşması ile öğrencilerin teknolojiyi doğru kullanma noktasında bilinçleneceğini ve bunun onların meslek hayatlarına katkı sağlayacağını ifade etti.

YEĞİTEK, 6. Malatya Anadolu Kitap ve Kültür Fuarı'na katıldı

Malatya Anadolu Kitap ve Kültür Fuarı, 5-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Büyükşehir Belediyesi Fuar alanında gerçekleşti. Millî Eğitim Bakanlığını Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün temsil ettiği fuarda, Eğitimde FATİH Projesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nın tanıtımları yapıldı.

Fuarda MEB standını ziyaret edenler arasında Malatya Valisi Mustafa TOPRAK, Malatya İl Mem Müdürü Ali TATLI, Malatya İl Millî Eğitim Müdür Yardımcıları Ali DEMİR, Nurcan BERBER ve Şube Müdürleri Sadun KILINÇ ile Oğuz TAPAN da bulunuyor. Fuarda öğrenci, öğretmen ve ziyaretçiler FATİH Projesi ve EBA'daki son gelişmeleri yakından tanıma fırsatı buldu. Etkileşimli tahta ve tabletlerin sınıf içerisinde nasıl kullanıldığı örnek ders anlatımlarıyla sunuldu. Stant içindeki kiosklar her yaş grubundan ziyaretçi tarafından büyük ilgi gördü.

Fuar, yerli ve yabancı her kesimden katılımcıya kültürel bir paylaşım alanı oluşturdu

Malatya Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. tarafından organize edilen Malatya Anadolu Kitap Fuarı'nın amacı; tarihsel geçmişi, ekolojik yapısı, jeopolitik konumu ile bölgenin merkezinde yazınsal alanda üretici olan yerli ve yabancı her kesimin; yayıncılar, yazarlar, çevirmenlerin kentlilerle karşılaşmasını sağlamak, iletişim ve etkileşime imkân verecek ve sonunda okuma kültürüne katkıda bulunacak kültürel bir paylaşım alanı oluşturmak.

15 Temmuz şehitleri anısına gerçekleştirilen, 6. Kitap Fuarı'nın bu yılki onur konduğu Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) Onursal Başkanı D. Mehmet DOĞAN oldu. 360 yayınevi ve 300'den fazla yazarı okuyucusuyla buluşturan fuara ayrıca Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tataristan, Mısır, Yunanistan, Filistin, Suriye ve Amerika'dan yabancı yazarlar da konuk olarak katıldı.

YEĞİTEK Genel Müdürü TIRNAKÇI, TRT Radyo 1'de FATİH Projesi ve EBA'yı anlattı

Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, 8 Mayıs 2017 Pazartesi günü TRT Ankara Radyosu Radyo 1'den canlı olarak yayımlanan "Yeni Medya Eski İnsan" programına konuk oldu. TIRNAKÇI, bir saat süren programda; Millî Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim

Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün geçmişi ve bugüne dair bilgiler verirken, Eğitimde FATİH Projesi, Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Kodlama ve EBABİL dergi hakkında açıklamalarda bulundu.

Yapımcılığını Ayşe YÜRÜK'ün, danışman ve içerik hazırlığını Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo- TV ve Sinema Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Mutlu BİNARK'ın, sunuculuğunu ise Bilge DEMİRAĞ'ın yaptığı program dinleyicilerden gelen sorularla sohbet havasında gerçekleşti.

TIRNAKÇI, çocukluğunda TRT'de yayımlanan Radyo Tiyatroları ve Arkası Yarınları dinleyerek büyüdüğünü o nedenle TRT'nin kendisi için ayrı bir yerde durduğunu söyledi. Dinleyenlere YEĞİTEK'te geçmişte kullanılan medya araçlarını görme imkânı bulabilecekleri bir İletişim Müzesi'nin bulunduğunu aktaran TIRNAKÇI daha sonra FATİH Projesi'nden bahsetti. TIRNAKÇI sözlerine şöyle devam etti: "Eğitimde FATİH Projesi" eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili dünyada uygulamaya konulan en kapsamlı eğitim hareketlerinden biridir. Proje, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için başlatıldı. Projede 2011 yılından bu yana hedeflediğimiz birçok şeye ulaştığımız durumdayız. Tabii dinamik bir yapı bu. Etkileşimli tahtalarla ilgili verimlilik yüzde yüze yakın. Tablet dağıtımları her yıl devam edecek."

"EBA'da öğrenciler için pedagojik olarak incelenmiş ders içerikleri bulunuyor"

Ayrıca bu teknolojinin içeriğini doldurmak için Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nı kurduklarını anlatan TIRNAKÇI, EBA hakkında şu bilgileri verdi: "EBA Ders, İçerik, Yarışma, EBA Radyo gibi modüllerimiz var. EBA, 12 milyondan fazla kayıtlı kullanıcıya sahip aynı zamanda haber, görsel, video, ses kaydı, dergi, soru arşivi, ders dokümanı ve kaynak kitapla aktif bir biçimde hizmet veren sosyal bir eğitim platformudur. Test yayına başlamış bulunan EBA Radyo'da ders içerikleri, çocuk programları, romanlar, masallar, şiirler, şarkılar, arşiv programları hizmete sunuldu. EBA, sürekli yenilenen ve genişleyen içeriği ve "Eğitim, daima..." sloganıyla yola çıktı. Dinleyicilerimiz EBA'ya www.eba.gov.tr adresinden ulaşılabilirler."

TIRNAKÇI, EBA'da pedagojik olarak incelenmiş, denetlenmiş ders içerikleri bulunduğunu, bu içeriklerin öğretmenler tarafından hazırlandığını söyledi. Öğretmenlere içerik üretimi konusunda eğitimler verdiklerini diğer yandan eğitimde teknoloji kullanımı konusunda da eğitim alan öğretmen sayısının 786 bine ulaştığını belirtti.

"Öğretmen adayları mezun olmadan eğitimde teknolojiyi etkin kullanabilecekler"

Eğitim Fakültelerinde öğrencilere seçmeli ders olarak Eğitimde Teknoloji Kullanımını okutmak için 6 üniversite ile protokol yaptıklarını ve bu sayede öğretmen adaylarının mezun olmadan eğitimde teknolojiyi etkin kullanmayı öğreneceklerinin kaydetti.

TIRNAKÇI ayrıca yeni müfredat çalışmasının yapıldığını, EBA'da Kodlama Eğitimi ile ilgili argüman ve yazılım çalışmalarının devam ettiğini, ayakları yere basan, hayata dönük bir kodlama eğitimi amaçladıklarını söyledi.

Son olarak kurum dergisi EBABİL'den bahseden TIRNAKÇI, EBA'nın daha çok kişi tarafından tanınması için EBA ve bilişim kelimelerinden ilham aldıklarını söyleyerek, 4 aylık sürelerle çıkan EBABİL dergide, eğitim-bilişim-kültür ağırlıklı birçok yazı ve makaleye yer verirken kurumsal haberleri de okurlarına sunduklarını ifade etti.

EBA Yarışmaları Ödülleri sahiplerini buldu

MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği "15 Temmuz ve Şehitler" temalı EBA-Resim Yarışması, "Çocuk ve Oyun" temalı EBA-Kadraj 3. Fotoğraf Yarışması, "Mülteciler ve Kardeşlik" temalı EBA-Çizgi 2. Karikatür Yarışması ödül töreni 25 Mayıs 2017 tarihinde Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Orhan ERDEM'in katılımıyla gerçekleştirildi.

Törene MEB Müsteşar Yardımcıları Mustafa Hilmi ÇOLAKOĞLU, Ferda YILDIRIM, YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI, Strateji Geliştirme Başkanı Nurettin KONAKLI, Ölçme-Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürü Bayram ÇETİN, YEĞİTEK Daire Başkanları ile ödül alan öğrenci ve öğretmenler katıldı.

"EBA, kısa zamanda dünyanın en büyük eğitim portalleri arasında yerini almıştır"

Millî Eğitim Bakanlığı olarak dünyada eşine az rastlanır olan FATİH Projesi'ni hayata geçirirken onun en önemli ayağının EBA olduğunu kaydeden MEB Bakan yardımcısı Orhan ERDEM, "EBA, eğitim kalitesinin ve fırsat eşitliğinin artırılmasını ve başarı düzeyinin geliştirilmesini hedefleyen FATİH Projesi'nin önemli bileşenlerinden biridir. Öğretmenlerimizin de katkı ve destekleriyle zenginleştirilen video, animasyon, kitap, etkileşimli sözlük, dergi, sunum dosyası, eğitsel oyun türlerinden oluşan zengin bir içeriği, öğretmen, öğrenci ve velilere tamamen ücretsiz olarak sunan EBA, kısa zamanda K12 düzeyinde dünyanın en büyük eğitim portalleri arasında yerini almış, sayfa gösterimi sayısı ile şimdiden en çok ziyaret edilen internet sitelerinden biri hâline gelmiştir." diye konuştu.

Bu etkinliklerin adlarında her ne kadar 'yarışma' sözcüğü olsa da bu faaliyetlerin EBA çatısı altında 81 ili bir araya getirerek kaynaştırdığını ifade eden ERDEM, öğrencilere seslenerek şöyle dedi: "Sevgili öğrenciler inanıyorum ki sizler, millî ve manevî değerlerine bağlı, tarihine sahip çıkan gençler olarak yetişeceksiniz. Ülkenize, bayrağınıza, devletinize ve milletinize sahip çıkacaksınız. Bu ülkenin yarınları, geleceği sizlersiniz ve ülkemizin yarınlarına siz yön vereceksiniz." dedi.

ERDEM, törende ayrıca öğretmenlere de seslenerek şunları söyledi: "Dersliklerle sınırlı kalmayan; sanatla, kültürle ve bilimle yoğrulmuş, öğrencilerimize düş ve düşünce gücü aşıl原因 bir eğitim sistemi, hepimizin biricik ve ortak sevdası olan Türkiye Cumhuriyeti'ni 21. yüzyıl dünyasına taşıyabilir. Bu bakımdan, siz öğretmenlerimizin omuzlarındaki yük ağır, ağır olduğu kadar da kutsaldır. Sizlerin ve öğrencilerimizin va-

tan inşasına koydukları her bir tuğlada, her bir harçta bu toprakları bizlere yurt yapan şehitlerimizin, gazilerimizin hakkı vardır. Çok çalışmak, iyiden ve güzelden yana eserler ortaya koymak bizlerin bu vatana ve insanlığa olan borcu ve sorumluluğudur."

"FATİH, meyve veren, gölgesinde eğlenen bir ağaç olmuştur"

YEĞİTEK Genel Müdürü Bilal TIRNAKÇI da konuşmasında, "Derler ki 'Adım atmaya göze alanlar için 'uzak' diye bir kavram yoktur." ifadelerini kullanarak, "Bakanlığımızın en prestijli yatırımlarından biri olan FATİH Projesi'ni hayata geçirirken en büyük idealimiz uzakları yakın etmek, bu büyük ailenin her bir ferdi için eş ve eşit hâle getirmektir. Bugün geldiğimiz noktada görüyoruz ki 'Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi'miz FATİH, meyve veren, gölgesinde eğlenen bir ağaç olmuştur. O ağacın adı EBA'dır." şeklinde konuştu.

"Bilgi, 'insani değerler'e hizmet ettiği sürece anlamlı ve kıymetlidir" diyen TIRNAKÇI konuşmasını şöyle sürdürdü: "Düzenlediğimiz etkinliklerle kültür ve sanata ilgisi olan, çevresinde olup bitenlere duyarlı, ülkesinde ve dünyadaki gelişim ve değişimleri takip eden; insanlığın sevinçlerine ortak, acılarına çözüm arayan; millî hassasiyetlerini koruyan ve dünyaya tanıtmayı bir vatan borcu bilen gençlerimizi yüreklendirmek, çalışmalarını teşvik etmek, farkındalıklarını takdir etmek arzusundayız."

Konuşmaların ardından yarışmalarda dereceye giren öğretmen ve öğrencilere ödülleri verildi. Ayrıca 15 Temmuz Gazisi Metin DOĞAN' da öğrencilere seslenerek nasıl vatansız olabilecekleri konusunda tavsiyelerde bulundu.

Öğretmen ve öğrenci olarak iki kategoride yapılan üç yarışmaya katılımın oldukça yüksek olduğunu vurgulayan TIRNAKÇI, EBA - Kadraj 3. Fotoğraf Yarışmasına 3496

fotoğraf, EBA Çizgi 2. Karikatür yarışmasına 1569 karikatür ve "15 Temmuz ve Şehitler" konulu EBA Resim Yarışmasına da 4344 resmin katıldığı bilgisini paylaştı. EBA yarışmalarında 12 öğretmen ve 12 öğrenci olmak üzere toplam 24 katılımcıya ödülleri verildi. Bu ödüllere ek olarak her yarışma kategorisinden onar eser de sergilenmeye değer bulundu. Bu yarışmalardaki her kategoride birincilik ödülü olarak 4 bin, ikincilik ödülü olarak 3 bin ve üçüncülük ödülü olarak 2 bin ve EBA özel ödülü olarak 2 bin lira verildi.

BASINDAN SEÇTİKLERİMİZ

• Derleyen: Ayten BAYTOK

interpress MEMLEKET SIVAS
HAYATTA 6 GÜN YER...
medya satış merkezi 1946
www.interpress.com

Tarih : 3.2.2017
Sayfa : 3
Tiraj : 581
StkCm : 56

Bosna Hersekli Bakan, EBA'ya hayran kaldı

HABERİN DEVAMI
Millî Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil İşleri Genel Müdürlüğüne, Bosna Hersek Adli Osmanovic ve beraberindeki heyete Egitimde **FAHRETTİN İBRAHİM**, e-Okul ve **FAHRETTİN İBRAHİM** uygulamalarının tanıtımı yapıldı. Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre Bigli ile YEGİTEK Genel Müdürü Bilal Timskiç'in da katıldığı programda yapılan sunumda, Egitimde **FAHRETTİN İBRAHİM**, e-Okul ve **FAHRETTİN İBRAHİM** uygulamaları tanıtıldı. Yapılan sunumun ardından Bosna Hersek Sivil İşleri Bakanı Adil Osmanovic, Egitimde **FAHRETTİN İBRAHİM** ve EBA gibi uygulamaların Türkiye'nin eğitimde teknolojiyi kullanarak geliştirdiği yönünde görüşlerini bildirdiğini söyledi. **FAHRETTİN İBRAHİM** ve EBA karşısında büyük hayranlık duyduğunu ifade eden Osmanovic, bu sistemi Bosna Hersek'te uygulamaya koymayı arzu ettiklerini belirtti.

Türkiye'nin eğitimde teknolojiyi kullanarak dünyaya örnek olduğunu vurgulayan Osmanovic, bu nedenle Türkiye ile Bosna Hersek arasında eğitim alanında iş birliğini çok önemlediklerini dile getirdi. Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Ahmet Emre Bigli ile YEGİTEK Genel Müdürü Bilal Timskiç da Osmanovic ve beraberindeki heyete öğrendiklerini içinden dolay teşekkür etti.

interpress MEMLEKET SIVAS
HAYATTA 6 GÜN YER...
medya satış merkezi 1946
www.interpress.com

Tarih : 17.2.2017
Sayfa : 2
Tiraj : 581
StkCm : 281

EĞİTİM, EKMEK VE SU GİBİ ÖNEMLİ

Millî Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, sağlıktan ulaşılmaya, savunma sanayinden ekonomideki gelişmelere kadar Türkiye'nin yalınlaştığı başarıların arkasında eğitimin olduğunu söyledi. Eğitimin önemini vurgulayan Bakan Yılmaz, "Eğitim, ekmeğe ve su gibi toplumdun en önemli ihtiyacıdır. Eğitim nesil yetiştirir. Eğitim, eğer bir medeniyet iddianız varsa o zaman eğitime çok büyük bir kaynak ayırmanız lazımdır." dedi.

HABERİN DEVAMI
Zorunlu eğitim sürecini 12 yaşla pikantlaşan, devlet sağlığı artırımlarını vurgulayan Bakan Yılmaz, "Önemli olduğu değil önceliği zorunlu eğitim kapsamına alacağız. İlk eğitimi zorunlu hale getireceğiz. Başarıyla uygulanırsa 36 den 25'e düşürüldük, **FAHRETTİN İBRAHİM** ile 31 den 23'e düşürüldü" diye konuştu.

Devlet başına düşen öğrenme sayısına değinen Bakan Yılmaz, "Türkiye genelinde devlet başına düşen öğrenme sayıları 20 bin yerli öğrenim daha artırmamız gerekiyor" dedi. Bakan Yılmaz şöyle devam etti: "Kalktı bir eğitim için sınıfın her bir öğrencinin, her öğrencinin en az bir dakika ayrılmaları lazım. Dolayısıyla öğrenim, eğitimin aklı unutturur. Türkiye'de her 3 öğrencimden 2'si bizim ilköğrenim düzeyinde eğitim vermeye başladı. Eğitimi geliştirmek en önemli görevlerimizden biri de öğrenim başına düşen öğrenme sayısını artırmaktır. Bizden önce öğrenim başına düşen öğrenme sayısı 20 bin şimdiki 16 ya

Yılmaz, eğitimde teknolojiyi kullanarak dünyaya örnek olduğunu vurgulayan Bakan Yılmaz, "Eğitim, ekmeğe ve su gibi toplumdun en önemli ihtiyacıdır. Eğitim nesil yetiştirir. Eğitim, eğer bir medeniyet iddianız varsa o zaman eğitime çok büyük bir kaynak ayırmanız lazımdır." dedi.

interpress MEMLEKET SIVAS
HAYATTA 6 GÜN YER...
medya satış merkezi 1946
www.interpress.com

Tarih : 18.2.2017
Sayfa : 7
Tiraj : 330
StkCm : 48

'Türkiye'nin en büyük teknoloji yatırım projesi'

FAHRETTİN İBRAHİM, e-Okul ve **FAHRETTİN İBRAHİM** uygulamalarının tanıtımı yapıldı. Millî Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil İşleri Genel Müdürlüğüne, Bosna Hersek Adli Osmanovic ve beraberindeki heyete Egitimde **FAHRETTİN İBRAHİM**, e-Okul ve **FAHRETTİN İBRAHİM** uygulamaları tanıtıldı.

Yapılan sunumun ardından Bosna Hersek Sivil İşleri Bakanı Adil Osmanovic, Egitimde **FAHRETTİN İBRAHİM** ve EBA gibi uygulamaların Türkiye'nin eğitimde teknolojiyi kullanarak geliştirdiği yönünde görüşlerini bildirdiğini söyledi. **FAHRETTİN İBRAHİM** ve EBA karşısında büyük hayranlık duyduğunu ifade eden Osmanovic, bu sistemi Bosna Hersek'te uygulamaya koymayı arzu ettiklerini belirtti.

Fatih sınırları aştı

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Kosova'nın Prizren şehrinde düzenlenen törene Kosova genelinde eğitim gören Türk öğrenciler ile veliler katıldı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlayan törende konuşan KDTP Genel Başkanı ve Kosova Kamu Yönetimi Bakanı Mahir Yağcılar, desteklerini dolaylı Türkiye Cumhuriyeti makamlarına teşekkür etti.

Törende konuşan Türkiye Cumhuriyeti Kosova Büyükelçisi Kuvilem Kılıç da Fatih Projesi kapsamında ilk kez Türkiye dışındaki projenin Kosova'da gerçekleştirildiğini belirterek Türkiye Cumhuriyeti'nin her zaman Kosova halkının yanında olduğunu vurguladı.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

interpress GÜÇLÜ ANADOLU
HAYATTA 6 GÜN YER...
ANGARA
www.interpress.com

Tarih : 21.02.2017
Sayfa : 13
Tiraj : 3274
StkCm : 17

Tarih : 18.2.2017
Sayfa : 7
Tiraj : 330
StkCm : 48

Fatih Projesi Didakta Stuttgart Fuarı'nda tanıtıldı

Fatih Projesi Didakta Stuttgart Fuarı'nda tanıtıldı. Proje kapsamında Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

Fatih Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilk kez yurtdışında uyguladığı proje kapsamında Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP), Kosova genelinde Türkiye eğitim gören ilköğrenim okulu birinci ve ikinci sınıf öğrencilerine tablet bilgisayar dağıtımında bulundu.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
06500 Teknikokullar - ANKARA
yegitek.meb.gov.tr
0 (312) 296 94 00

